

T.C.

**AKSARAY ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEMEL EĞİTİM ANABİLİM DALI
OKUL ÖNCESİ EĞİTİM BİLİM DALI**

**GELENEKSEL ÇOCUK OYUNLARININ 60 - 72 AYLIK ÇOCUKLARIN
SOSYAL BECERİLERİNE ETKİSİNİN İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

SERKAN ALTIN

**DANIŞMAN
PROF. DR. YUNUS GÜNİNDİ**

AKSARAY 2023

T.C.
AKSARAY ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEMEL EĞİTİM ANABİLİM DALI
OKUL ÖNCESİ EĞİTİM BİLİM DALI

GELENEKSEL ÇOCUK OYUNLARININ 60 - 72 AYLIK
ÇOCUKLARIN SOSYAL BECERİLERİNE ETKİSİNİN
İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

SERKAN ALTIN

DANIŞMAN
PROF. DR. YUNUS GÜNİNDİ

Aksaray 2023

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU

Bu tezin tüm hakları saklıdır. Kaynak göstermek koşuluyla tezin teslim tarihinden itibaren üç (3) ay sonra tezden fotokopi çekilebilir.

YAZARIN

Adı : Serkan
Soyadı : ALTIN
Bölümü : Okul öncesi Eğitimi
İmza :
Teslim tarihi

TEZİN

Türkçe Adı : Geleneksel Çocuk Oyunlarının 60 - 72 Aylık Çocukların Sosyal Becerilerine Etkisinin İncelenmesi

İngilizce Adı : Traditional Children's Games 60-72 Months Research Of The Effect On The Social Skills Of Children

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Tez yazma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyduğumu, yararlandığım tüm kaynakları kaynak gösterme ilkelerine uygun olarak kaynakçada belirttiğimi ve bu bölümler dışındaki tüm ifadelerin şahsıma ait olduğunu beyan ederim.

Yazar Adı Soyadı: Serkan ALTIN

İmza:

T.C.
AKSARAY ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
JÜRİ ONAY SAYFASI

Serkan ALTIN tarafından hazırlanan “Geleneksel Çocuk Oyunlarının 60-72 Aylık Çocukların Sosyal Becerisine Etkisi” başlıklı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından oy birliği / oy çokluğu ile Aksaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans / Doktora tezi olarak kabul edilmiştir.

İMZA

Danışman: (Prf. Dr. Yunus GÜNİNDİ)

(Temel Eğitim Anabilim Dalı, Aksaray Üniversitesi)

.....

Üye: (Doç. Dr. Haktan DEMİRCİOĞLU)

(Çocuk Gelişimi Bölümü, Hacettepe Üniversitesi)

.....

Üye: (Dr. Öğrt. Üyesi Remzi KILIÇ)

(Temel Eğitim Anabilim Dalı, Aksaray Üniversitesi)

.....

Tez Savunma Tarihi: 15/06/2023

Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulu’nuntarih
ve..... sayılı kararı ile onaylanmıştır.

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

Doç. Dr. Sevilay USLU DİVANOĞLU

İmza

T.C.
AKSARAY ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

**GELENEKSEL ÇOCUK OYUNLARININ 60 - 72 AYLIK ÇOCUKLARIN SOSYAL
BECERİLERİNE ETKİSİNİN İNCELENMESİ**

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

SERKAN ALTIN, AKSARAY 2023

ÖZET

Bu çalışmanın amacı; geleneksel çocuk oyunlarının 60-72 aylık okul öncesi dönem çocukların sosyal becerilerine etkisini ortaya koymaktır. Aksaray Merkez'deki anaokullarında okul öncesi eğitimine devam eden 60-72 aylık çocuklar, evren olarak belirlenmiştir. Çalışma gurubu ise Aksaray merkezde okul öncesi eğitimlerine devam eden 4 farklı Anaokulundan 68 çocuktan oluşmaktadır. Çocuklarla oynanan geleneksel çocuk oyunlarının etkisini ortaya çıkarmak amaçlı nicel veri toplama araçları kullanılmış ve araştırma yarı deneysel desende oluşturulmuştur. Evren, çalışmanın odaklandığı genel grup veya popülasyonu temsil eder. Bu araştırmada veri toplama aracı olarak Ömeroğlu ve ark. (2014) tarafından geliştirilen okul öncesi sosyal beceri değerlendirme ölçeği-OSBED öğretmen formu kullanılmıştır. Verilerin analizinden önce dağılımı Kolmogorov Smirnov testi ile ölçülmüş ve verilerin dağılım göstermediği sonucuna ulaşılmıştır. Bunun için ikili grup karşılaştırmaları için Mann-Whitney U- Testi kullanılmış, grupların zaman aralıklı ölçümlerini karşılaştırmak için ise Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi kullanılmıştır.

Araştırmanın sonuçlarına göre elde edilen veriler geleneksel çocuk oyunları etkinliğine katılan çocukların ön test son test sonuçlarına göre sosyal beceri düzeyleri deney gurubu lehine anlamlı farklılık göstermiştir. Cinsiyet değişkenine göre ön test son test puanları arasında anlamlı farklılık yoktur. Kontrol gurubu olup okul öncesi eğitim programına devam eden çocukların ön test son test puanları arasında anlamlı farklılık çıkmıştır.

Sonuç olarak, bu çalışma geleneksel çocuk oyunlarının deney ve kontrol grubu olarak ayrılmış 60-72 aylık okul öncesi dönem çocuklarının sosyal becerileri üzerinde anlamlı bir etkiye sahip olduğunu göstermiştir. Bu bulgular, geleneksel çocuk oyunların çocukların sosyal gelişimine olumlu katkılar sağladığını ve bu becerilerin geliştirilmesinde önemli bir rol oynadığını göstermektedir. Bu açıdan geleneksel çocuk oyunları eğitim programlarında daha planlı bir şekilde yer verilmesi sosyal uyumu daha güçlü bir toplumun oluşmasına katkı sağlayacaktır.

Bilim Kodu: 11007

Anahtar kelimeler: Geleneksel çocuk oyunları, okul öncesi dönem, sosyal beceri, DeneySEL desen, Nicel Araştırma, istatistiksel analiz, OSBED

Sayfa Adedi: 99

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Yunus GÜNİNDİ

AKSARAY UNIVERSITY
GRADUATE SCHOOL OF SOCIAL SCIENCES

TRADITIONAL CHILDREN’S GAMES 60-72 MONTHS

RESEARCH OF THE EFFECT ON THE SOCIAL SKILLS OF
CHILDREN

(MASTER'S THESIS)

SERKAN ALTIN, AKSARAY 2023

ABSTRACT

The aim of this study; was to investigate the effects of traditional children’s games on the social skills of preschool children between the ages of 60-72 months. The sample includes 60-72 month-old children who are enrolled in preschool education programs at the kindergartens situated in Aksaray city center. The study group consists of 68 children from 4 different kindergartens located in the center of Aksaray, who are attending preschool education. The study utilized quantitative data collection instruments to investigate the effects of traditional children’s games, employing a semi-experimental design. The universe represents the general group or or population that the study focuses on. In this study, “The Preschool Social Skills Assessment Scale (PSSAS) teacher form developed by Ömeroğlu et al. (2014) was utilized as the data collection. Before analyzing the data, a Kolmogorov-Smirnov test was conducted to measure its distribution, and the results indicated that the data did not conform to a normal distribution. While Mann-Whitney U Test was used to compare two independent groups, Wilcoxon Signed Ranks Test was used to compare two related groups with time-dependent measurements. Results of the study

indicate a statistically significant difference in the social competence levels of children participating in traditional children's games activity, favoring the experimental group, based on their pre-test and post-test scores. There was no significant difference detected in the pre-and post-tests conducted based on gender factor, however a significant difference was observed between the pre-and post-test scores of the control group children who participated in the preschool education program. This study has concluded that traditional children's games have a noteworthy impact on the social development of preschool children (60-72 months old) as evidenced by differences observed between experimental and control groups. According to the research, conventional kids' games are beneficial for children's social development and play a crucial role in improving these competencies. Including traditional children's games in educational programs in a more organized manner could contribute to the formation of a society with stronger social cohesion.

Science Code: 11007

Keywords: Traditional children's games, preschool period, social skills, experimental design, quantitative research, statistical analysis, OSBED

Page Number: 99

Thesis Advisor: Prof. Dr. Yunus GÜNİNDİ

İÇİNDEKİLER

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU	i
ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI	ii
JÜRİ ONAY SAYFASI	iii
TEŞEKKÜR	iv
ÖZET	v
ABSTRACT	vii
İÇİNDEKİLER	ix
TABLolar LİSTESİ	xii
ŞEKİLLER LİSTESİ	xiii
BİRİNCİ BÖLÜM: GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu	2
1.2. Araştırmanın Amacı Önemi	4
1.3. Araştırmanın Önemi	5
1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları	6
1.5. Araştırmanın Varsayımları	6
1.6. Tanımlar	7
İKİNCİ BÖLÜM: OYUN VE SOSYAL BECERİ	8
2.1. Oyununun Tanımı ve Kısa Tarihçesi	8
2.2. Oyun Türleri ve Özellikleri	10
2.3. Oyun Kuramları	14
2.3.1. Klasik Oyun Kuramları	15
2.3.2. Modern Oyun Kuramları	16
2.4. Oyunun Gelişim Alanlarına Olan Etkisi	20
2.4.1. Oyunun Bilişsel Gelişime Olan Etkisi	21
2.4.2. Oyunun Sosyal ve Duygusal Gelişime Olan Etkisi	22
2.4.3. Oyunun Psikomotor ve Dil Gelişimine Olan Etkisi	25
2.5. Geleneksel Çocuk Oyunları	28
2.6. Sosyal Beceri	31
2.7. Sosyal Becerilerin Sınıflandırılması	34

2.8. Sosyal Beceri Kuramları	38
2.9. İlgili Araştırmalar	41
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: YÖNTEM	45
3.1. Araştırmanın Yöntemi.....	45
3.2. Evren ve Örneklem	47
3.3. Veri Toplama Araçları	48
3.3.1. Veli İzin Formu ve Çocuk Bilgi Formu.....	49
3.4. Geleneksel Çocuk Oyunlarının Uygulanması	49
3.5. Verilerin Analizi	55
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM: BULGULAR.....	57
4.1. Araştırmanın Birinci Alt Bölümüne İlişkin Bulgular	58
4.2. Araştırmanın İkinci Alt Bölümüne İlişkin Bulgular	59
4.3. Araştırmanın Üçüncü Alt Bölümüne İlişkin Bulgular	60
4.4. Araştırmanın Dördüncü Alt Bölümüne İlişkin Bulgular.....	60
BEŞİNCİ BÖLÜM: SONUÇ TARTIŞMA VE ÖNERİLER.....	62
5.1 Sonuç ve Tartışma	62
5.2 Öneriler.....	65
KAYNAKÇA	67
EKLER.....	77
Ek-1: OKUL ÖNCESİ SOSYAL BECERİ DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİ-OSBED ÖĞRETMEN FORMU.....	77
Ek-2: Aksaray İl Milli Eğitim Müdürlüğü’nden Resmi İzin Belgesi	82
Ek-3: Veli İzin Formu ve Çocuk Bilgi Formu	83
Ek-5: Etik Kurul Onayı	84
Aksaray Üniversitesi Tez Değerlendirme Formu.....	85

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo-1: Geleneksel Oyunlardan Örnekler.....	29
Tablo-2: Değerlendirme Yöntemleri.....	41
Tablo-3: Araştırmanın Deneysel Görünümü	46
Tablo-4: Oyun Planı ve Oyun Listesi	50
Tablo-5: Araştırmaya Katılan Deney Grubu ve Kontrol Grubu Çocukların Ön Test Son Test Verilerine Göre Normallik Testi Sonuçları.....	56
Tablo-6: Deney ve Kontrol Gruplarının Ön Test OSBED Puanlarına Göre Mann Whitney U Testi Sonuçları.....	57
Tablo-7: Deney Grubu ve Kontrol Grubunun Ön Test Son Test Betimsel İstatistikleri.....	58
Tablo-8: Deney Grubu Çocuklarının OSBED Ön Test Son Test Puanlarına Göre Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi Sonuçları.....	59
Tablo-9: Kontrol Grubu Çocuklarının OSBED Ön Test Son Test Puanlarına Göre Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi Sonuçları.....	59
Tablo-10: Deney Grubu ve Kontrol Grubu Çocukların OSBED Son Test Puanları Cinsiyet Değişkenine Göre Mann Whitney U testi sonuçları.....	60
Tablo-11: Deney Grubu Ve Kontrol Grubu Çocukların OSBED Son Test Puanları Cinsiyet Değişkenine Göre Mann Whitney U Testi Sonuçları.....	61

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1: Yağ satarım bal satarım oyunu.....	52
Şekil 2: Yerdeyim yüksekteyim oyunu.....	52
Şekil 3: Yakar top oyunu.....	53
Şekil 4: Köşe kapmaca oyunu.....	53
Şekil 5: Üç taş oyunu.....	54
Şekil 6: Don ateş oyunu.....	54
Şekil 7: Aç kapıyı bezirgân başı oyunu.....	55

BİRİNCİ BÖLÜM: GİRİŞ

Çocukların sosyal, akademik ve psikomotor becerilerinin gelişmesinde bazı dönemlerin kritik rolleri bulunmaktadır. Okul öncesi dönem içerisinde bulunan 60-72 ay aralığı da bu kritik dönemlerden birisidir. Bu dönem çocukların sosyal becerilerinin geliştiği ve pekiştiği dönem olmakla birlikte akademik ve dil becerilerinin gelişimi açısından da öne çıkan bir dönemdir (Aral ve Baral, 2011: 13).

Sosyal beceri bireylerin çevreleri ile iletişim kurmayı, olumlu tutum geliştirmeyi, sosyal yönlerini ortaya çıkarmayı içeren yetilerin bütünü olarak ifade edilebilir. Bireyin hayatını devam ettirdiği sosyal ortamın şartlarına uyum sağlayabilme becerisi ve bu şartların kişide oluşturduğu tutum ve davranışlar sosyal becerinin kapsamındadır. Aynı zamanda sosyal beceri bireyin çevresinde oluşturduğu iletişim ortamında kendisini herhangi bir sosyal kayba uğramadan ifade edebilme yeteneği olarak da tanımlanabilir (Atmaca, Gültekin Akduman ve Şepitci Sarıbaş, 2020: 158).

Oyun çocukların sosyal, psikolojik ve bilişsel gelişimleri açısından önemlidir. Bu çerçevede oyun sadece çocukların zaman geçirdiği ve eğlendiği bir zaman dilimini içermemektedir. Çocuklar, özellikle diğer çocuklarla birlikte oynadıkları oyunlar aracılığıyla sosyal becerilerini geliştirmektedirler. Örneğin sıra beklemeyi ya da diğer çocukların duygularını öğrenmeyi de oyunlar aracılığıyla deneyimlemektedirler. Bireysel oynadıkları oyunlarda ise oyuncular aracılığıyla psikomotor becerilerin gelişmesi, kendini tanıma gibi duygusal kazanımlar elde etmektedirler. Bu doğrultuda oyun hem bilişsel hem de sosyal açıdan çocuk gelişimi için önemlidir.

Oyunlar aracılığıyla gelişen sosyal beceri ise bireyin çeşitli sosyal ortamlarda anlaşılmasına ve uyum sağlamasına yardımcı olan davranış bileşenleri olarak tanımlanmaktadır. Sosyal beceri insanların kendi duygularını tanıması ve yönetmesi olarak ifade edilmektedir. Kendisini tanıyan bireylerse süreç içinde başkalarına karşı eğilimlerini sosyal beceri çerçevesinde geliştirmektedir. Şu hâlde sosyal beceri hem bireysel olarak insanların kendisini tanıması hem de başkaları ile olan ilişkileri düzenleyen ilkeler bütünü olarak tanımlanmaktadır (Samancı ve Uçan, 2017: 283).

Çocukların sosyal becerilerinin gelişmesinde oyun oynamanın önemli rolleri bulunmaktadır. Çocuklar oyun oynarken aynı zamanda sosyalleşmektedirler. Oyun esnasında aynı anda birden fazla çocuk yer aldığından çocuklar birbirleriyle iletişim kurarlar. Bu süreç ise onların sosyal becerilerine önemli ölçüde etki etmektedir. Bu etkiler sosyal beceri bağlamında değerlendirildiğinde çocukların bir yandan iletişim ve empati becerilerine diğer yandan dil becerilerine etki edebilmektedir (Türkoğlu, 2016: 3).

Çocuklar genel olarak 3 yaş sonrasına duygularını tanıdığı gibi duygularını da kontrol edebilmeye başlarlar (Bak, 2011). Çocuklar mutlu olma, korkmak ya da kızgınlık gibi temel birtakım duyguların da farkına varırlar. Bu duygusal durumların farkına varan çocuklar ilgili duygularını yüz ve mimiklerinde de sergilemeye başlar. Oyunlar da bu duyguların öğrenilmesinde olduğu gibi paylaşılmasında da etkilidir. Çünkü oyunlarda başka çocuklar da olduğundan her çocuk başka çocukların duygularını tanıırken kendi var oluşunun da sosyal anlamda farkına varmaktadır (Colwell-Hart, 2006).

Sosyal beceriler oyunlar yoluyla 60-72 ay arasında çocuklara kazandırılması bir yandan ebeveynlerin ve okul öncesi eğitim kurumlarının kontrolünde sürdürülürken diğer yandan çocukların kendi aralarında da akran öğrenmesi yoluyla da gelişebilmektedir. Sosyal becerilerinin bu dönemde öğrenilmesi çocukların süreç içinde büyüdükçe ilgili becerilerinin pekişmesi sağlanmaktadır. Bu becerilerin öğrenilmesi çocukların arkadaş ortamına adapte olmasında da sosyal adaptasyonunda da önemli roller oynamaktadır (Samancı ve Uçan, 2017: 283). Bu araştırmada ise 60-72 aylık arası çocukların sosyal becerilerinin gelişimine geleneksel çocuk oyunlarının etkisi irdelenmektedir.

1.1. Problem Durumu

Bireyin topluma adapte olma süreci bebeklikten itibaren başlar. Dünyaya gözlerini açtığı andan itibaren duyar, dokunur, işitir ve çevresine tepki verir. Evde başlayan ve sosyal uyumun birer basamağı olan bu becerilerin beslediği sosyalleşme çocukluk çağlarında devam eder. Çocukların sosyalleşmesi ise kendi aralarında ortaya çıkan bir durumdur ve oyun bu süreçteki en önemli etkinliklerden birisi olarak öne çıkmaktadır. Doğası gereği sosyal bir varlık olan insan konuşmaya, dayanışmaya, yardımlaşmaya, anlaşılmaya ve anlamaya ihtiyaç duyar. Bireyin içinde yaşadığı toplumun sosyal normları sosyalleşme

becerilerini de önemli ölçüde etkilemektedir. Her toplumun kendine özgü sosyal değerleri de bulunmaktadır. Oyunlar bir yandan çocukların sosyal becerilerini etkilerken diğer yandan da geleneksel olan toplumsal geleneklerin ve rollerin aktarılmasında etkili olmaktadır. Çocuklar hangi topluma yaşıyorlarsa o toplumun değerlerini de öğrenmesi beklenir. Çocuk oyunlarının kültür aktarımındaki yeri düşünüldüğünde; çocuk oyunları bir açıdan çocukların sosyal iletişim becerilerinin gelişmesini etkilerken diğer yandan sosyal değerlerin öğrenilmesini sağlamaktadır (Gülay ve Akman, 2009).

Sosyal değerlerin öğrenilmesinde ise geleneksel çocuk oyunlarının rolleri ön plana çıkmaktadır. Çocuk oyunları da toplumun ve kültürün bir parçasıdır. Nitekim kültür insanların üretmiş olduğu her şey içermekte ve maddi ve manevi olarak ayrılmaktadır. Mutfak, yemek yemek ya da mimari kültürün maddi unsurlarına örnek verilebilir. Kültürün manevi unsurlarını ise insanlar arası ilişkiler oluşturmaktadır. Oyunlar da kültürün hem maddi hem de manevi unsurlarını içermektedir. Dolayısıyla her oyun ilgili kültürün özelliklerini de taşımaktadır. Geleneksel oyunların korunması ve çocuklara öğretilmesi sosyal becerilerin kendi toplumsal yapısı ve kültür içinde öğrenilmesi sağlaması adına önemlidir.

2003 yılında UNESCO tarafından kabul edilen ‘Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi’nde yer alan kültürel bir ürün olarak ifade edilen geleneksel çocuk oyunları sayesinde çocuklar; hareket etme, önemli deneyimler kazanma, duyguları geliştirme olanağı kazanırlar. Bu oyunlar sayesinde akranlar ve yetişkinlerle sosyal ihtiyaçları karşılanmaktadır. Rol model olmayı, organize olmayı, tartışmayı ve oyunda aynı fikirde olmayı, liderlerini demokratik olarak seçmeyi öğrenirler (Petrovska ve ark., 2013).

Dijitalleşmenin her alanda etkili olduğu günümüz dünyasında oyunların bu alana evrilmesi ve dijital oyun ortamlarındaki ilişki türü bireylerin sosyalleşmesini de olumsuz yönde etkilemektedir. Bu tür platformların doğası gereği çocuklar iletişimlerini sanal ortamda gerçekleştirmekte ve bir güven sorunu ortaya çıkmaktadır. Duyu organlarını kısıtlayarak gerçekleştirilen bu iletişim türü kendine özgü sorunlar getirmektedir. Bu sorunların en önemlilerinden biride sosyalleşme ve toplumun yaşam standartlarına uzaklaşma olarak görülebilir. Çocuğu sabit bir alanda sınırlayan bu oyun türünün bazı olumlu katkıları sayılabileceği gibi olumsuz etkilerinden de fazlasıyla söz edilebilir. Oyunun çocuğun gelişimindeki yeri değerlendirildiğinde sosyal beceriler edinmesinde ne kadar önemli bir işlev gördüğü göz ardı edilemez (İnce 2022). Geleneksel çocuk oyunları çocuğu tüm

gelişimin alanlarında desteklediği gibi sosyal duygusal gelişim alanında da destekler. Geleneksel çocuk oyunları tek başına oynanabildiği gibi kalabalık gruplar halinde de oynanabilir. Kendi içinde belli kuralları olan geleneksel çocuk oyunları, eşleşme, tekerleme, ödül, ceza, ebeleme, sıralama, sayışma, sıra bekleme, alan belirleme vb. çocuğun ileriki yaşamına temel oluşturacak bir takım kazanımları da içerdiği söylenebilir (Özalp Gerçekler, Kahraman, Yardımcı ve Bolışık 2014) . Geleneksel çocuk oyunlarının çocuğa sağladığı en önemli katkılardan bazıları işbirliği, sorumluluk, saygı, sevgi, dayanışma, paylaşma, dürüstlük, karar verme, liderlik gibi evrensel değerlerdir. Tüm bu sosyal kazanımların çocuğun ileriki yaşamında ne denli önemli bir yere sahip olacağı düşünüldüğünde etkili bir araç olan geleneksel çocuk oyunlarına verilmesi gereken önem de ortaya çıkmaktadır (Kacar,2020).

Sosyal becerileri gelişen her çocuk arkadaşlarıyla çok daha sağlıklı ilişkiler kurabilir. Diğer yandan bu dönemde elde edilen sosyal beceriler çocukların ileriki yaşlarda da sosyal iletişimlerinin pekişmesini de sağlar. Çocukların sosyal becerileri iki temel ilke üzerinden değerlendirilmektedir. Bunlar sözel ve sözel olmayan davranışları içermektedir. Çocuklar bir yandan oyun oynamakla sözel dil becerilerini öğrenip pekiştirirken diğer yandan da sözel olmayan davranışları öğrenirler. Örneğin göz teması kurma, üzülme ya da kızma gibi sözel olmayan davranışların da farkını öğrenmeye başlarlar. Sözel ve sözel olmayan davranışların öğrenilmesi çocukların bunlara uygun davranışlar geliştirmesini de sağlamaktadır. Dolayısıyla çocuklar oyunları yoluyla kendilerini ve başkalarını tanıma ve keşfetme imkânı da yakalamış olmaktadır (Yiğit ve Yılmaz, 2011). Araştırma bu önem bağlamında “*geleneksel çocuk oyunlarının 60-72 aylık çocukların sosyal becerisine etkisi nedir?*” problemini incelemektedir.

1.2. Araştırmanın Amacı

Sosyal beceri; insanların hem kendilerini hem de başkalarının duygularını tanıma süreci olarak ifade edilmektedir. Başka bir tanımda ise Sosyal beceri bireyin içinde yaşadığı topluma uyum sağlamasına, toplum kurallarını benimseyebilmesine, diğer bireylerle olan ilişkilerini olumlu şekilde düzenleyebilmesine katkı sağlayan tutum ve davranışların bütünü olarak ifade edilmektedir. Aynı zamanda sosyal beceri bireyin çevresiyle uyumundaki yetkinlik seviyesidir. Bu beceriler yetişkin dönemlerinde de kazanılabilse de çocukken kazanılması daha kalıcı olmasını sağlamaktadır. Çocukluk döneminde sosyal becerilerin kazanılmasında ise bu dönemdeki oyunlar etkili olmaktadır. Çocuk oyunlarının

önemli bir kısmı gruplar halinde oynandığından çocuklar diğer çocuklarla iletişim kurmayı ve diğer çocukların duygularını da bu oyunlar yoluyla öğrenir.

Ailede başlayan sosyal beceri edinimi bireyin yakın çevresiyle devam eder. Gelişim alanlarının birbirini desteklediği gerçeğinden hareketle oyun gelişiminin de çocukların sosyal gelişimini önemli ölçüde etkilediği söylenebilir. Çocuğun yakın çevresiyle kurduğu etkileşimin yoğunlaşmasıyla faaliyetlerde çeşitlenmektedir. Büyüklerinden gördüklerini taklit etme becerisi olan çocuklar geleneksel çocuk oyunlarını da doğal ortamında görerek yada bir yetişkin kontrolünde öğrenmektedir (Akbaş, 2019: 25). Kuralların olduğu geleneksel çocuk oyunları çocuğun sosyal uyumunun destekçisi olan oyun alanında önemli bir yere sahiptir. Kazanılması gereken sosyal becerilerin zamanında kazanılmaması ilerleyen yıllarda bireyin hayatını olumsuz yönde etkileyebilir. Çocukluk dönemi sosyal gelişimin en yoğun ve kalıcı olduğu dönemdir. Bireyin sosyal ve duygusal gelişimi aşamasında çevresine uyum sağlaması önemlidir. Çocukların bu aşamada kazanmaları gereken becerilerden biriside sosyal becerilerdir (Samancı ve Uçan, 2017: 283). Bu araştırmanın amacı geleneksel çocuk oyunlarının 60-72 aylık çocukların sosyal becerisine etkisi incelemektir.

1.3. Araştırmanın Önemi

Çocukların sosyal becerilerinin kazanılmasında okul öncesi eğitim çağı kritik dönemlerinden birisi olarak önem kazanmaktadır. Bu becerilerin kazanılmasında önemli unsurlardan birisi de oyunlardır. Araştırma bu önem bağlamında geleneksel çocuk oyunlarının 60-72 aylık çocukların sosyal becerisine etkisi incelemeyi amaçlamakla birlikte araştırmada alt amaç olarak oyun türlerinin incelenmesi, oyun kuramlarının değerlendirilmesi de hedeflenmektedir. Bununla birlikte geleneksel çocuk oyunlarının çocukların sosyal gelişim alanlarına etkisi literatür açısından da irdelenmektedir.

Çocukların sosyal becerilerinin gelişmesi topluma ve çevrelerine uyum sağlamaları açısından da önemlidir. Sosyal becerilerin olabildiğince erken yaşlarda kazanılması gerekmektedir. Çünkü sonraki yaşlarda bu becerilerin kazanılması ve pekişmesi çok daha zor olmaktadır. Bu durum aslında Türkçe 'deki ağaç yaşken eğilir atasözüyle de örtüşmektedir (Acun Kapıkıran, İvrendi ve Adak, 2006).

Araştırmanın bir diğer önemini ise uzun vadedeki toplumsal etkileri oluşturmaktadır. Nitekim çocukların sosyal becerilerinin gelişmesi toplumsal alanda da empati kurabilen ve sosyal iletişimlerinin sağlıklı olmasının önünü açmaktadır (Aslan, 2008). Bununla birlikte ilgili literatür incelendiğinde farklı değişkenlerin dikkate alındığı araştırmaların yapıldığı görülse de -dil gelişimi (Kenanoğlu, 2021), bilişsel gelişimi (Türkoğlu, 2016), okur yazarlık (Şen, 2020) etkisi- 60-72 ay arası çocukların gelişiminin sosyal becerisine yönelik geleneksel çocuk oyunlarının sosyal becerilere olan etkisini inceleyen çalışmalara rastlanmamıştır. Bu noktada araştırmanın akademik olarak da literatürü tamamlandığı gözlemlenmektedir.

1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları

- Aksaray ili Merkez ilçesindeki okul öncesi eğitim kurumuna devam eden daha önce sosyal beceri ile ilgili herhangi bir eğitim almamış, 60-72 ay grubu, kurum ve öğretmenleri tarafından normal gelişim gösterdiği beyan edilen çocuklar ile sınırlıdır.
- Geleneksel Çocuk Oyunların Sosyal Becerilere olan etkisinin uygulanması ve 8 hafta ve 12 oyun ile sınırlıdır.
- Çalışma kapsamında kullanılan değerlendirme araçları ile sınırlıdır.
- Uygulanma için hazırlanacak Geleneksel Oyun Eğitimi Programı ile sınırlıdır.

1.5. Araştırmanın Varsayımları

- “Okul Öncesi Sosyal Becerileri Değerlendirme Ölçeğinin (OSBED)” okul öncesi eğitim alan çocukların sosyal becerilerini değerlendirmede yeterli olduğu;
- Çalışma grubunun kendi evrenini temsil ettiği,
- Öğretmenlerin veri toplama araçlarında yer alan soruları dikkatle okuyarak ve inceleyerek, gerçek durumlarını yansıtacak nitelikte cevaplar verdikleri varsayılmıştır.

1.6. Tanımlar

- *Sosyal beceriler*; herhangi bir yaş farkı olmaksızın toplumda bulunan her birey için, bütün sosyal ortamlarda; okul, oyun ortamı, iş dünyası olsun, bireylerin yaşamını olumlu yönde etkileyerek olumlu iletişim kurmasını başarılı ve mutlu olmasını sağlayan davranış örüntüleridir (Sevinç, 2005; Stanley, 2010).
- *Geleneksel Oyunlar*: topluca oynanan ve halk kültürünün de bir parçası olan oyunlardır. Bu oyunlarda hareket kabiliyeti öne çıktığı gibi, sosyal beceriler de zekâ ve iletişim gibi değişkenler öne çıkabilmektedir. Saklambaç, çelik çomak ya da körebe bu oyunlara örnek teşkil etmektedir (Sümbüllü ve Altınışık, 2016).

İKİNCİ BÖLÜM: OYUN VE SOSYAL BECERİ

Araştırmanın bu bölümünde çalışmanın kavramsal çerçevesine dair bilgiler aktarılmaktadır. Geleneksel çocuk oyun kuramları ve oyunların çocukların sosyal gelişimlerine olan etkisi aktarılmaktadır. Bununla birlikte araştırmanın bu bölümünde sosyal beceri konusu da irdelenmektedir.

2.1. Oyununun Tanımı ve Kısa Tarihçesi

Çocuk oyunlarını tarihçesi incelendiğinde çocuk oyunlarının tarihsel olarak Antik Yunan ve Roma medeniyetlerine kadar geriye gittiği gözlemlenmiştir. Tarihsel kaynaklar incelendiğinde çocuk oyuncaklarına dair bebek ve top ya da çingirak gibi oyuncaklar tespit edilmiştir. Ancak sadece oyuncaklara değil oyunların oynandığına dair de veriler aktarılmaktadır. Oyun oynamak Antik Yunan düşüncesinde çocukluktan yavaş yavaş yetişkinliğe geçiş olarak ifade edilmiştir (Seven, 2016: 33-44).

Kelime anlamı olarak oyun; güzel vakit geçirmeye dayanan eğlence, sahne gösterilerinde sanatçının oynama biçimi, yarışma, hile, çeşitli spor müsabakalarında belirli sayının kazanılmasıyla elde edilen sonuç, entrika gibi geniş bir kavramsal çerçevede karşımıza çıkmaktadır.

Mısır döneminde çocukların saklambaç ve halat çekme gibi oyunlar oynadığı da aktarılmaktadır. Tarihsel süreç içinde oyunun önemi Mısır ve Antik Yunan dönemlerinden sonra Rousseau ve Locke gibi düşünürler tarafından da vurgulanmıştır (Aksoy ve Dere Çiftçi, 2019: 20-32).

Türk kültüründe de çocuk oyunları geniş bir şekilde yer bulmaktadır. Türkistan'dan başlayarak geniş bir coğrafyada hüküm süren Türk topluluklarını diğer toplumlardan ve milletlerden ayıran en önemli özelliklerinden olan kültürel çocuk oyunları, çocuklarda milli kimliğin inşasını sağlamaktadır. Birçok kültürde olduğu Türk kültüründe de çocuk oyunlarının önemi bir yeri vardır. Zaman içerisinde bazı oyunların isim ve oynanış şekilleri değişse de bazı oyunların yapısını koruduğu görülmektedir. Geleneksel Türk çocuk oyunlarının genellikle birlikte oynadığı gözlemlenmekle birlikte hem herhangi bir araç-gereç olmadan hem de farklı gereçlerle oynanabilmektedir. Bilye oynamak, saklambaç ya da yakar top gibi oyunlar geleneksel Türk çocuk oyunları için örnek verilebilir (Bay, Turan, Bay, 2015, 176).

Oyun tarihsel süreç içinde de günümüzde de çocukların kendilerini tanıması ve ifade etmesini sağlayan temel dinamiklerden birisidir. Oyunlar çocukların sosyal ve bilişsel olarak hayata hazırlanmasını sağlamaktadır. Oyun hem eğitim açısından hem de psikoloji açısından önemli roller oynadığından bu alanlarda da sıklıkla kullanılmaktadır. Oyun; çocuklara zevk veren, bazen serbest bir şekilde bazen de kuralları olan eylemler bütünüdür (Sağlam, 2016: 1-9).

Oyun kavramı yetişkinler için farklı çocuklar için farklı değerlendirilmelidir. Bu araştırmadaki oyun kavramı ise çocuklar açısından incelenmektedir. Yetişkinler için oyun iş ve uğraşlarının bittiği zamanlarda yaptıkları rahatlama amaçlı faaliyetlerdir. Ancak söz konusu çocuklar olduğunda oyun sadece rahatlama amacı değil aynı zaman sosyalleşmenin de bir parçasıdır. Diğer yandan oyun çocuk doğasının önemli bir parçasıdır. Çocukların gelişiminde önemli rolleri olan oyunlar nerdeyse aldıkları besinler kadar önemlidir. Çünkü çocuk oyunları çocukların bilişsel, sosyal ve psiko-motor becerilerinin gelişmesini sağlamaktadır (Aksoy ve Dere Çiftçi, 2019: 2).

Yavuzer (2003: 32)'e göre oyun çocukların bir yandan öğrenme stillerinin gelişmesini sağlarken diğer yandan da hem akademik hem de sosyal becerilerin kazanması için zemin sunmaktadır. Oyun bu öneminden dolayı 1959 yılında Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına girmiştir (Küçükali, 2015: 3).

Oyun çocukların zihinsel ve sosyal gelişimlerini destekleyen bir araç olmakla birlikte onların doğasının da bir parçasıdır. Nitekim çocuklar yan yan geldiklerinde hatta ebeveynleriyle de sürekli oyun oynamak istemektedirler. Bu şekilde çocuklar hem kendilerini hem de dünyayı ve sosyal çevreyi tanıma imkânı bulurlar. Çocuklar için dünya keşfedilmeye açık bir olgu olduğundan her şeyi bir oyun üzerinden görme eğiliminde olmaktadır. Dolayısıyla çocuklar kendilerine zarar vermeyen ve canlarını sıkmayan neredeyse tüm aktiviteleri oyun olarak algılarlar (Schaefer ve DiGeromino, 2000).

Oyun tanımı oyun kuramcılarına göre farklılaşmaktadır. Bu bağlamda ilgili literatür incelendiğinde Frobel oyunu çocukların ihtiyaçlarından birisi olarak görmektedir. Spencer'e göre ise oyun çocuğun fazla enerjisinin atılması için gereklidir. Piaget, oyunu düşünme evresinin bir sonucu olarak ortaya koymuş ve bilişsel gelişimle oyunun yakın bir ilişki içerisinde olduğunu savunmuştur. Ona göre oyun, çevreden alınan uyarıları özümleme ve uyum sistemine yerleştirme yoludur (Çalışandemir, 2016: 2-14)

Oyun, içsel olarak güdülenen belirli bir amacı olmayan, yetişkinler tarafından değil, çocuğun koyduğu kurallara bağlı olarak kendiliğinden gelişen ve zevk unsuru taşıyan davranışlarda oluşan bir etkinliktir (Aral, Gürsoy ve Köksal, 2001). Bazı tanımlarda yetişkinliğe hazırlık ve denemeler yapma işlevi üzerinde durulan oyun; kültür taşıyıcısı olarak ta önemli bir yere sahiptir.

Çocuk oyunları ebeveynlerle oynandığı gibi daha çok akranlarla oynanabilmektedir. Çocuğun ilgi duyduğu oyunları akranlarıyla oynaması onun sosyal gelişimi açısından çok daha önemlidir. Çünkü kendi akranlarıyla hem kendini tanıma ve keşfetme imkânı bulur hem de empati gibi sosyal beceriler kazanması hız kazanır. Huizinga'ya göre her oyun her şeyden önce gönüllü bir eylemdir. Emire bağlı bir oyun, oyun olmaktan çıkar. Oyun keyfe kederdir, her an iptal edilebilir. (Sakallıoğlu vd., 2014: 119).

Gelinen noktada yapılan tanımlar incelendiğinde çocuk oyunlarının hem eğitim bakımından hem de sosyalleşme açısından rollerinin vurgulandığı görülmektedir. Bununla birlikte oyun; çocukların bir yandan yeni öğrenme stillerini deneyimlemesini sağlamakta diğer yandan da eğlenmesini sağlamaktadır (Elkind, 2011). Çocukların akademik gelişimlerinin de önemli bir parçası olan oyunlarla aynı zamanda eğitim de yararlanılmaktadır. Bu açıdan çocuklar bir yandan oyun oynayıp eğlenirken bir yandan da akademik bilgiler öğrenebilmektedir (Ginsburg 2007). Çocukların oyun oynayabilmesi için korkmamaları ve stres de yaşamamaları gerekmektedir. Şu durum oyun çocukların aynı zamanda rahatlama etkinlikleri olarak da tanımlanmaktadır (Aamodt ve Wang, 2018: 159).

Çocukların sosyal beceri kazanması çerçevesinde öne çıkan oyun türleri ve özellikleri şöyledir:

2.2. Oyun Türleri ve Özellikleri

Alan yazın incelendiğinde oyun türlerinin genel olarak üç başlık altında incelendiği görülmektedir. Bunlar: karakterlerine göre oyunlar, oyunda kullanılan araçlara göre oyunlar ve oynanan yere göre oyunlardır. Ancak bu üç oyun türü kendi içinde de alt başlıklara ayrılmaktadır (MEB, 2014).

- ***Karakterine Göre Oyun Çeşitleri:***

Karakter oyunları dört başlık altında incelenmektedir. Bunlar;

Fonksiyon oyunları: çocukların gelişim dönemleri dikkate alındığında ilk oyunlardan birisi olarak değerlendirilebilir. Fonksiyon oyunlarını ilk bebeklik dönemlerinde yapılan el kol hareketleri oluşturmaktadır. Bebekler bu hareketleri çoğu zaman bilinçsiz olarak yapsalar da dışarıdan etkilere tepki verirler. Bu dönemdeki fonksiyonlar çocukların daha sonraki koşma gibi oyunlarının da tepkilerinin de temellerini teşkil ederler. Bu tür oyunlar çocukların psikomotor becerilerin de kazanılması sağlanmaktadır. Çünkü fonksiyon oyunlarında çocukların oyuncaklara ya da diğer dışsal uyaranlara tepki vermesi beklenmektedir. Blokların üst üste eklenerek oynandığı oyunlar fonksiyon oyunlarının bir örneğini teşkil etmektedir. Dolayısıyla da fonksiyon oyunları ile çocuklar kendi fiziksel dengelerini de kurmayı öğrenmektedirler (MEB, 2014).

Hayali oyunlar: genellikle 3 yaş ve sonrasında ortaya çıkmaktadır. Çocukların hayal kurma konusunda bazı kalıp kısıtlamalardan uzak olduğundan bu dönemlerde çocuklar yavaş yavaş konuşmayı da öğrendiklerinden dolayı oyuncaklarıyla konuşarak da hayali oyunlar oynarlar. Örneğin bebekleri ile zihninde canlandırdığı gibi konuşarak oynaması hayali oyunlara örnek verilebilir. Bu tür oyunlar bir yandan çocukların hayal gücünü zenginleştirmekte diğer yandan çocukların duygu ve düşüncelerinin ortaya çıkmasını sağlamaktadır. Hayali oyun türünde çocuklar genellikle tek başına bir şekilde oyuncaklarla oynanmaktadır. Kız çocukları bu sırada genellikle bebekleri tercih ederek onları canlandırmaktadırlar. Oyuncaklara isim veren çocuklar oyuncakları da kendileri gibi bir çocuk görerek oyuna katılmaktadırlar (Kadim, 2019). Erkek çocukları ise asker olup vatanını korumakta, polis olup kötü insanları yakalamakta veya sopasını at yaparak dörtlüye koşturmaktadır. Bu oyunlar sayesinde çocuk ifade edemediği duygu ve düşüncelerini oyunlar yolu ile ifade edebilme fırsatı bulur. Çocuğa yeteneklerini geliştirme fırsatı sunan hayali oyunlar aynı zaman da çocuğun kendi gerçekleştirme becerisine de temel atar. Hayali oyunlarda materyaller yetişkinlerin algıladığı gibi belli amaca hizmet eden nesneler olarak algılanmaz. Bir sopa parçası oyuncak silah, bebek, kazma aracı, köpek kemiği, kalem gibi sayısız oyun aracına dönüşebilir.

Kurallı oyunlar: en önemli özelliğini iki ya da daha çok çocukla oynanması ve kurallarının olmasıdır. Piaget'e göre çocukların bilişsel ve sosyal becerilerinin gelişmesi için diğer çocuklarla birlikte oyunlara katılması gerekmektedir. Bu açıdan sadece nesnelerle oynamak çocukların gelişimi için yetersizdir. Kurallı oyunlar da hayali oyunlardan farklı olarak artık diğer çocuklar da oyuna katılmaktadır. Kuralların anlaşılması açısından belli bir yaşa gelmiş çocuklara hitap eden bu oyunlarda birden fazla çocuk olduğundan kurallar

otaya çıkmaktadır. Kurallara her çocuk uymak zorunda olduğundan sosyal becerilerin bu tür oyunlarda çok daha hızlı geliştiği gözlemlenmektedir. Çocuklar oyun kuralları konusunda daha hassas davranabilmektedir. Oyun kurallarına uymayan çocuk gruptan dışlanabilmekte, oyun dışında kalabilmektedir. Bu sayede çocuk hayatta tek başına olmadığını, bazı isteklerini engellemesi gerektiğini, bazen de beklentileri ile çatışan durumlarla uyum sağlaması gerektiğini öğrenir. Bu oyunlar sayesinde çocuklar hem kurallara uymayı hem de sıra beklemeyi öğrenmektedirler (Özağı, 2007).

Grup oyunları: kurallara göre oynanır. Toplu halde oynanan bu oyunlarda çocukların sosyalleşmesi çok daha hızlı olmaktadır. Bununla birlikte grup oyunları çocukların çevresini de kendisini de tanımasına imkân yaratmaktadır. 5-6 yaşlarından itibaren grup oyunlarına dahil olmaya başlayabilen çocuklar için dikkatleri dağılmaması için oyun süreleri daha kısa tutulması gerekir. Sosyal beceri kazanımı açısından çok önemli olan grup oyunları çocuğun sosyal hayata adaptasyonunun önemli bir parçası olabilir. Grup oyunları daha çok okul öncesi eğitim kurumlarında, akrabalar arasında ya da mahalle aralarında oynanabilmektedir. İp atlama, saklambaç, blok çekme oyunları ya da evcilik gibi oyunlar grup oyunlarına teşkil etmektedir (Kadim, 2019).

Oyunlar oynadığı alanlara yerlere göre de türlere ayrılmaktadır:

- ***Oynandığı Yere Göre Oyun Çeşitleri***

Oynandığı yere oyunlar oyunun oynadığı alanlara göre değişmektedir. Açık hava oyunları ve salon oyunları olarak ikiye ayrılmaktadır.

Açık hava oyunları: çocukların sokaklarda ya da bahçe ve kırlarda oynadığı oyunları ifade etmektedir. Bazı oyunları iç mekanlarda oynamak için uygun olmadığı gibi bazen de tamamen tercihi nedenlerle oyun için açık hava tercih edilebilmektedir. Doğal ortamda da oynanabilen açık hava oyunları çocuklara yaşadıkları çevreyi daha iyi deneyimleme fırsatı da sunar. Psiko-motor becerilerin kazanımında daha etkili olan açık hava oyunları çocuklara serbest hareket etme ve fiziksel beceri çeşitliliği sağlar. Açık havada oynayan çocuklar istediği gibi koşabilmektedir. Böylelikle enerjilerini çok daha kolay atabilmektedirler. Açık hava oyunları geniş alanlarda oynandığından çocukların aynı zamanda spor yapmasını da olanak sağlamaktadır. Bununla birlikte açık hava oyunlarında oyun alanları geniş olduğundan büyük gruplarla oyunlar oynanmasına imkân tanımaktadır.

Yağ satarım bal satarım, mendil kapmaca, yakar top, yakalamaca grupla oynanan açık hava oyunlarına örnek verilebilir. Oyundaki kişi sayısı arttıkça sosyal becerilerin kazanılma ihtimali de yükselmektedir. Çünkü çocuklar daha fazla arkadaş edinmekte daha fazla çocukla zorunlu olarak iletişime geçmektedir. Kişi sayısı arttıkça davranış çeşitliliği de artar (MEB, 2014).

Salon-sınıf oyunları: genellikle kapalı alanlarda oynanmaktadır. Fazla hareket alanına ihtiyaç duyulmayan bu oyun türleri genellikle oturarak oynanmaktadır. Bu oyunlar belirli kurallara göre oynandığı gibi kuralsız da oynanabilmektedir. Salon-sınıf oyunları genellikle bir eğitmen eşliğinde oynandığından kuralların ve oyunun işleyişi öğretmenler tarafından yapılmaktadır. Çoğunlukla bir yetişkin eşliğinde oynandığından kontrollü ve yapılandırılmış olan sınıf salon oyunları belli davranışların kazandırılmasında da aktif olarak kullanılabilir. Bu tür oyunlar da öğretmen öğrencileri zaman zaman uyarak kurallara riayet etmelerini bekler. Dolayısıyla öğrencilerin sosyal becerileri kazanması sağlanır. (Türkoğlu, 2016). Salon-sınıf oyunları belli materyalleri gerektirdiği gibi materyal siz de oynanabilir. Sınıflarda oynanan kutu oyunları, üçtaş, mangala, tangram gibi oyunlar materyalle oynanan oyunlara, deve cüce, sıcak soğuk, öt kuşum öt, gündüz gece materyal siz oynanan oyunlara örnek verilebilir.

- **Kullanılan Araca Göre Oyun Çeşitleri**

Araç içinde oynanan oyunlar: bu tür oyunlarda çocuklar oyunlarını bir aracın üzerinden ya da içinde oynarlar. Örneğin salıncak, akülü araba ya da parklardaki oyuncak evlerde oynanan oyunlar gibi (Kadim, 2019).

Araçla oynanan oyunlar: bu tür oyunlarda birçok farklı araç oyunda oyuncak nesne olarak kullanılmaktadır. Bu oyunlarla çocuklar araçları tutmayı ve atmayı öğrenirken psiko-motor becerileri de gelişmektedir. Araçla yapılan oyunlara, top oyunları, ip oyunları örnek olarak gösterilebilir (Türkoğlu, 2016).

Araçsız oynanan oyunlar: bu oyunlarda herhangi bir araç ve nesne kullanılmamaktadır. Örneğin taklit oyunu ve koşmaca türünden oyunlar araçsız oynanan oyunlardandır (MEB, 2014).

2.3. Oyun Kuramları

Çocukluk dönemi oyunlarında hayal gücüyle birlikte sosyal etkileşim ve beceriler de önem kazanmaktadır. Çocuk oyunları tüm dünyada çocukların oynadığı evrensel oyunlardır. Her çocuk aynı oyunları oynamasa da oyun oynamanın kendisi evrenseldir. Bu noktada gerek modern kuramlarda gerekse de klasik kuramlarda çocuk ve oyun birbirlerinde ayrılmaz kavramlar olarak görülmektedir (Pekdoğan, 2016: 11-16).

Söz konusu çocuk oyunları olduğunda araştırmacıların literatürde birçok soruyla karşı karşıya kaldıkları gözlemlenmektedir. Bu soruların neden ve nasıllarına bakıldığında ise bu alanda farklı kuramların ortaya çıkmasını sağlamıştır. Çocuk oyunlarında izi sürülen sorular şunlardır:

- Oyun nedir?
- Hangi etkinlikler oyundur, hangi etkinlikler oyun değildir?
- Çocuklar evcilik oynadıklarında; -mış gibi mi yaparlar, vakit mi geçirirler, hayal mi kurarlar? Ya da tamamen saçma olarak mı düşünülür?
- Çocuklar televizyon izlerken boşa zaman mı geçiriyor, hayal güçlerini mi kullanıyor ya da vakitlerini mi değerlendiriyorlar?
- Basket veya futbol oynarken bu süreç sportif ve kuralları olan bir oyun deneyimi midir yoksa vakti boşa kullanma mıdır? Ya da bu ele alınan bakış açıları doğru mudur? (Kellough, Carin, Seefeldt, Barbour ve Souviney, 1996).

Literatür incelendiğinde birçok farklı yaklaşım olsa da bu farklı yaklaşımların ortak yanları da bulunmaktadır. Bu açıdan kuramların bir kısmı oyunların akademik öğrenmeyi geliştirdiğini söylemekte diğer bir kısmı ise sosyal becerileri geliştirdiğini aktarmaktadır. Bununla birlikte oyun kuramlarında öne çıkan bir diğer yaklaşımı ise problem çözme tekniklerine sağladığı katkılardır (Frost, Wortham ve Reifel, 2008).

Çocuklar üzerinde akademik, sosyal, bilişsel ve motor gelişimlerini etkileyen oyunlara dair farklı kuramsal yaklaşımlar bulunmaktadır. Uygulamalar bu etkileşim yönlerine yaptıkları vurgularla değişirken diğer yandan da amaçlar yönünden de farklılaşmaktadır (Aksoy ve Dere Çiftçi, 2019: 24). Literatür incelendiğinde oyun kuramlarının genel olarak ikiye ayrılarak irdelendiği belirlenmiştir:

- Klasik oyun kuramları

- Modern kuramlar (Isenberg ve Jalongo, 2006; Uluğ, 2016: 49-62).

2.3.1. Klasik Oyun Kuramları

Klasik oyun kuramları tarihsel olarak birinci dünya savaşından 20. Yüzyıla kadar olan aralığı içermektedir. Klasik oyun kuramları derinlemesine araştırmalara dayamaz, oyunun amaçları ve ortaya çıkış nedenleri üzerinde durur. Klasik oyun kuramları; enerji kuramı, yeniden yaratma kuramı, alıştıırma ve tekrarlama kuramı olarak ele alınacaktır.

- **Enerji Kuramı:**

Enerji kuramı klasik bir kuram olarak tarihsel temellerini Schiller ve Spencer'dan almaktadır. Schiller tarafından enerji kuramında bağlamında oyun fazla enerjinin atılması olarak ifade edilmektedir. Bu açıdan Schiller oyunu “ fazla enerjinin amaçsızca harcanması” şeklinde tanımlamaktadır. Bu yaklaşıma göre her canlı doğal olarak hayatta kalmak ve yaşamak adına enerji üretmektedir. Çocukların oyunları amaçsız olsa da bu enerjinin fazlasının atılması anlamına gelmektedir. Diğer yandan çocukların ihtiyacı anne babaları tarafından karşılandığından fazla olan enerjilerini de oyunlar aracılığıyla atılmaktadır (Aksoy ve Dere Çiftçi, 2019: 25).

- **Yeniden Yaratma Kuramı:**

Rahatlama kuramı olarak bilinen yeniden yaratma kuramı şair Lazarus'un görüşlerinden hareketle oluşturulmuştur. Bu kuram enerji kuramının tersine var olan enerjinin yeniden yaratılmasını içermektedir. Bu kurama göre oyun oynama, çalışırken kullanılan enerjinin tamamen doldurulmasını sağlar. Bireylerin normal yaşantılarında yapmış oldukları etkinliklerde tükettikleri enerjiyi tekrar temin etmek için sıradanın dışında etkinliklere ihtiyaç duyarlar. Oyun çocuğun zorunluluktan yaptığı bir faaliyettir, uyumak, dinlenmek fiziksel ve zihinsel enerji kaybını tam olarak telafi edemez (Poyraz 2003). Bu kurama göre insanların işlerinden sonra yaptıkları sporlar bu kurama örnek teşkil etmektedir. Örneğin iş çıkışı yapılan yüzme sporu ya da halı saha maçları gibi (Saracho ve Spodek, 2003: 25).

- **Alıştıırma Kuramı:**

Bu kuram ise Karl Gross'un fikirleri çerçevesinde oluşmuştur. İçgüdü kavramının öne çıktığı bu kuramda çocuklar oyun oynama yoluyla hem kendi kültürlerini öğrenirler hem de bu kültürün aktarılmasını sağlarlar. Oyunlar aynı zamandan çocukların kendi sosyal rollerini de öğrenmesini sağlar. Böylelikle oyun çocuğu gelecekteki sosyal rollerine hazırlar ve motive eder. Gross düşüncesine göre oyun çocukların içgüdülerinin ortaya çıkmasını sağlamaktan daha çok gelecek ihtiyaçlarına yönelmektedirler. Aynı zamanda oyun çocukların sosyal becerilerini geliştirmektedir. Groos'a göre, içgüdüsel gelişen oyun, çocukları gelecekteki yaşamlarına hazırlayacak yetişkin rollerini taklit etmesi için motive eder. Örneğin; çocuk evcilik oynarken canlandırdığı kişinin veya yetişkinin rolüne girer ve ona uygun materyaller kullanır (Sevinç, 2004).

- **Tekrarlama Kuramı**

Bu kuram ise Darwin'in evrim kuramından ve Hall'in düşüncelerinden hareket etmektedir. Tekrarlama kuram alıştırma kuramının yetersiz olduğunu savunmakla ortaya çıkmaktadır. Hall düşüncesinde çocuklar oynadıkları oyunlar yoluyla kendi kendilerinin de evrimsel gelişmelerini tetiklerler. Bu evrimsel dönüşüm fiziksel olarak psiko-motor becerileri içerdiği gibi sosyal bütünleşme ve sosyal evrimi de içermektedir. Atma, vurma, koşma, zıplama, yakalama içerikli oyunlar ilk çağlardaki avlanma faaliyetlerinin günümüz dünyasına evrilmiş şekilleridir. Oyun yoluyla çocuklar her iki evrim düşüncesini hayatlarına katmaya başlarlar. Oyun yoluyla çocukların ilkel içgüdüleri zayıflar ve sosyal adaptasyonları hız kazanır. Oyun insanın biyolojik gelişimine eşit şekilde gelişir. Hall'a göre çocukların oyunlarının ilkel insanların tutum ve davranışlarının evrim geçirmiş hali olarak değerlendirilmektedir (Smith, 2009).

2.3.2. Modern Oyun Kuramları

Modern oyun kuramları birinci dünya savaşı sonrasında gelişen kuramları içermektedir. Modern oyun kuramlarının temel amacı oyunların neden oynadığı değil çocuk oyunlarının içeriği ve kazanımlarının incelenmesidir. Bununla birlikte modern oyun kuramlarının amaçlarından birisini de oyunların çocukların akademik ve sosyal gelişimlerindeki etkilerini açıklamaktır. Her iki kuram (klasik-modern) arasındaki en belirgin farkı ise modern kuramlarda değerlendirme çocuğu merkeze alarak değerlendirir ve oyunun sonuçlarına yer vermektedir (Kenanoğlu, 2021: 45). Modern oyun kuramları çocuğun oyun

içinde isteklerini, beklentilerini, duygularını ifade edebilme fırsatı bulduğunu böylelikle bazı sosyal ihtiyaçlarının karşılandığını iddia eder (Tüfekçioğlu, 2008).

Modern oyun kuramlarıyla birlikte oyunun işlevi öne çıkmaya başlamıştır. Bu bağlamda oyunların pedagojik anlamda ve sosyal becerilerin gelişmesi anlamında kullanılması modern kuramların etkisi çok daha büyüktür. Çünkü modern dönemlerle birlikte oyuna bakışı değiştiren diğer etmenlerde söz konusu olmuştur. Bu etmenlerin başında eğitim alanına yapılan yatırımlar artması ve çocuk merkezli eğitim yaklaşımlarının gelişmesi gelmektedir. Çocukların merkeze alındığı eğitim sisteminde oyunların akademik ve sosyal önemi de yeniden ele alınmaya başlanmıştır. Modern kuramlarda eğitim yoluyla çocukların ve toplumların yeniden inşasına daha çok güvenildiği için oyunlar da bu açıdan öne çıkmıştır (Aksoy, 2020: 27).

Modern oyun kuramlarının bir kısmında gelişim alanları dikkate alınırken bir kısmında ise kuramcılar kendisi temele alınmıştır. Öne çıkan modern oyun kuramları şunlardır:

- **Psikoanalitik Kuramlar:** psikanalisttik kuramların temelinde Freud ve Erikson'un görüşleri yer almaktadır.

- *Kişilik Gelişim Kuramı:*

Freud'un fikirlerinin merkeze alındığı bu kurama göre kişilerin davranışlarının açıklanması esas kabul edilmektedir. Bu bağlamda psiko sosyal kuram için oyun çocukların sosyal alana uyumunu sağlamakla birlikte bir tür duygusal boşalım ve deşarj olmayı da sağlamaktadır. Bununla birlikte Freud'un kuramına göre oyun çocuğun sosyal davranışlarını desteklemektedir. Freud için davranışların bir nedeni vardır. Oyun çocuğun sosyal duygusal sıkıntılarını ortaya çıkarabilecek, bizlere ipuçları sağlayabilecek aktivitelerdir (Isenberg ve Jalongo, 2006).

Freud'un yaklaşımına göre çocuklar oyun oynarken duygularını sözel ya da sözel olmayan biçimlerde yansıtır. Freud'a göre oyun çocuğunu kişiliğinin bir yansımasıdır. İşte de tam da bu nedenler modern pedagojik sistemler de oyunlar üzerinden kişilik, sosyal ve değer eğitimler yapılmaktadır. Çocukların tavır ve davranışları oyun içinde ortaya çıktığından ilgili davranış olumsuz ise yine oyun üzerinden düzenlenmeye çalışılmaktadır. Freud'a göre çocuklar oyunlar üzerinden hayatta başlarına gelmesi olası sorunlara hazırlıklı hale

gelirler. Çünkü oyun sadece oyun değil aynı zamanda yaşamın sanal olarak deneyimlenmesi, gerçek yaşamın bir provasıdır (Onur ve Güney, 2004).

Freud düşüncesinde oyun aynı zamanda çocukları yaşadıkları travmalar varsa onların atlatılmasında da önemli bir rol oynarlar. Çünkü çocuklarda kişilik gelişimi devam ettiğinden oyun da bu gelişimin de bir parçası haline gelmektedir. Diğer yandan aile içindeki sorunlar çocukların oyunlarında kendisini gösterebilmektedir. Ailesinden şiddet gören bir çocuk oyuncaklarına zarar verebildiği gibi oyun arkadaşlarına zarar verebilmektedir. Çocukların bu şiddet eğilimlerini oyunlar üzerinden tekrar etmesi onların psikolojilerinin de yansıması olarak görülmektedir. Dolayısıyla çocuk oyunlarının gözlemlenmesi sadece çocuğa dair değil bununla birlikte çocuğun aile yaşantısına dair de veriler sunabilmektedir. Çocuğun duygusal boşalımı oyun üzerinden gerçekleşmektedir. Gerçek hayatta eleştirilebileceği hatta cezalandırılabilmesi duygusu, düşünce ve davranışlarını oyun yoluyla rahatlıkla ifade edebilmektedir (Aksoy ve Dere Çiftçi, 2019).

• Psikososyal Gelişim Kuramı

Psikososyal gelişim kuramının temelinde Erik Erikson'un görüşleri yer almaktadır. Erikson görüşlerinde oyun öncelikle çocukların sosyal gelişimlerinin bir parçasıdır. Dolayısıyla da çocukların sosyal gelişimlerine göre farklılık arz etmektedir. Yani oyun çocukların büyümesine göre farklılıklar sunmaktadır. Yaşa bağlı olarak oyunun etkisi de değişmektedir. Bununla birlikte ona göre oyun çocukların kendi isteklerine göre yaptıkları faaliyetleri bütünüdür. Çocukların başarısızlık ve hayal kırıklığı gibi olumsuz durumlarla baş etmek adına oyun oynarlar.

Erikson'a göre çocuklar oyunlar yoluyla doğru ve yanlış davranışları öğrenirler. Bu davranışların öğrenilmesinin başında ise ebeveynler gelmektedir. Dolayısıyla oyun oynama sürecinde çocuklar anne-babalarına güvenmeyi de öğrenirler. Ancak bu öğrenme sürecinde çocuk sadece anne babaya güvenmeyi değil bununla birlikte anne-babaya benzemeye de başlar. Anne babayı taklit yoluyla ilerleyen bu benzeme süreci aslında anne babaların beklentilerini karşılayan bir durumdur. Bununla birlikte Erikson, oyunu; çocukların psikososyal gelişimin yansıması ve çocukların geçmiş yansımaları, şimdiki düşünceleri ve gelecek beklentileri olarak görmüştür (Hoorn, Nourrot, Scales ve Alward, 2003).

- **Bilişsel Kuramlar**

Bilişsel kuramlar bağlamında öncelikle Piaget'in bilişsel gelişim kuramı, Daniel Berlyne'in uyarılma kuramı ve Vygotsky'nin dil gelişim kuramı irdelenecektir.

- *Bilişsel Gelişim Kuramı*

Piaget'nin bu kuramındaki temel amaç oyunun rolü olmuştur. Bu bağlamda oyunun rolü çocukların bilişsel yeteneklerinin ortaya çıkarmasıdır. Piaget için oyun bilişsel bir süreç olmakla birlikte çocukların bilişsel gelişimleri süreç içinde oyunlara yansımaktadır. Piaget'e göre çocuk oyunda daha önceden öğrendiklerini özümleme yoluyla denge kurarak bütünlemeye çalışır (Sevinç, 2004).

- *Uyarılma Kuramı*

Uyarılma kuramı Baerly'e ait bir yaklaşımdır ve Berlyne söz konusu oyun olduğunda heyecan arama kavramını ortaya atmıştır. Bu yaklaşımın temelinde oyunun bir tür keşif aracı olması gerekmektedir ve oyun çocukların keşif güçlerini tatmin ederler. Dolayısıyla keşif çocuklar için bir zevk ve mutluluk aracına dönüşerek oyuna dönüşmektedir. Çocukların merak dürtüleri öne çıktığından oyunlar üzerinden öğrenmek oldukça kolaydır. Dolayısıyla pedagojik açıdan da bir şey öğretilmesi açısından da oyun en önemli araçlardan birisi olmaktadır. Baerly'e göre oyunu tetikleyen şey uyarılmadır. Bu uyarılma merakın hareket etmesini sağlar. Merak harekete geçince de sinir sistemleri de bu yönde harekete geçer ve sonuç olarak çocuk uyarım üzerinden oyuna yönelir. Çocuk eğer gereğinden az uyarım alırsa kendini sıkılmış ve rahatsız hisseder, bu durumda da bir dengeye ihtiyaç duyar. Bu dengeyi oyun oluşturur ve bilgilerini oyun yoluyla ortaya koyar (Aslan, 2012).

- *Bilişsel ve Dil Gelişim Kuramı*

Bilişsel ve dil gelişim kuramı Vygotsky tarafından geliştirilmiştir. Dilin önemi üzerine bir kuram geliştiren düşünüre göre biliş üzerinden en önemli etkisi olan şey dilin kendisidir. Ona göre deneyimlerimiz dil üzerinden içselleştirilmektedir. Vygotsky oyun kuramını bu düşünce üzerinden açıklamaktadır. Bu bağlamda ona göre çocuk oyunları genel olarak üç rol üzerinden tanımlanmaktadır:

- Çocukların hayali bir durum oluşturmaları,
- Oluşturduğu bu durumda kendine bir rol vermesi,
- Rollerle oynaması ve belirlenen roller tarafından konulan kuralları takip etmesi

Vygotsky'nin buradaki kilit kavramlarından birinin rol kavramı oluşturmaktadır. Nitekim birçok çocuk oyununda çocuklar birbirinden farklı rollere girmektedir. Bu roller onların empati kurmasında rol oynadığı gibi gerçek yaşamla bağını kuvvetlendirerek tesis etmesini sağlar. Oyun yoluyla çocuk gerçek yaşamdaki deneyimleri kullanır. Vygotsky gerçek oyunun 3 yaş civarında –mış gibi oyunla başladığını söyler (Bağlı, 2004: 137).

2.4. Oyunun Gelişim Alanlarına Olan Etkisi

Oyun birçok farklı sosyal, psikoloji ve psikomotor becerilerin kazanılmasında önemli rol oynamaktadır. Dolayısıyla tüm yaş grubu için hassas bir öneme sahiptir. Ancak okul öncesi dönemdeki çocuklar her alanda gelişimlerini sürdürdüğünden ve sıklıkla oyun oynamayı tercih ettiklerinden oyun bu yaş grubunun gelişiminde kritik roller oynamaktadır. Çocuklar oyun oynamakla sadece eğlenceli vakit geçirmezler. Bununla birlikte çocuklar hem sosyal hem akademik hem de bilişsel anlamda gelişmelerine katkı sağlayacak imkanlar bulurlar (Aral vd., 2001).

Son yıllarda çocuk merkezli bir aile yapısına geçildiği gözlemlenmektedir. Bu açıdan birçok aile çocuğuna kendi maddi imkanlarını zorlayarak her türlü eğitim aldırarak istemekle birlikte eskiden daha çok eğlence amaçlı kullanılan oyunlarda da pedagojik çıkarımlar kazanımlar önemli hale gelmiştir. Erken çocuk yıllarında kazanılan ayırt etme becerileri, sosyal ilişkiler kurma becerileri çocukların sonraki yıllarını da belirgin bir şekilde etkilemektedir. Çocuklar için yaşamı öğrenme yolu ve ebeveynleriyle nitelikli zaman geçirme etkinliği olan oyun; çocuğun bilişsel, dil, sosyal, duygusal, fiziksel, psiko-motor ve yaratıcılık gelişimlerinde çok büyük önem arz etmektedir (Ramazan, 2015).

Oyunlar çocukların zihinsel ve duygusal açıdan doyurmakla birlikte onların gelişim alanlarının da desteklenmesinde doğrudan kullanılmaktadır. Araştırmanın bu bölümünde oyunun gelişim alanlarına olan etkisi üç başlık altında irdelenecektir (Stanley, 2003; Çoban ve Nacar, 2006):

- Bilişsel Gelişime Olan Etkisi

- Sosyal ve Duygusal Gelişime Olan Etkisi
- Psikomotor ve Dil Gelişimine Olan Etkisi

2.4.1. Oyunun Bilişsel Gelişime Olan Etkisi

Bilişsel gelişim insanların zihinsel süreçlerini içermektedir. Bu zihinsel süreçler ise okuma-yazmayı içermekle birlikte öğrenme, düşünme, algı, bellek, dil gelişimi ve problem çözme de kapsamaktadır. Bilişsel gelişim çocukların kendi zihinlerindeki bilgileri sınıflandırılmasını sağlamakla birlikte bilgiyi saklayıp ve karşılaştırmasını da sağlayan önemli bir beceri olarak öne çıkmaktadır. Çocukların dış dünyayı anlamaya ve öğrenmeye başlaması da genel olarak 60-72 ay dönemlerinde denk geldiğinden bu dönemdeki oyunların da bilişsel gelişim üzerinden belirgin etkileri olması söz konusudur (Kandır, 2003).

Bilişsel gelişime dair alan yazın incelendiğinde çocuklardaki bilişsel gelişimin bebeklikle birlikte başladığı görülmektedir. Nitekim bebeklik dönemiyle birlikte çevrenin keşfi başlamakta ve zihin de bu keşfe katılmaktadır. Bu keşif sürecinin katlanarak büyümesi ise çocuğun ay ay büyümesini ve merakının artması ile desteklenmektedir. Bu dönemde oyunlar çocukların bilişsel anlamda merak duygusunu da tatmin etmesi bakımında öne çıkmaktadır. Bebeklik dönemde çocuklar oyun oynarken tek tek nesnelere dokunarak keşfetmektedirler. Bu keşif süreci büyük-küçük, ağır, afif gibi kavramların da akademik anlamda olmasa da bilişsel anlamda oluşması başlamaktadır.

Oyunlar üzerinden nesnelerin keşfedilmesi, farklarının öğrenilmesi zihinde bir birikimin de olmasını sağlar. Oyun oynayan çocuk az ya da çok bir şekilde düşünür ve karşılaştırmalar yapar, dikkatini toplar, seçimler yapar. Bu süreçte çocuk kendini de bilişsel olarak keşfetmeye başlar. Neyi sevdiğin ya da sevmediğini, neden -sonuç ilişkisi kurmayı süreç içinde bilişsel olarak edinir (MEB, 2007; Doğanay, 2002).

Oyunların çocukların bilişsel gelişimine olan etkisi Piaget ve Sutton gibi düşünürler tarafından vurgulanmaktadır. Piaget (1969)'e göre çocuklar birçok bilişsel denetim mekanizmasını oyun içinde öğrenmektedir. Bununla birlikte çocuklar oyunlar aracılığıyla şekil, boyut, renk, sayma, ya da tartma gibi birçok bilişsel süreci öğrenirler. Bu süreç çocukların aynı zamanda analitik düşünme becerisini de geliştirmektedir. Oyunlar

çocukların bir yandan bilgiyi yapılandırmasını sağlarken diğer yandan da tahmin becerilerini bilişsel olarak geliştirirler (Sutton-Smith, 1967).

Oyun üzerinden bilişsel süreçlerin gelişmesi için oyunun farklı nesne gruplarından oluşması etkilidir. Özellikle çocukların yaş gruplarına uygun oyun ve oyuncaklar tercih edilmelidir. Çünkü bu tercihler çocukların anlamlandırma ve problem çözme becerisi açısından önem kazanmaktadır (Driscoll ve Nagel, 2008).

2.4.2. Oyunun Sosyal ve Duygusal Gelişime Olan Etkisi

Sosyalleşme bireylerin çocukluk dönemlerinden başlayıp ömür boyu devam eden en temel davranış alanlarından birisidir. İnsan doğası gereği sosyal bir varlık olduğundan kendisini her zaman bir toplum içinde hayatını sürdürmektedir. Kendisini toplumun bir parçası olarak gören birey için toplumdaki diğer insanlarla iletişim kurmak süreç içinde bir zorunluluğa dönüşmektedir.

Her ne kadar çocuklar zaman zaman tek başına oyuncaklarıyla oynayarak vakit geçirseler de yanlarında başka çocuklar olduğunda birlikte oyun oynamaktadırlar. Çocuklara sosyal hayatın kural ve normları farklı biçimlerde öğretilmektedir. Bu tür öğrenmelerde öğretmenler ve aileler öne çıkmaktadır. Öğretmenler de aileler de çocukların yaptıkları eylemleri gördüklerinde pekiştirirler ya da uyarırlar böylece çocuklar yapmaları ve yapmamaları gereken sosyal kuralları öğrenmiş olurlar. Ancak bu tür öğrenme metotlarında çocuklar zaman zaman aşırı tepki aldıklarından yada şiddet içerikli uyarıldıklarında kötü etkilenebilmektedirler (Kılıçoğlu, 2006: 12).

Çocukların sosyalleşme süreçleri değerlendirildiğinde öne çıkan bir diğer eğitim metodolojisini ise oyun oynamak oluşturmaktadır. Oyun oynarken çocuklar hem sosyalleşmekte hem de sosyal normlar en zararsız ve hızlı bir şekilde öğrenmektedirler. Oyun içerisinde birçok sosyal kuralı barındırır ve oyununun devamlılığı için bu kurallara tüm çocukların riayet etmesi beklenir. Dolayısıyla çocuklar sosyalleşme süreçlerini sosyal normlara kendi istekleriyle uyarak öğrenirler. Oyunlar çocukların isteyerek ve keyifle yaptıkları faaliyetlerin başında gelmektedir. Dolayısıyla çocukların sosyal becerileri kazanması çok daha kolay olmaktadır (Köroğlu, 2006: 43).

Çocuklar oyunlar yoluyla hayatta istedikleri her şeyi kolayca elde edemeyeceklerini sabrederek öğrenirler. Kazanmanın da kaybetmenin de hayata dair anlaşılır bir şey

olduğunu da yine oyun yoluyla öğrenmektedirler. Oyunlar yoluyla çocuklar hayattaki farklı rolleri de keşfetme imkânı bulurlar. Örneğin sık sık evcilik oynayan çocuklar anne ve baba rollerini yada oyun da bir bakkal olan çocuk hayatın içinde bir sosyal rolü keşfedebilmektedirler. Bu açıdan oyunlar çocuklar için büyümenin sosyal bir parçası olarak kabul edilmektedir. Oyunlar yoluyla her çocuk kurallara uymayı öğrenmektedir. Bu durum sosyalleşme açısından en önemli olguların başında gelmektedir. Sosyal hayat demek, birlikte yaşam, norm ve kural demektir. İnsanları bir arada tutan şey de bu sosyal kurallardır. Oyunlar yoluyla da çocukların bu kurallara uyması ve öğrenmesi sağlanmaktadır. Oyunların bu rolü hem okul öncesi dönemde hem de ilkokul döneminde de tercih edilmektedir (Esen, 2008: 23).

Çocuklar oyun oynarken aşağıdaki sosyal becerileri öğrenerek toplumsallaşmayı öğrenirler. Bu beceriler oyunların çocuklara olan sosyal etkilerini göstermesi açısından da öne çıkmaktadır:

- Çocuklar oyun oynarken bir yandan iş birliği yapmayı öğrenirken diğer yandan da paylaşmayı öğrenirler.
- Özellikle topluca oynan oyunlarda sıra beklenildiğinden çocuklar sıra beklemeyi ve diğerlerine saygı duymayı öğrenirler
- Kurallara uymayı öğrendiklerinden saldırganlıklarını da kontrol etmeyi öğrenirler.
- Sadece kendilerinin oyun oynamayı sevdiğini değil diğer çocukların da istekli olduğunu öğrenirler ve böylece benmerkezci olmaktan sakınırlar
- Oyun sırasında meydana gelen sorunlar olduğundan çocuklar bu tür sorunları çözmeyi ve iletişimi de öğrenirler
- Oyun yoluyla öğrenilen ve geliştirilen en temel sosyal ilkelerden bir diğerini ise empati oluşturmaktadır.
- Özellikle okul öncesi eğitim kurumlarında çok fazla çocuk olduğundan öğretmenler oyun oynatırken çocukları gruplara ayırabilmektedir. Bu tür durumlarda ise çocuklar sosyal olarak bir gruba ait olmayı öğrenirler. Bu tür rakipli oyunlar başkasına saygı duymayı da öğrenilmesi açısından önem arz etmektedir. Gruplarla karşılıklı oynanan oyunlar yoluyla çocuklar karşı tarafın haklarına da saygıyı

öğrenirler. Ayrıca kuralların da ne denli önemli olduğu da bu tür oyunlar yoluyla öğrenilmektedir.

- Oyunlar yoluyla çocukların öğrendikleri bir diğ er önemli davranışı ise iletişim kurma ve kendini ifade etme becerisidir. Özellikle oyun içinde çıkan tartışmalarda çocuklar karşıdaki zarar vermeden kendini ifade etmeyi öğrenmektedir.
- Kazanmayı ve kaybetmenin getirdiğı duyguları da öğrenen çocuklar aynı zamanda toplumsal görgü kurallarını da öğrenmektedirler.
- Oyun yoluyla öğrenilen bir diğ er davranışı ise çevredeki nesnelere ve doğaya karşı duyarlılığın öğrenilmesidir (Ellialtıoğlu, 2005; Pehlivan, 2005; Esen, 2008; Seyrek ve Sun, 2010).

Oyun yoluyla çocukların sadece sosyal gelişimi değil duygusal gelişimleri de tetiklenmektedir. Duygular yetişkinlerde olduğu kadar çocuklarda da için bulundukları durumlardan hoşnut olma ya da olmama durumlarını göstermektedir. Çocukların duyguları, düşünceleri, istekleri, davranışları en açık biçimde oyun oynarken ortaya çıkar. Oyun sırasında her çocuk kendi duygusal tepkilerini de ortaya çıkardığından kendi kendisini de duygusal olarak tanıma imkanı bulmaktadır. Örneğin nelerden hoşlandığı nelerin kendisine itici geldiğini de yine oyun sırasında öğrenmektedir. Çocuklar oyun sırasında duygularını gizlemediğinden ebeveynler ve eğitimciler için önemli bir gözlem alanı çıkmaktadır (Van Hoorn vd., 2007).

Çocuklar oyunlar yoluyla birçok duygu durumunu keşfederler. Örneğin acıma, sevgi, öfke, acı bunlardan bazılarıdır. Yani çocuklar sadece hoşlanma ya da hoşlanmamayı değil diğ er duyguları da oyunlar yoluyla keşfederler. Kendi duygularının farkında varan çocukların problem çözme becerileri de gelişmektedir (Özdemir, 2006: 12).

Alan yazında oyun yoluyla çocuklardaki duygusal gelişim aşağıdaki gibi özetlenmektedir:

- Her oyun içinde çocuklar duygusal deneyimler yaşarlar ve tecrübeler edinirler. Oyunlardan almış oldukları keyifleri hatırlarlar.
- Oyun sırasında çocuklar duygusal olarak kıskançlığı, öfkeyi, merakı, kaygı ve sevinç gibi duyguları da keşfederler.

- Oyun sırasında çocuklar zaman zaman gerginlik yaşayabilmekte ve kızgın da olabilmektedirler. Bu açıdan çocuklar iç çatışmalarını da öğrenerek duygularını da kontrol etmeyi öğrenmektedirler.
- Oyun, çocuğun en güçlü ve en doğal dürtülerinden biri olan saldırganlık dürtüsünün boşaltmasına yardımcı olur, çocuğun ilkel, henüz olgunlaşmamış duygularını kontrol altında tutabilmesini, duygularını denetleyebilmesini sağlar.
- Çocuğun, kendisi ve başkaları adına sorumluluk alma ve bu sorumlulukları yerine getirme becerisi gelişir, çevresindeki büyüklerin sürekli ilgisini beklemekten yani benmerkezcilikten kurtulur, başkalarının duygularını, gereksinimlerini anlar, estetik duyguları geliştirmeyi öğrenir (Yörükoğlu, 1998; Öncü ve Özbay, 2007; Bayhan ve Artan, 2009).

2.4.3. Oyunun Psikomotor ve Dil Gelişimine Olan Etkisi

Çocuklar için psiko-motor gelişim de sosyal ve duygusal gelişimleri kadar önemlidir. Büyük kas ve küçük kas becerilerini yapabilmelerini ifade eden motor beceriler çocukların fiziksel büyümesiyle birlikte gerçekleşmektedir. Psikomotor becerilerin gelişmesiyle birlikte hem bedensel büyüme sağlanmış olmakta hem de organlar arasındaki eş güdüm sağlanmaktadır. Çocukların eğitimleri için de önemli olan bu tür beceriler çocukların kalemi tutmasına, taşımadan boya yapmasına, nesneleri kavramasına, koşma, atlama, zıplama, çekme, itme, gibi büyük kas becerileri gerektiren geniş bir beceri skalasını içine almaktadır.

Kalem tutma ya da sınırlandırılmış bir alanı boyama ince motor becerileri olarak tanımlanırken bir de kaba motor becerileri bulunmaktadır. Bu beceriler; ayakta dik bir şekilde durma, herhangi bir nesneyi itme ya da çekme, oyuncakların üzerine tırmanma, yürüme, atlama ve sıçrama olarak sıralanabilir. İnce motor beceriler ise herhangi bir şeyi koparma, sıkma, yoğurma, tutma, elbiselerin düğmelerini ilikleme, fermuarı çekme ve kapatma, yapıştırma, kesme, yazı yazabilme, topu havada ya da yerde elle, raketle, sopayla ya da ayakla kontrol altına alma gibi eli, ayağı kullanma ve nesne kontrol becerilerini kapsayan hareket modellerinden oluşmaktadır (Poyraz, 2003: 42).

Çocuklarda öncelikle büyük kas becerileri gelişir ve ince motor becerileri de büyük kas becerilerini izlerler. Bu tür becerilerin tamamı gündelik hayat içinde gelişirken oyunlar da

hem kaba hem de ince motor becerilerin gelişmesinde doğrudan rol oynamaktadır. Özellikle topla oynanan oyunlarda çocukların topu tutması, dengelerini sağlama becerileri gibi becerileri gelişmektedir. Diğer yandan oyunlar aracılığıyla çocuklar hız kazanma, ayaklarını ve ellerini de kullanma becerilerini geliştirirler. Bedensel denge oyunlar için kazanılması gereken becerilerdendir (Akandere, 2003: 71).

Oyunlar yoluyla çocukların büyük kas ve küçük kas becerileri gelişirken aynı zamanda dolaşım sistemi, boşaltım sistemi, iskelet sistemi de gelişir. Çocuk tüm bu gelişim alanlarında vücutta denge ve organları arasında koordinasyon becerisi de edinirler. Bu sayede çocuk dikkatini toplama, odaklanma, farkında olma ve karar verme yetilerini de beraberinde geliştirir.

Oyunlarla yoluyla çocuklarda gelişen bir diğer alanı ise dil oluşturmaktadır. Dili kullanma becerisi, kendi ifade etme becerisiyle birlikte oyun döneminde kazanılması gereken becerilerdendir. Bu dönemde çocukların hem okuma yapmaları hem de kendi akranlarıyla zaman geçirmesi teşvik edilmelidir. Çünkü bu yolla çocukların dil gelişimlerine katkı sağlanmış olacaktır. Çocuklarda dil gelişimi bilişsel gelişimin de bir parçası olarak görülmektedir. Ancak gerek dil gerekse de bilişsel gelişim toplumsal alanda kendisini geliştirmektedir. Çocuklar meraklı olduklarından dil gelişimlerini sağlanması için yeni kelimelere açık olmaları ve kendilerini sürekli başka çocuklarla iletişim için de bulmaları gerekmektedir. Bu iletişim ise oyunlarla çok daha kolay ve mümkün olmaktadır.

Çocuklar oyun sırasında dil gelişimlerini sağlarken hem alıcı hem de verici konumunda olduklarından bir yandan karşısındakini anlama becerisini geliştirir diğer yandan da başkasına kendisini ifade etme becerisini geliştirmektedir. Her oyun kendi içinde küçük ya da büyük kurallar içerdiğinden çocuklar bir başka çocuğa oyunu tanıtırken de dil becerilerini geliştirirler. Bu sırada bilmedikleri kelimeleri öğrenirlerken, bildikleri kelimeleri başka şekillerde ifade etme becerilerini de geliştirirler (Aral, Gürsoy ve Köksal, 2001: 36).

Oyun sırasında dil kullanma becerisi etkili bir şekilde kullanılmakla birlikte oyun sonrasında da oyuna dair konuşmalar devam ettiğinden dil gelişimindeki etkileri devam etmektedir. Çocuk oyunları dil gelişimi hem sembolik bağlamda hem de terimsel bağlamda gelişmektedir. Dil gelişimi demek sadece konuşmak demek değil aynı zamanda konuşmaya ek olarak çevredeki materyallerin ve nesnelerin kullanılması anlamına da

gelmektedir. Çocuklar kendi aralarında ya da büyüklere de bir şeyler anlatırken zaman zaman daha iyi anlatabilmek adına çevresindeki nesneleri kullanmaktadırlar. Örneğin nesnenin ismini söyleyemeden ilgili nesneyi göstererek de iletişim kurabilmektedirler. Oyun içinde de birçok nesne ve başka semboller de olabilmektedir. Dolayısıyla iletişime çevredeki nesneler de katılabilmektedir (Atak, 2017: 165).

Çocukların oyun oynayarak dil becerilerini geliştirdikleri üzerine Vygotsky'nin de belirlemeleri bulunmaktadır. Vygotsky'ya göre çocuklar var olan öğrenmelerini oyunlar yoluyla pekiştirdikleri gibi aynı zamanda öğrenmelerini de yine oyun yoluyla aşmaktadır. Çocuklar oyun sırasında sadece akranlarıyla değil öğretmenleri, yetişkinler ya da ebeveynleriyle de konuşmaktadırlar. Dolayısıyla oyun sırasında da eğitim almaya devam etmektedirler (Vygotsky, 1985: 54).

Çocukların oyun esnasında edindikleri dil gelişimine dair kazanımlar aşağıdaki şekilde sıralanabilir:

- Kendi düşüncesini ifade etme becerisi yükselir
- Çocuklar oyun sırasında hem soru sorar hem de cevapları alarak yeni bilgiler öğrenir.
- Yeni bilgiler öğrenen çocukların aynı zamanda sözcük dağarcıkları da gelişmektedir, çocuklar anlamını bilmediği bir kelimenin anlamını bir başka çocuktan da öğrenebilmektedir.
- Ayrıca kelimeleri dil ile kullanarak anlam dünyasını da zenginleştirir. Oyun sırasında konuşmak zorunda kalan çocuklar sözlü anlaşma becerilerini geliştirirler.
- Daha düzgün ve uzun cümleler kurma becerisini geliştirir,
- Rahat bir şekilde konuşma duygu ve düşüncelerini özgürce ifade etme alışkanlığı kazanır,
- Sözlü olarak anlaşmayı, sorunlarını kendi başına çözmeyi başarır, farklı ses tonlamalarını, doğaçlamaları, kafiyeleri duyarak kendi konuşmasında kullanma imkânı bulur,

- Taklitle farklı sesler çıkarır, sesin kime ait olduğunu, sesin nereden geldiğini algılar, okuma ve yazmaya hazırlanır; yani oyun, dil gelişiminin temelini oluşturan tüm becerilerin gelişimine yardımcı olur (Dönmez vd., 2000: 22; Şirin, 2011: 35).

2.5. Geleneksel Çocuk Oyunları

Geleneksel çocuk oyunlarının en önemli yanlarından birisini günümüzde teknoloji ve dijitalleşmeye bağlı olarak yeni oyunlar yüzünden unutulmaya başlanmasıdır. Bu açıdan değerlendirildiğinde geleneksel çocuk oyunları bir hazinedir ve korunması gerekmektedir. Geleneksel oyunların temelinde basit araç-gereçler ve başka çocuklar yer aldığından kolaylıkla oynanmaktadır (Ünüvar, 2016: 240-265). Geleneksel oyunlar diğer çocuklarla birlikte oynandığından çocukların sosyalleşmesi açısından önemlidir. Bu oyunlar çocukların günümüzdeki dijital oyunlarından oldukça farklıdır (Erçelik vd, 2011).

Geleneksel çocuk oyunları sadece çocukların eğlenmesini ve sosyal beceriler kazanmasını sağlamamakta bununla birlikte kültürel öğelerin de bir sonraki kuşağa aktarılmasını ve yaşatılmasını sağlamaktadır. Bu açıdan geleneksel oyunlarda çocuklar paylaşmayı, dayanışmayı, empati kurmayı ve kendi kültürüne has duygusal durumları da öğrenebilmektedirler (Ünüvar, 2016: 240-265). Türkiye'deki geleneksel oyunların daha çok açık havada ve grupla oynadığı gözlemlenmektedir (Başal, 2007: 243-266).

Geleneksel çocuk oyunlarının bir diğer temel özelliğini ise basit malzemelerle oynanabilmesi oluşturmaktadır. Örneğin taşlarla, bezle ya da tahtalarla kolaylıkla oynanabilmektedir. Bununla birlikte geleneksel çocuk oyunları daha çok birlikte oynandığından çocukların sosyal gelişimlerine önemli katkıları olmaktadır. Kendi akranlarıyla kaynaşan çocuklar hem kendilerini hem de çevrelerini keşfetme imkânı bulabilmektedir.

Geleneksel çocuk oyunları UNESCO tarafından 2003 yılında kabul edilen 'Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesinde' kültürel bir değer olarak yer almış ve aynı zamanda Çocuk Hakları Sözleşmesinde bir hak olarak yer almıştır.

Geleneksel çocuk oyunlarının bazılarında tekerleme söylenerek yada sayışarak oyun başlar. Oyun içinde kaybedenlere ise yer yer küçük cezalar verilebilmektedir. Oyun

içerikleri oynandıkları yöreye, coğrafi konumlara ve kültüre göre değişiklik gösterse de temelde benzer işlev görmektedir. Bu açıdan kültürel bir taşıyıcı olan geleneksel çocuk oyunları bireyin içinde yaşadığı sosyal ortamın normlarını çocuklara aktarılmasında önemli bir araçtır. Geleneksel çocuk oyunlarının akademik anlamda önem kazanmasında ve gündeme gelmesinde genellikle pedagojik ve psikolojik etmenler etkili olmaktadır. Çünkü çağdaş pedagojik anlayışta gerek drama etkinlikleri gerekse de oyunlar çocuklara bir şey öğretmenin aracı olarak değerlendirilmektedir. Bu bağlamda geleneksel oyunlar sadece akademik konuların değil aynı zamanda sosyal becerilerin de öğrenilmesini sağlamaktadır. Geleneksel Türk çocuk oyunlarına dair literatür incelendiğinde birçok örnek olduğu gözlemlenmektedir. Aşağıdaki tabloda bu oyunlardan örnekler verilmektedir

Tablo-1: Geleneksel Oyunlardan Örnekler

AŞIKLA OYNANAN OYUNLAR	BEZ BEBEKLE OYNANAN OYUNLAR	BONCUK, CAM, DÜĞME VE MAKARAYLA OYNANAN OYUNLAR	ÇEMBERLE OYNANAN OYUNLAR
Akkoç-Karakoç (Konya)	Eşlerim Beş (Gaziantep)	Kav, Güzel, Peynir Oyunu (Ankara)	Çember Oyunu (Kırşehir)
Aşık Oyunu (Gaziantep)	Evcilik Oyunu (Eskişehir) Karaçör	Peçiç (Petiç) (Kahramanmaraş)	Çemberbaz (Samsun, Sinop)
Cız/Üç-Beş-On (Kars)	(Gaziantep/Karkamış)	Riz Oyunu (Bitlis)	Halka Oyunu (Antalya/Elm)
Gıynız Oyunu (Ankara/Yenimahalle- Memlik köyü)			Uçan Halka (Ankara).
Hodak Oyunu (Çorum)			
Sütlü Kemik (Ankara/Bâlâ)			
Sütlü Kemik (Kırşehir)			
Tumba (Ceviz) Oyunu			
ÇOMAK (TAHTA, SOPA, DEĞNEK) İLE OYNANAN OYUNLAR)			

Altın Top (Adana/Seyhan) Aydın Alev Aldı Oyunu (Aydın) Basmık Oyunu (Ankara/Etimesgut-Yaprıcık köyü). Çaktırma (Antalya/Serik) Çelik Çomak Oyunu (Eskişehir) Çelmecik (Çanakkale) Çot (Yozgat) Çukur Kapmaca (Konya) Dana (Çankırı) Dana Oyunu (Manisa/Salihli) Değnek Kıрма (Aksaray) Dingilim (Afyon/Dinar) Düllü Oyunu (Çorum, Kırıkkale) Ebe Koşturmaca (Ankara) Eğir Oyunu (Koka) (Isparta/Uluborlu) Fidefter (Trabzon)		Fora Oyunu (Tokat/Zile) Gıç Gıç Oyunu (Osmaniye) Gocoy Oyunu (Artvin) Godal Oyunu (Godalı) (Ordu/Ünye) Gömme Çelik (Mersin/Silifke) Hot Oyunu (Bolu) Kızıl Elma (Adana) Kobalak (Çanakkale) Kov Oyunu (Sivas) Kuç Oyunu (Siirt). Madiga (Trabzon) Met (Kastamonu) Nallı Oyunu (Çankırı) Oğlak Geldi Oyunu (Çorum) Sekme Oyunu (Afyon) Süpürtmeç (Bursa) Tahta Basmaca (Ankara/Beypazarı) Tika Oyunu (Adapazarı/Çaybaşı-Yeniköy beldesi) Yer Kazmaca (Isparta) Yıldız Kaydı (Karaman) Yuvarlak Kazmaca (Bayburt)	
ÇUBUKLA OYNANAN OYUNLAR	KAPAKLA OYNANAN OYUNLAR	MENDİLLE OYNANAN OYUNLAR	TAHTADAN YAPILAN BÜYÜK OYUNCAKLAR
Çıngırdak Oyunu (Muğla) Çubuk Oyunu (Bingöl) Çubuk Oyunu (Bolu/Gerede) Kanatlı Ceviz (Ankara)	Gazoz Kapağı (Çekirdek) Oyunu İlik Oyunu Kapak Oyunu Tel Araba Oyunu	Kestane Kebap Mendil Kapmaca Mendilli Simit Oyunu Şeker Bulmaca Yağ Satarım Bal Satarım	Ayakkabı Saklama Oyunu Cüz Oyunu Çiz Oyunu Kabak Arabası Kös Oyunu Kağnı Oyunu Kayık Oyunu Kızak Talaha
TAŞLA OYNANAN OYUNLAR	TOP VE ÇOMAKLA OYNANAN OYUNLAR	TOPAÇLA OYNANAN OYUNLAR	TOPRAKLA OYNANAN OYUNLAR

	OYUNLAR		
Gülle Oyunu	Çelme Topu Oyunu	Dememe	Bostan Oyunu
Hâne Oyunu	Domuz Çukuruna	Firle Oyunu	Harmanbiş
Konmaca	Top Sokmaca	Kantır (Fır Fır)	
Kale Devirmece	Eğir Hamam Kubbe	Topaç Çevirme	
Naldırnaç	Holi Oyunu		

(Kaynak: Oğuz ve Ersoy, 2007: 7-8).

2.6. Sosyal Beceri

Sosyal beceriler birçok farklı toplumsal alandan öğrenilmesi gereken davranışları içermektedir. Bu açıdan sosyal beceriler insanların sosyalleşme bilmesi için gerekli olan becerileri de ifade etmektedir. Her insanda farklı sosyal beceriler olmakla birlikte ilgili beceriler yaşamın farklı dönemlerinde ortaya çıkmaktadır. Dolayısıyla insanların farklı dönemlerinde değişik sosyal beceriler ortaya çıktığı gibi insanlar arası iletişim de olumsuz etkilenebilmektedir. Sosyal beceriler insanların içinde bulundukları durumlara göre farklılık arz etmektedir. İnsanların en önemli yetilerinin başında iletişim gelmektedir. İletişim becerisi her insanın sosyal hayat içinde sahip olması gereken becerilerin başında gelmektedir. İletişim becerisi diğer becerilerin de kazanılmasını kolaylaştırırken iletişim becerisinde ortaya çıkan aksaklıklar diğer becerilerin kazanılması da zorlaştırmaktadır (Değirmenci, 2022: 9-10).

Alan yazın incelendiğinde sosyal beceri kavramının sosyal yeterlilik kavramıyla karıştırıldığı gözlemlenmektedir. İki kavramın birbirini yerine kullanılması bu alandaki kavramsal çerçevenin yeterince çalışılmamasından kaynaklanmaktadır. Ancak yakın dönemde iki kavram birbirinden ayrılmıştır. Bu açıdan ele alındığında sosyal yeterlilik kavramının sosyal beceri kavramına göre daha kapsayıcı olduğu görülmektedir. Sosyal beceriler ise daha spesifik becerileri ifade etmekle birlikte özel olarak tanımlanabilen özellikleri içermektedir (Merrel ve Gimpell, 2014).

Çiftçi ve Sucuoğlu (2004: 23)'na göre sosyal beceriler aynı anda birçok farklı sosyal alanla ilişki içinde olduğundan tanımlanması zorlaşmaktadır. Sosyal beceriler dil, toplumsal değer yargıları ve çevre gibi farklı değişkenlerden etkilenecek şekilde şekillenmektedir. Farklı sosyal değişkenlerden etkilenecek ortaya çıkan sosyal beceriler bu durumdan dolayı tek bir bilim dalının konusuna indirgenememektedir. Sosyal beceriler; psikoloji, sosyoloji, sosyopsikoloji ve eğitim alanlarında kullanılmaktadır. Farklı disiplinlerde de kullanılan sosyal beceri kavramı bu disiplinler altında da farklı tanımlanabilmektedir.

Sosyal beceriler toplumsal değer yargıların bir parçası olarak toplum tarafından belirlendiğinden bireyin içinde bulunduğu sosyal şartlara göre değişiklik göstermektedir. Bu bağlamda sosyal bir becerinin evrensel ve daraltılmış, spesifik bir tanımına ulaşmak oldukça zor görünmektedir. Sosyal becerilerin hem iyi analiz edilebilmesi hem geliştirilmesi hem de çocuklara kazandırılabilmesi adına ilgili sosyal çevrenin de çok iyi bilinmesi gerekmektedir.

Sosyal beceriler insanların topluma adaptasyon ve uyum sürecinde gerekli olan yetileri içermektedir. Bireyler toplumdan olumlu tepkiler alabilmek adına kendilerinde var olan iletişim becerilerine yönelik ek beceriler de geliştirirler. Çevrelerinden olumsuz tepki almak istemeyen veya kendi beklentileri ile toplumun beklentileri arasında denge kurmak isteyen bireyler bu uyum sürecinde sosyal becerilere ihtiyaç duymaktadırlar. Sosyal becerilerin başında iletişim gelmektedir. İnsanlar yapısı gereği sosyal birer varlık olduklarından iletişim en temel sosyal becerileri olarak öne çıkmaktadır. Diğer sosyal beceriler de iletişime bağlı olarak daha belirgin bir şekilde ya da sönük bir şekilde ortaya çıkmaktadır.

Psikolojide çok önemli bir dönem olan kritik dönem çocukluk dönemine denk geldiğinden çocukların sosyal beceriler kazanması adına da bu dönem çok önemlidir. Bu dönemde edinilen sosyal beceriler hayatın sonraki dönemlerini de etkilediğinden çocukluk dönemi ve sosyal beceri ilişkisi önem kazanmaktadır. Çocukluk döneminde elde edilemeyen becerilerin sonraki yıllarda kazanılması daha güç olmaktadır. Örneğin çocukluk döneminden itibaren diğer insanlardan çekinen, yanlış yapmaktan korkan, iletişim becerileri gelişmemiş bir çocuğun ilerleyen dönemlerinde de bu becerileri kazanması daha zor olacaktır. Ancak burada vurgulanması gereken bir detay daha bulunmaktadır. Bu detay ise sosyal becerilerin yetişkinlik döneminde öğrenilmesinin imkânsız olmadığıdır. Yetişkinlerde süreç içinde sosyal beceriler edinebilirler ancak bu edinme süreci çocukluk

dönemine göre çok daha zor olacaktır. Çünkü yetişkinler uzun bir süre mevcut şartlarında yaşadıkdan sonra beceri yoksunluğunu kendi karakterlerinin bir parçası olarak görebilmektedir (Tutkun ve Dinçer, 2020: 187).

Bacanlı (1999)'ya göre ise sosyal beceriler insanların diğer insanlarla kurduğu iletişimi kolaylaştıran tüm etmenleri içermektedir.

Little vd. (2017)'ne göre ise sosyal beceri insanların öncelikle olumlu tepki alma gibi bir tür psikolojik ihtiyaçlarından doğmaktadır. İnsanlar olumlu tepkiler almak isterken olumsuz tepki ve eleştirilerdense kaçmak isterler. Sosyal beceriler bu iki gerilim arasında ortaya çıkmaktadır. Öğrenilmiş davranışlar olarak sosyal beceriler insanlar arası iletişim kolaylaştıran değerler olarak da ifade edilmektedir.

Korinek ve Pop (1997) ise sosyal beceri tanımlarında iletişim ögesini öne çıkarmaktadırlar. Onların tanımına göre sosyal beceri çocukların kendi akranlarıyla kurmuş olduğu iletişimlerde edinmiş oldukları sözel ve sözel olmayan davranışları içermektedir. Çocuklar, özellikle oyun oynarken kendi arkadaşlarından bir yandan sözel olarak kelimeler öğrenirken diğer yandan da jest ve mimik gibi sözel olmayan davranışları öğrenmektedir. Örneğin çocuklar sesin yükseldiğinden bir tür öfke ifadesi olduğunu da oyunlar aracılığıyla öğrenmektedirler. Dolayısıyla sosyal beceriler sözel olmayan becerileri de kazandırarak iletişim çok daha etkili yapılmasını sağlamaktadır. Sözel ve sözel olmayan beceriler de gözlemlenebilen davranışları içerdiğinden Elksnin ve Elksnin (1998)'e göre sosyal beceriler bu davranışların iletişimdeki problemleri de çözdüğünden bahsetmektedir.

Segrin ve Giverts (2003)'e göre ise sosyal beceriler içinde iki temel ilke barındırmaktadır: yetkinlik ve uygunluk. İnsanlar yetkinlik ilkesine göre sosyal becerileriyle belirli bazı amaçlara ulaşmayı hedeflerler. Bu hedefler iletişimsel ve problem çözmeye yönelik hedefler olmaktadır. Uygunluk ise sosyal beceri tanımlarının merkezinde olan bir ilkeyi içermektedir. Bu açıdan uygunluk insanların diğer insanlar tarafından kabul görme ve onaylanma ihtiyacından kaynaklanmaktadır.

Önder (2017) ise sosyal beceriyi şöyle tanımlamaktadır: sosyal beceriler insanlar için hem sosyal hem de entelektüel gereksinimlerin bir parçasıdır. Önder'de çocukluk dönemine

vurgu yaparak çocukların sorun çözme becerilerinin gelişmesi açısından sosyal becerilerinin önemini vurgulamaktadır.

Sosyal beceri söz konusu olduğunda daha önce de ifade edildiği üzere öne çıkan bir diğer değişkeni ortam ve çevre etkenleri oluşturmaktadır. Buna göre sosyal beceri toplumsal bir ortamda insanın kendisini var edebilme yetilerinin bütününe teşkil etmektedir. Sosyal beceri edinimi bireye özgüven sağlayacağından kendisini daha doğru ifade edebilir. Gruba uyum, iş birliği kurma, olumlu iletişim, sosyal uyumsuzluklarla baş edebilme, stresle başa çıkma sosyal becerisi gelişmiş insanın özelliklerindendir. Sosyal becerisi gelişmiş birisi insanlarla daha etkili ilişkiler kuracağından kendisini de kolaylıkla onaylatmış olacaktır (Ramazan ve Dönmez, 2018: 19).

Sosyal beceri üzerine yapılan tanımlar dikkate alındığında sosyal becerilerin öne çıkan özellikleri şöyle sıralanabilir

- Sosyal beceriler sözel ya da sözel olmayan davranışları içermekle birlikte toplamda gözlemlenebilir davranışları içermektedir.
- Sosyal becerilerin temelinde iletişim ve başkaları tarafından kabul görme isteği yer almaktadır.
- Sosyal beceriler öğrenilebilen davranışlar olarak daha çok insanların içinde bulunduğu toplumsal alan içinde gelişmektedir.
- Sosyal beceriler toplumsal alan içinde geliştiğinden kültürel farklılık arz edebilmektedir.
- Okul, aile ya da iş ortamındaki sosyal beceriler farklıdır. Bireyler farklı ortamlar için farklı beceriler edinirler. Ancak bu becerilerin temelinde de kendisini kabul ettirme duygusu yer almaktadır.
- Sosyal beceriler yaşa, cinsiyete, daha önceki deneyimlere bağlı olarak değişebilir (Chadsey-Rush, 1992: 408).

2.7. Sosyal Becerilerin Sınıflandırılması

Sosyal beceriler hayatın farklı toplumsal alanlarında (eğitim, ilişkiler ve iş hayatı gibi) kullanıldığından sınıflandırılması gerekmektedir. Alan yazın incelendiğinde çeşitli

sınıflandırmaların yapıldığı gözlemlense de (Barbour ve Seefeeldt akt. Öztürk, 2008; Curtis akt. Senemoğlu; 1994) Caldarella ve Merell (1997) yaptıkları çalışma sosyal becerilerin sınıflandırılması adına öne çıkmaktadır. Bu araştırmaya göre sosyal beceriler beş boyuta göre sınıflanmıştır:

Akran İlişkileri Becerileri (Peer Relations Skills)

- Akranlarla iletişim kurma ve tartışmalara katılma
- Akranlarını beraber oyun oynamak için davet etme
- Akranlarının ihtiyacı söz konusu olduğunda onlara yardım etmeyi teklif etme
- Kendi düşüncelerini ifade etme
- Akranlarının takdir ve teşekkürlerini kazanma
- Akranları tarafından sevilen bir kimse olma
- Arkadaşlarının da hakkını savunan birisi olma
- Akranlarıyla olan tartışmaları şiddete varmadan çözebilme
- Akranlarının kendisinde alabilecekleri güzel yanların ve yeteneklerin keşfedilmesi
- Arkadaşlarının duygularına karşı empati kurma
- Akranlarına karşı sempatik ve esprili görünme

Öz Yönetim Becerileri (Self Management Skills)

- Oyun ya da diğer sosyal hayat akışı içinde arkadaşlarıyla iş birliği yapabilme
- Arkadaşlık kuramadığı ve kendisini kabul ettiremediği kimselerden gelen sataşmalara kavga etmeden cevap verebilme
- Fikir ayrılıklar ortaya çıktığında karşıdaki insanla uzlaşabilme
- Kural ve normlara uyabilme

Akademik Beceriler (Academic Skills)

- Çalışırken dikkatinin dağılmasına müsaade etmeme
- Ders çalışırken bir başkasından uygun bir iletişim dili ile yardım istemek
- Boş zamanını nitelikli bir şekilde değerlendirmek
- Öğretmenlerin sunmuş olduğu yönergeleri ve ödevleri takip edebilmek
- Sürekli yetişkinlerden yardım istemeden kendi başına ödevlerini yapabilmek

Uyum Becerileri (Compliance Skills)

- Evdeki eşyalarını ve oyuncaklarını yerlerine kaldırma
- Odasının düzenini kendi başına koruyabilme
- Kendisine verilen görevleri eksiksiz yapabilme
- Evdeki boş zamanlarını iyi değerlendirebilme
- Ev kurallarına uyabilme
- Sosyal olarak iyi işbirlikleri ve iletişimler kurma
- Ebeveynlerinden gelen eleştirileri yanıtlayabilme

Atılganlık Becerileri (Assertion Skills)

- Girilen herhangi bir ortamda varsa kuralların sorma ve uyma
- Akran gruplarıyla sohbet etme
- Arkadaşlarıyla iletişim kurma
- Yeni tanıştığı birisini kendisini tanıtabilme
- Karşı cinsten birisiyle konuşurken o göre tavır alabilmek
- Hoşlanmadığı bir durumla karşılaştığından duygularını açıklama
- Yeni girilen bir ortamda oyun oynanıyorsa oyuna uygun bir şekilde girme

Caldarella ve Merell (1997)'ın yapmış olduğu bu sınıflandırmada görüldüğü üzere daha çok çocukluk dönemindeki sosyal becerilerin işlendiği görülmektedir. Çünkü sosyal becerilerin kazanılmasında çocukluk dönemi kritik bir dönemi içermektedir. Alan yazın

incelendiğinde -bu araştırma için de önemli olan- sosyal becerilerin okul öncesi dönem içinde sınıflandırıldığı gözlemlenmektedir. Barbour ve Seefeeldt (akt. Öztürk, 2008)'ın yapmış olduğu bu sınıflamaya göre okul öncesi dönemde aşağıdaki beş beceri alanı öne çıkmaktadır:

- **İletişim:** en temel sosyal becerilerinden birisi olan iletişim becerisi çocukların diğer çocuklara yönelik empati kurma becerisini sağlarken kendini ifade etme becerisinin de gelişmesini sağlamaktadır.
- **Paylaşma:** çocukların oyun sırasındaki geliştirdikleri temel becerilerinden birisi olarak paylaşma çocukların oyuncaklarını, yiyeceklerini, oyun ortamını, duygularını başka çocuklarla uyum içerisinde ortak kullanımı ifade etmektedir.
- **İş Birliği:** ben merkezci duyguların törpülenmesini sağlayan iş birliği sosyalleşme süreçlerine de dinamizm kazandırmaktadır.
- **Demokratik Tutumun Benimsenmesi:** oyun sırasında her çocuğun kendi sırasını beklemesi sadece sosyal kuralları öğrenmesini değil aynı zamanda demokratik bir bilincin de gelişmesine olanak sağlamaktadır.

Sosyal becerilerin sınıflandıran bir diğer araştırmacı ise Curtis (akt. Senemoğlu, 1994) olmuştur. Curtis'e göre özellikle okul öncesindeki sosyal beceriler üç sınıfa ayrılarak incelenmelidir:

- **Dostluk Kurma:** dostluk kurabilen çocuklar kolaylıkla arkadaş edindiklerinden iletişimleri gelişmektedir. Bununla birlikte problem çözme becerileri de aynı şekilde gelişmektedir.
- **İş Birliği Yaparak Gruptaki Problemleri Çözme:** bu beceri çocukların sonraki yaşamlarını doğrudan bir şekilde etkileyen temel becerilerden birisidir. Toplumsal hayat içinde insan her zaman iş birliği yapmak durumunda kalmaktadır.
- **Empati:** empati becerisinin kazanılmasında çocukların hem sosyal bir çevre içinde olması gerekmekte hem de bu davranışı sergileyebilen yetişkinleri de görebilmesi gerekmektedir.

2.8. Sosyal Beceri Kuramları

Sosyal beceriler hayatın farklı alanlarda (iş hayatı, ev hayatı, insanlar arası ilişkiler ya da eğitim hayatı gibi) olduğu kadar farklı yaş dönemlerinde de ortaya çıkmaktadır. Çünkü sosyal beceriler insanların içinde bulunduğu sosyal ortama göre de şekillenebilmektedir. Birçok farklı kuramsal yaklaşım üzerinden değerlendirilen sosyal beceriye yönelik kuramlar aşağıdaki gibi özetlenmektedir (Kerpelman, 2018).

Psikososyal Kuram:

Erikson tarafından geliştirilen bir kurama göre insanın psikososyal gelişimi doğumundan ölümüne kadar devam eden bir süreci içermektedir. Dolayısıyla sosyal beceriler de bu denli geniş bir zaman ve gelişim ağı içinde değerlendirilmektedir. Erikson insanların gelişim dönemlerini sekiz bölüme ayırmaktadır. Ancak burada söz konusu çocuklar olduğundan ilk üç dönem incelenmektedir:

- **Temel Güvene Karşı Güvensizlik (0-1,5 yaş):** Erikson bu dönemi bebeklik dönemi olarak ifade etmektedir. Ancak bebeklik dönemiyle birlikte insanın psiko-sosyal gelişmesi de başlamış olmaktadır. Bu dönemde kısıtlı bir şekilde iletişim kuran bebekler daha çok anne ve babalarıyla iletişime geçmektedirler. Dolayısıyla da çocuklarda güven duygusu gelişmeye başlamaktadır. Bebekler kendisine bakılmasına muhtaç durumda olduklarından kendisiyle ilgilenen kimselere karşı güven duymak isterler. Bu duygu süreç içinde çocuklarda sosyal alanda kendini güvende becerisine dönüşmektedir (Tokuşlu, 2022 :14).
- **Özerkliğe Karşı Kuşku ve Utanç (1,5-3 yaş):** bu dönem bebekliğin sonu ve çocukluk döneminin başlangıcı olarak ifade edilmektedir. Bu dönemde çocuk için en önemli şey çevresini keşfetmektedir. Çevresini keşfeden çocuk sadece nesneleri değil nesnelerle birlikte sözel olmayan ifadeleri de keşfederek sosyal becerileri öğrenmeye başlar. Ayrıca bu dönemde kendisini kabul ettirebilmesi de son derece önemlidir. Anne ve babası tarafından onaylanan çocuk kendisine yönelik de ilerleyen zamanlarda daha doğru iletişim becerileri geliştirecektir (Berk, 2018: 45).
- **Girişimciliğe Karşı Suçluluk (3-6 yaş):** bu dönem erken çocukluk dönemidir ve çocukların diğer çocuklarla daha çok bir araya geldiği dönemdir. Bu dönemde oku öncesi eğitim kurumlarına giden çocuklar da bulunmaktadır. Sosyal ilişkileri gelişen çocukların bu dönemde sosyal becerileri de gelişmektedir. Okul, oyunlara

bağlı olarak gelişen birçok sosyal beceri bu dönemde kazanılmaktadır. Akranlara arasında öne çıkma, girişimci olma, kendini ifade etme gibi beceriler açısından bu dönem öne çıkmaktadır (Berk, 2018).

Sosyal-Kültürel Öğrenme Kuramı:

Vygotsky tarafından geliştirilen bu kuram da insanların davranışları öğrenmelerinde içinde bulunduğumuz sosyal farklılıkların önemi vurgulanmaktadır. Vygotsky öğrenme sürecini tanımlarken ‘Yakınsak Gelişim Alanı (Zone of Proximal Development)’ kavramını kullanır ve bu kavramı çocuğun karşısına çıkan bir problemi kendi başına çözmesi ile kendisinden daha yetenekli bir akranı veya bir yetişkinin desteği ile çözebilmesi arasındaki gelişimsel mesafe olarak tanımlar (Vygotsky, 1979: 86). Vygotsky’e göre çocukların tek başına yapabilecekleri aktiviteler olmakla birlikte akranlarıyla birlikte de yapacakları aktiviteler de vardır. Bu durum sosyal becerinin şekillenmesinde etkili bir rol oynamaktadır. Çocuklar akran gruplarıyla oynarken iş birliği yapmayı, empatiyi ve sözel-sözel olmayan davranışları da öğrenmektedirler (Gölbaşı ve Gölbaşı, 2018: 5). Sosyal-kültürel öğrenme kuramında öne çıkan kavramlar aşağıda özetlenmektedir:

- **Destekleme Düzeyi:** Vygotsky bu kavramla birlikte çocuklara yapılacak yardımların bir sınırı olması gerektiğini vurgulamaktadır. Özellikle sosyal ya da fiziksel problemleri çözerken çocukların elinden işlerin alınmaması çok az desteklenmesi gerekmektedir. Çocukların sosyal becerilerinin gelişebilmesi için destekleme düzeyine dikkat edilmelidir (Bayhan ve Saranlı, 2010).
- **Düşünce ve Dil:** çocukların en temel sosyal becerilerinden birisi olma iletişimin temelinde düşünce ve dil yer almaktadır. Çocukların bu becerilerinin gelişmesinde hem öğretmenler hem akranları hem de aileleri etkili olmaktadır (Bayhan ve Saranlı, 2010).
- **Özel Konuşma:** Vygotsky için özel konuşma ile çocuklar nesne ve düşüncelere ait yeni fikirleri deneme fırsatı bulur ve onlar için önemli olan birçok kavramı öğrenir.
- **Toplumsal Konuşma:** Bireyin başka bir kişi ile yaptığı konuşmadır yani öğretmenin sınıfa ders anlatması veya yemek masasında biriyle sohbet etme sırasında yapılan konuşma olarak tanımlanır.

Sosyal-Bilişsel Öğrenme Kuramı

Bu kurama göre insanların bir şeyler öğrenebilmesinin birincil etmenini model alma teşkil etmektedir. Buna göre çocuklar gözleyerek öğrenirler. Gözlem yapan çocuklar bir yandan çevresinde olup bitenleri anlamaya çalışırken diğer yandan da anne-babalarını ve öğretmenlerini model alırlar. Bu kurama göre sosyal beceriler sadece eğitim yoluyla değil bununla birlikte model alma yoluyla da geliştirilmektedir (Senemoğlu, 2015: 65).

Okul öncesi eğitim çağı çocukları için çok önemli bir eğitim tekniği olan gözlem yapma ve model alma becerisi süreç içinde gelişmektedir. Ancak bu süreç hayatın ilerleyen dönemlerinde de devam etmektedir. İnsanlar yetişkin olduklarında da gözlem yaparak öğrenmeye devam etmektedirler.

Çocukların sosyal becerileri öğrenmelerinde de sosyal-bilişsel kuram açısından model alma ve gözlem yapma becerisi öne çıkmaktadır. Çocuklar sosyal becerileri birçok farklı alanda (oyun oynarken, evde ya da okulda) öğrenirler. Sosyal becerileri kazanırken arkadaşlarını gözlemleyen çocuklar, okulda da öğretmenlerini gözlemlemektedirler. Bu gözlem süreçlerinde iletişime de geçen çocuklar kendilerini ifade etme ve birlikte empati becerilerini de geliştirirler (Senemoğlu, 2015: 65).

Davranışsal Kuram:

Bu kuramda öne çıkan temel öğeler çocuklara ödül ve ceza verilmesidir. Ödül ve ceza çocukların herhangi bir davranışı yapıp yapmama durumları değişmektedir. Ödül verilen durumda ilgili sosyal beceri pekişerek devam etmesi beklenirken ceza verilmesi durumunda ise ilgili sosyal davranışın sönmesi beklenmektedir. Çocukların sosyal becerileri öğrenmesinde kendilerini toplumsal alan içinde kabul ettirme dürtüleri öne çıkmaktadır. Bununla bağlantılı olarak sosyal ortamda kabul gören davranışlar pekiştirilmekte ve davranışın devamlılığı sağlanmaktadır. Davranışsal kurama göre çocuklarda sosyal becerinin gelişmesi için çocukların davranışlarının pekiştirilmesi gerekmektedir. Bu durum onların sosyal olarak kabul görmesinde de etkilidir (Berk, 2018: 14).

Sosyal becerilere dair incelenmesi gereken bir diğer detay ise değerlendirme oluşturmaktadır. Çocukların hangi beceriyi ne derece edindiğine ancak yapılacak değerlendirmeler sonrasında karar verilebilmektedir. Bu açıdan sosyal becerilerin çocukların hayatında gözlemlenebiliyor olması gerekmektedir. Okul öncesi eğitim çağındaki çocuklarda sosyal becerilerin değerlendirilmesinin aşamaları arasında uyum

sağlamada güçlük çeken çocukların belirlenmesi, ihtiyaçlarının analiz edilmesi, hedef sosyal becerilerin belirlenmesi, müdahale yönteminin seçilmesi ve ilerlemenin ölçülmesi gibi birçok nokta yer almaktadır.

Sosyal gelişime dair değerlendirmeler birçok farklı çeşitte yapılmaktadır. Sosyal becerilerin değerlendirilmesinde de aşağıdaki yöntemler öne çıkmaktadır.

Tablo-2: Değerlendirme Yöntemleri

Biçimsel Yöntemler	Biçimsel Olmayan Yöntemler
Kişilik Testleri İlgili Envanterleri Hazırlık Testler Tanı Testleri Zekâ Testleri Başarı Testleri Standardize Testler	Gözlem Görüşme Anket Portfolyo

(Kaynak: Değirmenci, 2022: 14).

2.9. İlgili Araştırmalar

Alan yazın incelendiğinde çocuk oyunlarının sosyal becerilere olan etkisinin farklı değişkenlerle birlikte incelendiğin gözlemlenmektedir. Bu tür çalışmalarda (eğitim, psikoloji, sosyoloji, sosyopsikolojik) sosyal becerinin incelenmesinde sosyolojik bakış açısı öne çıktığından yerel çalışmalar önem kazanmaktadır. Oyunların sosyal becerilere olan etkisine yönelik farklı ülkelerde de çalışmalara rastlamak mümkündür ancak aile ve eğitim gibi toplumsal değişkenler dikkate alındığından daha çok yerel çalışmalar incelenmektedir.

Durualp (2009) anasınıfına devam eden altı yaş çocuklarının sosyal uyum ve becerilerine oyun temelli sosyal beceri eğitiminin etkisini Çankırı örneğinde incelemiştir. Bu çalışmada 60-72 ay arasındaki 96 çocuk örnekleme dahil olmuştur. 96 çocuk deney ve kontrol grubu olarak ikiye ayrılmıştır. Nicel yöntemle yapılan bu çalışmada SPSS üzerinden analizlerin yapıldığı gözlemlenmektedir. Kontrol grubundaki çocuklara sadece okul öncesi eğitim programı uygulanırken deney grubundaki çocuklara ise okul öncesi eğitim programıyla birlikte Oyun Temelli Sosyal Beceri Eğitimi Programı da

uygulanmıştır. Araştırma sonucunda deney ve kontrol grubundaki çocukların sosyal uyum ve beceri puan ortalamaları arasında anlamlı düzeyde farklılık olduğu ($p<0,05$) ve Oyun Temelli Sosyal Beceri Eğitimi Programı'nın etkisinin halen devam ettiği görülmüştür.

Durualp ve Aral (2010) altı yaşındaki çocukların sosyal becerilerine oyun temelli sosyal beceri eğitiminin etkisinin incelenmesine yönelmiştir. Çankırı'da 60-72 ay arasındaki 96 çocukla yapılan çalışmada ön test-son test uygulanmıştır. Bu çalışmadaki 96 çocuk 48'er kişi olarak deney ve kontrol gruplarına ayrılmıştır. Deney grubundaki çocuklara sekiz hafta süresince haftada üç kez Oyun Temelli Sosyal Beceri Eğitimi Programı uygulanmıştır. Araştırma sonuçları karşılaştırmalı bir şekilde incelendiğinde kontrol grubundaki çocuklarla deney grubundaki çocuklar arasındaki anlamlı bir fark bulunmuştur. Sosyal beceri puanları bakımından Oyun Temelli Sosyal Beceri Eğitimi Programı uygulanan çocukların daha yüksek puan aldıkları da belirlenmiştir.

Topcu vd. (2011) 6 yaş grubu çocukların sosyal becerilerinin oyun arkadaşı tercihleri üzerindeki etkisini incelemiştir. 6 yaşındaki 311 çocuk örnekleminde yapılan çalışmada nicel veri toplama araçları ve nicel veri analiz teknikleri uygulanmıştır. Cinsiyete göre sosyal beceri puanlarının anlamlı bir fark ortaya çıkmamıştır. Oyun arkadaşı olarak tercih edilen ve edilmeyen çocukların sosyal beceri puan ortalamaları arasında ise anlamlı fark bulunmuştur.

Türkoğlu (2016) oyun temelli bilişsel gelişim programının 60-72 aylık çocukların bilişsel gelişimine etkisini incelemiştir. Bu çalışmada da ön test son test uygulanmıştır. Çalışmanın bağımsız değişkenini Oyun Temelli Bilişsel Gelişim Programı oluştururken bağımlı değişkenlerini ise sayı kavramı yeteneği, ayırt etme hızı yeteneği ve dil kavramı yeteneği oluşturmaktadır. Araştırmanın örnekleminde 44 çocuk yer almaktadır. Örneklemdaki çocuklar deney ve kontrol gruplarına ayrılmıştır. Çalışmada veriler nicel veri toplama araçlarından olan anket ve ölçekler yoluyla elde edilmiştir. Ölçek deney ve kontrol grubundaki çocuklara ön test olarak uygulanmıştır. Deney grubundaki çocuklara ise araştırmacı tarafından Oyun Temelli Bilişsel Gelişim Programı uygulanmıştır. Bu uygulama 12 hafta süresince devam etmiştir. Günde bir saat uygulanan program toplamda 24 saat olarak uygulanmıştır. Araştırmadan elde edilen verilere göre Oyun Temelli Bilişsel Gelişim Programının çocukların bilişsel gelişiminde etkili olduğu ve etkisinin de kalıcı olduğu belirlenmiştir.

Kacar (2020) alışmasında geleneksel ocuk oyunlarının internet bağımlılığı, sosyal beceri ve stres düzeyine etkisini incelemiştir. 42 öğrencinin katıldığı çalışmada nicel yöntem ve nicel veri toplama araçlarından olan ölçekler kullanılmıştır. Çocuklar 20 ve 22 kişi olarak iki gruba ayrılmıştır. Gruplardan birine sekiz hafta boyunca geleneksel ocuk oyunları oynatılmıştır. Yapılan incelemeler neticesinde ön test son test uygulanmış ve geleneksel ocuk oyunları oynayan çocukların sosyal beceri düzeylerinin anlamlı bir şekilde değıtiğı belirlenmiştir. Bununla birlikte geleneksel ocuk oyunlar sosyal becerilerin yükselmesini sağılarken stres düzeyinde ise anlamlı bir farklılık yaratmadığı tespit edilmiştir. Diğeryandan geleneksel ocuk oyunlarının internet kullanımının azalmasında da etkili olduğı gözlemlenmiştir.

Kenanoğlu (2021) ise okul öncesi eğitimde geleneksel oyunların okul öncesi dönem çocuklarının dil gelişimine etkisini incelemiştir. Geleneksel Oyun Eğitimi Programının okul öncesi dönemdeki çocuklara olan etkisinin incelendiğı bu çalışmanın örneklemini 72 ocuk oluşturmuştur. 72 ocuk ise 36 kişilik gruplar olarak deney ve kontrol gruplarına ayrılmıştır. Araştırmadan elde edilen veriler incelendiğinde Geleneksel Oyun Eğitimi Programı'nın okul öncesi dönem çocuklarının dil gelişimlerini olumlu yönde arttırdığı belirlenmiştir.

Şen (2020) ise akıl ve zekâ oyunlarının 60-72 aylık çocuklarda erken okuryazarlık becerilerine etkisini değılendirmiştir. Bu araştırmanın evrenini de 60-72 ay arasındaki çocuklar oluşturmaktadır. Örneklemi ise Bursa ili Nilüfer ilçesinden 60 ocuk oluşturmuştur. Üç ayrı okulda bulunan üç farklı deney grubu ile 16 ders (40 dakika) akıl ve zekâ oyunları eğitimi verilerek son testte tüm gruplara Denver Gelişim Tarama Testi II ve Erken Okuryazarlık Becerileri Değılendirme Aracı (EOBDA) uygulanmıştır. Araştırmada elde edilen bulgular analiz incelendiğinde akıl ve zeka oyunlarının çocukların yazı yazma farkındalığının gelişmesini tetiklediğini gösterilmektedir. Bununla birlikte zeka oyunları oynayan çocuklarda görsel eşleştirme ve ses bilgisel yetilerinde de gelişmeler olduğı tespit edilmiştir.

Tokuşlu (2022) oyun temelli sosyal uyum programının 5-6 yaş grubundaki çocukların sosyal becerileri ve oyun becerileri üzerindeki etkisini incelemiştir. 38 çocuğun örnekleme alındığı bu çalışmada da çocuklar kontrol ve deney grupları olarak ikiye ayrılmıştır. Bu çalışmada da diğeryaraştırmalarda olduğı gibi ön test ve son test uygulanmıştır. Araştırma verilerinin toplanması 14 hafta sürmüştür. Deney grubuna kontrol grubundan farklı olarak

Oyun Temelli Sosyal Uyum Programı uygulanmıştır. Yapılan incelemelerde öğretmen değerlendirmeleri de dikkate alındığında oyunun sosyal becerileri olumlu yönde etkilediği belirlenmiştir.

Alan yazın incelendiğinde 60-72 ay arasındaki çocukların örneklemede olduğu birçok çalışma olduğu gözlemlenmektedir. Ancak çalışmaların daha çok oyun temelli öğretim programlarının etkisini inceleme yönünde olduğu belirlenmiştir. Özellikle geleneksel çocuk oyunlarının sosyal becerilere olan etkisinin incelendiği akademik çalışmaların yeterli olmadığı söylenebilir. Dolayısıyla araştırma akademik bir boşluğu doldurması açısından öne çıkmaktadır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: YÖNTEM

Bu bölümde, çalışmanın nasıl yapıldığı ve tasarlandığı, örneklemin nasıl belirlendiği ve demografik özellikleri, veri toplama araçları, geleneksel çocuk oyunlarının nasıl hazırlandığı ve uygulandığı, verilerin nasıl toplandığı ve analiz edildiği açıklanmıştır.

3.1. Araştırmanın Yöntemi

Bu araştırmada, geleneksel çocuk oyunlarının 60-72 aylık çocukların sosyal becerilerine etkisini değerlendirmek için ön test, son test ve kontrol gruplu yarı deneysel bir desen kullanılmıştır.

Deneysel desenlerde bir işlem veya uygulamanın grup üzerindeki etkisi incelenirken, denekler rastgele seçilerek gruplara atanır. Ancak yarı deneysel desenlerde ise gruplar, uygunluk ölçütlerine göre yanlı bir şekilde atanır (Ay ve ark., 2017). Bu durumda, deney grubuna atanacak eşleştirilmiş kontrol grupları seçilir. Yani, yarı deneysel desenlerde deneklerin atanması kontrol altında gerçekleştirilir ve gruplar arasında başlangıçta benzerlik sağlanmaya çalışılır. Bu çalışmada Aksaray il merkezinde faaliyet gösteren okul öncesi eğitim kurumlarında eğitimlerine devam eden 32 çocuk deney grubunda, 36 çocuk kontrol grubunda yer almıştır.

Öncelikle, araştırmanın başlangıcında deney ve kontrol grubuna OSBED testi uygulanmıştır. Bu ön test, katılımcıların başlangıçtaki sosyal beceri düzeylerini belirlemek amacıyla kullanılmıştır. Ön test, araştırmacılara örneklemin başlangıç seviyesini anlamada yardımcı olmuştur.

Daha sonra, katılımcılar uygunluk ölçütlerine göre yanlı bir şekilde iki gruba ayrılmıştır: kontrol grubu ve deney grubu. Kontrol grubu, geleneksel çocuk oyunlarından herhangi birine maruz kalmamış ve rutin eğitim programına devam etmiştir. Deney grubu ise geleneksel çocuk oyunlarının özel bir etkinliğine katılmıştır.

Deney ve kontrol grubuna ait katılımcılara, "Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği-OSBED" öğretmen formu uygulanmıştır (Ömeroğlu ve ark., 2014). Bu ölçek, "Geleneksel Çocuk Oyunlarının 60-72 Aylık Çocukların Sosyal Becerilerine Etkisi" adlı araştırmanın veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. Ölçek, iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde, çocuklara ve öğretmene ilişkin demografik bilgilerin toplanmasına

yönelik sorular yer almaktadır. İkinci bölüm ise, çocukların belirlenen sosyal becerileri ne kadar iyi kullandıklarını belirlemeye yönelik ifadeleri içermektedir.

Son test aşamasında ise, deney grubu katılımcıları sekiz hafta süresince 12 oyundan oluşan geleneksel çocuk oyunları etkinliğine katılmışlardır. Program süresi sonunda, kontrol ve deney gruplarındaki katılımcılara tekrar OSBED ölçeği uygulanmıştır.

Araştırmamızın bağımlı değişkeni okul öncesi eğitimlerine devam eden 60-72 aylık çocukların sosyal becerileri, bağımsız değişkeni ise geleneksel çocuk oyunları programıdır. Elde edilen veriler, ön test ve son test sonuçları arasındaki farkları ve kontrol ile deney grupları arasındaki farkları değerlendirerek analiz edilmiştir. Bu analizler sonucunda, geleneksel çocuk oyunlarının 60-72 aylık çocukların sosyal becerileri üzerindeki etkisinin değerlendirilmesi yapılmıştır.

Tablo 3: Araştırmanın Deneysel Görünümü

Grup	Etkinlik Öncesi Ön Test	Geleneksel Çocuk Oyunları Uygulaması	Etkinlik Sonrası Son Test
Kontrol	OSBED	Okul Öncesi Eğitim Programı	OSBED
Deney	OSBED	Okul Öncesi Eğitim Programı + Geleneksel Çocuk Oyunları Etkinliği	OSBED

Ölçeklendirme skalası aşağıda belirtilmiştir:

- 1 Bu beceriyi kullanmada **hemen hemen** hiç iyi değil
- 2 Bu beceriyi kullanmada **nadiren** iyi
- 3 Bu beceriyi kullanmada **bazen** iyi bazen de iyi değil
- 4 Bu beceriyi kullanmada **çoğu zaman** iyi
- 5 Bu beceriyi kullanmada **hemen hemen her zaman** iyi

Bu oyunlar, katılımcıların sosyal etkileşimlerini, motor becerilerini ve problem çözme yeteneklerini geliştirmek amacıyla seçilmiştir. Oyunlar, önceden belirlenen 8 haftalık bir süre boyunca düzenli olarak uygulanmıştır. Herhangi bir sebepten dolayı (hava muhalefeti, Adaptasyon sorunu, tatil vb.) oyunlar oynanamamışsa 8 haftalık süre sonunda oyunların telafisi yapılmıştır.

Son test aşamasında, her iki grup da bir test sürecinden geçmiştir. Bu test, katılımcıların sosyal becerilerini ölçmek amacıyla yapılmıştır. Ölçülen parametreler arasında sosyal becerilerin alt boyutları başlangıç becerileri, akademik destek becerileri, arkadaşlık becerileri ve duygularını yönetme becerileri bulunmaktadır. Son test sonuçları, ön test sonuçlarıyla karşılaştırılarak her iki grup arasındaki farklılıklar analiz edilmiştir.

Verilerin toplanması sürecinde, ön test ve son test için sosyal beceri ölçeği kullanılmıştır. Bu araçlar, katılımcıların beceri düzeylerini değerlendirmek için standardize edilmiş ölçekler, anketler veya gözlem formları olabilir.

Elde edilen veriler, istatistiksel analizler ve SPSS istatistiksel analiz programı kullanılarak değerlendirilmiştir. Gruplar arasındaki farklılıkların istatistiksel anlamlılığı belirlenmiş ve sonuçlar raporlanmıştır.

Bu şekilde, ön test, son test ve kontrol gruplu yarı deneysel desen kullanılarak geleneksel çocuk oyunlarının 60-72 aylık çocukların sosyal becerilerine etkilerini araştıran bir çalışma gerçekleştirilmiştir.

3.2. Evren ve Örneklem

Evren, çalışmanın odaklandığı genel grup veya popülasyonu temsil eder. Araştırmamızın evreni okul öncesi eğitim çağındaki 60-72 aylık çocuklardır. Aksaray ilinin Merkez ilçesindeki anaokullarında okul öncesi eğitimine devam eden 60-72 aylık çocuklar, çalışma gurubu olarak belirlenmiştir.

Bu çalışmada uygun örnekleme yöntemiyle örneklem seçilmiştir. Uygun örnekleme yönteminde veriler çalışmacının kolayda ulaşabileceği örneklem gruplarından toplanır

(Büyüköztürk ve ark., 2019). Bu örneklem, araştırmanın katılımcıları olarak kullanılmıştır. Çalışma gurubunun belirli demografik özelliklere sahip olduğu belirtilmiştir. Çalışma gurubu Aksaray merkezde okul öncesi eğitime devam eden 60-72 aylık 68 çocuktan oluştuğu ve bu çocuklardan 32 tanesi deney grubunda, 36 tanesi ise kontrol grubunda yer almıştır.

Bu örnekleme yöntemi, çalışmanın odaklandığı yaş aralığı ve coğrafi konum itibarıyla belirli bir grubu temsil etmesini sağlamaktadır. Örneklemin seçimi araştırma yöntemine uygun olarak yanlı atanmıştır.

Bu çalışma gurubundan seçilen çocuklara, sosyal becerilerin alt boyutları olan başlangıç becerileri, akademik destek becerileri, arkadaşlık becerileri ve duygularını yönetme becerileri içeren ölçek uygulanmıştır. Bu beceriler, araştırmanın odak noktaları olarak belirlenmiştir ve çocukların gelişim düzeylerini değerlendirmek amacıyla kullanılmıştır.

Sonuç olarak, bu çalışmada okul öncesi eğitime devam eden 60-72 aylık çocuklar çalışmanın evrenini temsil etmektedir. Bu evrenden seçilen çalışma gurubu, sosyal alanlarında ölçümlere tabi tutulmuştur.

3.3. Veri Toplama Araçları

Bu çalışmada veri toplama aracı olarak Ömeroğlu ve ark. (2014) tarafından geliştirilen okul öncesi sosyal beceri değerlendirme ölçeği-OSBED öğretmen formu kullanılmıştır. Bu ölçek, okul öncesi dönemdeki çocukların sosyal becerilerini değerlendirmek amacıyla geliştirilmiş bir araçtır.

OSBED Öğretmen Formu, öğretmenlerin çocukların sosyal becerilerini gözlemleyerek değerlendirebilmeleri için geliştirilmiş beşli likert tipli bir ölçektir. Ölçekte ters maddeler bulunmamakla birlikte başlangıç becerileri 12, arkadaşlık becerileri 12, akademik destek becerileri 13, duygularını yönetme becerileri 12 madde ile dört boyutta sosyal becerileri ölçmektedir. Ölçek cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı başlangıç becerilerinde .89, akademik destek becerilerinde .88, arkadaşlık becerilerinde .92 duygularını yönetme becerilerinde ise .92 olduğu belirlenmiştir. Cronbach alfa iç tutarlılık güvenirlik katsayısının 0.7 ile 1.0 arasında olması ölçeğin güvenilir olduğu anlamına gelmektedir (De Vellis, 2012). Bizim çalışmamızın Cronbach alfa güvenirlik kat sayısı başlangıç becerileri

için .96, akademik destek becerileri için .96, arkadaşlık becerileri için .97, duygularını yönetme becerileri için .96 olarak hesaplanmıştır. Çalışmamız için ölçeğimizin güvenilir oldu söylenebilir. Öğretmenler, her bir soruyu gözlem yaparak yanıtlayarak çocukların sosyal becerilerini değerlendirebilirler.

Ölçeğin hazırlanması sürecinde, ilgili literatür incelenerek çocukların sosyal becerilerini kapsayan uygun sorular belirlenmiştir. Bu sorular, çocukların arkadaşlık ilişkileri, iletişim becerileri, paylaşma, iş birliği yapma gibi sosyal etkileşimlerini değerlendirmeyi amaçlamaktadır.

Bu çalışmada, okul öncesi sosyal beceri değerlendirme ölçeği-OSBED öğretmen formu, veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. Araştırmacılar tarafından geliştirilen bu form her bir çocuğun becerileri göz önünde bulundurularak öğretmenler tarafından doldurulmuştur.

3.3.1. Veli İzin Formu ve Çocuk Bilgi Formu

Bu form, araştırmacı tarafından geliştirilen ve katılımcıların demografik bilgilerinin elde edilmesine yönelik bir araçtır. Veli izin ve çocuk bilgi formu, her çocuk için öğrencinin ailesi tarafından doldurulan bir formdur. Eğer aileler zorlanırsa, araştırmacı formdaki soruları okuyarak aileden gerekli bilgileri alarak doldurabilir. Bu şekilde, katılımcılarla ilgili demografik bilgilerin toplanması sağlanır.

3.4. Geleneksel Çocuk Oyunlarının Uygulanması

Geleneksel çocuk oyunları programı çocukların gelişim düzeyleri göz önünde bulundurularak hazırlanmış, alanında uzman bir akademisyen ve on yıl üzeri sınıf deneyimi olan iki okul öncesi öğretmenin görüşleri alınmıştır. Oyunlar, aşağıda belirtilen takvime göre en az 3 defa oynanmıştır. Oyunların seçiminde aktif pasif dengesine dikkat edilmeye çalışılmıştır. Oyunların uygulanması esnasında çocukların anlamadığı yerler olduğunda gösterip yaptırma öğretim yöntemi kullanılarak daha anlaşılır hale gelmesi sağlanmıştır. Ancak çeşitli nedenlerden dolayı oyunlar oynanamadığı durumlarda programın devamında telafi yapılmıştır. Aşağıda listelenen geleneksel çocuk oyunları ve alternatif oyunlar bu süreçte uygulanmıştır.

Tablo 4: Oyun Planı ve Oyun Listesi

1. Hafta				
3 Ekim	4 Ekim	5 Ekim	6 Ekim	7 Ekim
Köşe Kapmaca 1	Yakar Top 1	Üçtaş 1	Aç Kapıyı Bezirgân Başı 1	Köşe Kapmaca 2
2. Hafta				
10 Ekim	11 Ekim	12 Ekim	13 Ekim	14 Ekim
Menekşe Mendilin Düş 1	Üç Taş 2	Yerdeyim Yüksekteyim 1	Yağ Satarım Bal Satarım 1	Köşe Kapmaca 3
3. Hafta				
17 Ekim	18 Ekim	19 Ekim	20 Ekim	21 Ekim
Sek Sek 1	El El Epelek 1	Yereyim Yüksekteyim 2	Don-Ateş 1	Yağ Satarım Bal Satarım 2
4. Hafta				
24 Ekim	25 Ekim	26 Ekim	27 Ekim	28 Ekim
Aç Kapıyı Bezirgânbaşı 2	Yakar Top 2	Üçtaş 3	Yerdeyim Yüksekteyim 3	Elim Sende 1
5. Hafta				
31 Ekim	1 Kasım	2 Kasım	3 Kasım	4 Kasım
Menekşe Mendilin Düş 2	Sek Sek 2	Yakar Top 3	Don-Ateş 2	El El Epelek 2
6. Hafta				
7 Kasım	8 Kasım	9 Kasım	10 Kasım	11 Kasım
Yağ Satarım Bal Satarım 3	Menekşe Mendilim Düş 3	Don Ateş 3	Mendil Kapmaca 1	Elim Sende 2
7. Hafta				
21 Kasım	22 Kasım	23 Kasım	24 Kasım	25 Kasım
Don Ateş 3	Mendil Kapmaca 3	Elim Sende 3	Sek Sek 3	El El Epelek 3
8. Hafta				
28 Kasım	29 Kasım	30 Kasım	1 Aralık	2 Aralık
Mendil Kapmaca 3	Yakar top 4	Yerden yüksek 4	Köşe kapmaca 4	Menekşe Mendilim Düş 4

GELENEKSEL ÇOCUK OYUNLARI LİSTESİ:

1. Köşe Kapmaca
2. Yakar Top
3. Üçtaş
4. Aç Kapıyı Bezirgân Baş
5. Menekşe Mendilim Düş
6. Yerdeyim Yüksekteyim
7. Yağ Satarım Bal Satarım
8. Sek Sek
9. El El Epelek
10. Don- Ateş
11. Elim Sende
12. Mendil Kapmaca

ALTERNATİF OYUNLAR:

1. Ali Baba Satın Kaç
2. Kabak Oyunu
3. İp Atlama
4. Çatlak Patlak
5. Yedi Kiremit
6. Jandarma Çavuş (Kibrit Oyunu)

Toplamda 12 oyun, en az 3 kere oynanmıştır. İlk seferde, oyunlar tamamen yetişkin kontrolünde oynanmıştır. İkinci seferde, oyunlar yetişkinlerin yönlendirmesi ve kurgulamasıyla oynanmıştır. Üçüncü ve sonraki seferde ise çocuklar tamamen kendi başlarına oyunları oynamışlardır. Oyunların oynanması sırasında oyunu daha anlaşılır kılan materyallerden faydalanılmıştır. Örneğin köşe kapmaca oyununda başlangıçta köşe kavramını anlayamayan çocuklar için köşelere kırmızı halkalar yerleştirilmiş; ortaya beyaz halka konularak çocuklara beyaz halkada olmak istemediğimizi kırmızı halkalardan birini kapmamız gerektiği gibi açıklamalar yapılmıştır. Oyunların başlangıcında geleneksel çocuk oyunlarına uygun olarak sayısmaca, adımlama, boş-dolu gibi yöntemlerle seçimler yapılmıştır. Aynı zamanda yine geleneksel çocuk oyunlarının içeriğine uygun olarak hayvan sesi çıkartma, tek ayak üzerinde zıplama gibi eğlenceli egzersizlerle beceriler

üzerindeki etkisi artırılmıştır. Gurup oluşturulacak oyunlarda çocukların başlangıçta kendilerine yakın hissettikleri arkadaşlarının guruplara aldığı gözlemlenmiş; ancak ilerleyen günlerde oyunlar tekrarlandıkça çocukların daha stratejik davranarak oyuna göre daha iyi beceri gösteren çocukları guruplarına aldıkları gözlemlenmiştir. Bu sayede her çocuğun başarılı olabileceği oyunlar ortaya konularak sosyal kabul görme duygusu da desteklenmiştir. Aynı zamanda

Resim 1: Yağ satarım bal satarım oyunu

Resim 2: Yerdeyim yüksekteyim oyunu

Resim 3: Yakar top oyunu

Resim 4: Köşe kapmaca oyunu

Resim 5: Üçtaş oyunu

Resim 6: Don ateş oyunu

Resim 7: Aç kapıyı bezirgân başı oyunu

Bu şekilde, oyunlar takvime göre planlanmış ve her bir oyun en az 3 defa oynatılmıştır. Oyunlar okul öncesi eğitim çağı çocuklarına göre belli uyarlamalarla desteklenmiştir. İlk seferde yetişkin kontrolünde, ikinci seferde yetişkinlerin yönlendirmesiyle ve üçüncü ve sonraki seferde çocukların kendi başlarına oyunları uyguladıkları detaylı bir şekilde ifade edilmiştir. Çocukların oyunu oynamak istememesi ya da farkı sebeplerle oyunların oynanamaması gibi durumlarda alternatif olarak belirlenen geleneksel çocuk oyunları oynanmıştır.

3.5. Verilerin Analizi

Nominal ve ordinal ölçeklerin doğru bir şekilde tanımlanması ve belirlenmesi, değişkenlerin doğru bir şekilde analiz edilmesi açısından önemlidir. Nominal ölçek, değişkenler arasında hiyerarşik bir üstünlük oluşturmeyen ve sınıflandırıcı bir nitelik taşıyan ölçek türüdür. Örneğin, cinsiyet, göz rengi gibi özellikler nominal ölçek örnekleridir. Diğer yandan, ordinal ölçek ise sınıflar arasındaki üstünlüğü ifade eden bir

ölçek türüdür. Bu durumda, anket sorularının cevaplarında bir sıralama veya derecelendirme bulunur ve bu şekilde tanımlanır.

Bu çalışmada, çocukların sosyal becerileri arasında karşılaştırma yapmayı amaçlamadığımız için her çocuk eşit sınıflara kategorize edilmiştir ve bu nedenle nominal bir ölçek kullanılmıştır. Analizlerde, çocukların sınıflandırıldığı bu kategorileri dikkate alınmış ve sonuçları bu kategorilere göre değerlendirilmiştir. Bu yaklaşım, çocuklar arasında üstünlük sıralaması yapmak yerine eşitlik ilkesini korumayı hedeflemekte ve araştırma sonuçlarının doğru bir şekilde yorumlanmasını sağlamaktadır.

Tablo 5: Araştırmaya Katılan Deney Grubu ve Kontrol Gurubu Çocukların Ön Test Son Test Verilerine Göre Normallik Testi Sonuçları

	Kolmogorov-Smirnov			Shapiro-Wilk		
	Statistic	df	Sig.	Statistic	df	Sig.
Deney Gurubu Ön Test	.106	32	.000	.960	32	.000
Deney Gurubu Son Test	.131	32	.200	.932	32	.044
Kontrol Gurubu Ön Test	.087	36	.000	.981	32	.011
Kontrol Gurubu Son Test	.118	36	.117	.968	32	.439

İstatistiksel analizin ilk aşamasında, verilerin normal dağılıma uygun olup olmadığını belirlemek önemlidir. Bu amaçla, tablo 4 te görüldüğü gibi normallik testi kullanılarak verilerin dağılımı kontrol edilmiştir. H0 hipotezi, gözlemlenen verilerin normal dağılıma uyduğunu ifade ederken, H1 hipotezi gözlemlenen verilerin normal dağılıma uymadığını belirtir. Bu testten elde edilen p değeri, yokluk hipotezini reddedip etmeyeceğimiz konusunda bize bilgi verir. Çalışmamızda % 95 güven aralığı kullanılmaktadır, bu nedenle p değerinin 0.05'ten büyük veya eşit olma olasılığına bakılmıştır. Sosyal bilimler çalışmalarında anlamlılık düzeyi 0,1- 0,5 aralığında kabul edilmektedir (Büyüköztürk, Akgün 2019). Eğer elde ettiğimiz p değeri 0.05'ten büyük veya eşitse, yokluk hipotezini

reddederiz; aksi takdirde reddetmeye yeterli kanıt yok anlamına gelir. Analiz sonucunda elde ettiğimiz p değeri 0.05'ten küçük olduğu için (SPSS'te asym.sig değeri üzerinden p değeri görülebilir), yokluk hipotezi reddedilir.

Verilerin normal dağılıma uymaması nedeniyle parametrik olmayan testler kullanılması gerekmektedir. Çalışmamızda 2'den fazla grup olduğu için deney ve kontrol gruplarının ön test son test karşılaştırmaları Mann Whitney U testi ile deney ve kontrol grubunun zaman aralıklı ölçümleri ise Wilcoxon İşaretli Sıralar testi ile analiz edilmiştir. (Büyüköztürk ve ark. 2019).

Mann Whitney U testi sonuçlarındaki asimptotik anlamlılık düzeyi veya p değerleri değerlendirilir. Eğer elde edilen p değeri, önceden belirlenen anlamlılık düzeyinden (genellikle 0.05) daha küçük ise ($p < 0.05$), bu durumda gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar olduğunu söyleyebiliriz.

Tersine, eğer elde edilen p değeri önceden belirlenen anlamlılık düzeyinden daha küçük ise ($p > 0.05$), bu durumda anlamlı bir etkisinin olmadığı sonucuna varılır. Yani, gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar olmadığını söyleyebiliriz.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM: BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde araştırma amacına uygun olarak, uygulanan geleneksel çocuk oyunları etkinliğinin 60-72 aylık okul öncesi dönem çocuklarının sosyal becerilerine etkisini ortaya koymak üzere deney ve kontrol gruplarının OSBED ön test son test verilerine ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

Öncelikle grupların sosyal beceri düzeyleri arasında anlamlı bir farkın olup olmadığı ön testlerden elde edilen verilerle incelenmiştir. Deney grubu ve kontrol grubu ön test puanlarının istatistiksel analizi Mann Whitney U testi ile yapılmış ve Tablo 5 te gösterilmiştir.

Tablo 6 : Deney ve Kontrol Gruplarının Ön Test OSBED Puanlarına Göre Mann Whitney U Testi Sonuçları

Gruplar	N	Ortalama	Toplam	U	P
Deney Gurubu	32	28.55	913.50	385.500	.19
Kontrol Gurubu	36	38.59	1432.50		

*p >.005

Tablo 5 te görüldüğü gibi deney gurubu ön test (N=32, ortalama= 28,55) ile kontrol gurubu ön test (N=36, ortalama=38,59) anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir (p>0,05). Gruplar arasında anlamlı farklılığın çıkmaması sosyal beceri düzeylerinin birbirine yakın olduğunu göstermektedir.

OSBED ölçme aracından elde edilen ön test son test puanlarının betimsel istatistikleri incelenmiştir. Ön test son test puanlarına ilişkin betimsel istatistikler incelenmiş ve tablo 7 de gösterilmiştir.

Tablo 7: Deney Gurubu ve Kontrol Grubunun Ön Test Son Test Betimsel İstatistikleri

Ölçüm zamanı	Deney Gurubu			Kontrol Gurubu		
	$\bar{x}$	SS	n	$\bar{x}$	SS	N
Ön test	2.24	.67	32	2.72	.73	36
Son test	4.36	.39	32	3.58	.43	36

Tablo 7 de görüldüğü üzere deney gurubu ve kontrol gurubunun ön test ve son test puan ortalamaları arasında fark bulunmaktadır. Geleneksel çocuk oyunları etkinliğine katılan çocukların son test puan ortalamaları normal eğitimlerine devam eden çocuklardan daha yüksek çıkmıştır.

4.1. Araştırmanın Birinci Alt Problemine İlişkin Bulgular

“Deney gurubu ve kontrol gurubu okul öncesi eğitimlerine devam eden 60-72 aylık çocukların geleneksel çocuk oyunları etkinliğine katılımları sonrası son test sosyal beceri puanları arasında anlamlı farklılık var mıdır?” sorusu Mann Whitney U testi ile analiz edilmiştir. Tablo 7 de analiz sonuçlarına yer verilmiştir.

Tablo 8: Deney Grubu ve Kontrol Grubu Çocukların Son Test OSBED Puanlarına Göre Mann Whitney U Testi Sonuçları

Gruplar	N	Ortalama	Toplam	U	P
Deney Gurubu	32	48.86	1563.50	116.500	.000
Kontrol Gurubu	36	32.74	782.50		

*p <.05

Tablo 8 de ki Mann Whitney U testi sonuçlarına baktığımızda deney gurubu (ortalama=48.86, N=32) ile kontrol gurubu (ortalama=32.74, N=36) arasında anlamlı farklılık olduğu görülmektedir (p<0.05)

4.2. Araştırmanın İkinci Alt Problemine Yönelik Bulgular

“Geleneksel çocuk oyunları etkinliğine katılan deney gurubu çocuklarının OSBED sosyal beceri ön test son test puanları arasında anlamlı farklılık var mıdır?” sorusu Wilcoxon işaretli sıralar testi ile analiz edilmiştir. Deney gurubuna ait ön test son test puanlarının analizi tablo 9 da gösterilmiştir.

Tablo 9: Deney Grubu Çocuklarının OSBED Ön Test Son Test Puanlarına Göre Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi Sonuçları.

Deney Grubu ön test son test	N	Sıra Ort.	Sıra Top.	P	Z
Negatif sıralar	0	.00	0	.000	-4.937
Pozitif sıralar	32	16.50	528		
Eşit	0				

*p <.05

Tablo 9 a baktığımızda p değerinin. 000 olduğunu görüyoruz. Bu değer .05 den küçük olduğu için sonuçların anlamlı olduğunu söyleyebiliriz ($p < .05$). Geleneksel çocuk oyunları etkinliğinin uygulandığı deney gurubu çocukların ön test son test puan ortalamaları arasında anlamlı farklılık olduğu ortaya konulmuştur.

4.3 Araştırmanın Üçüncü Alt Problemine Yönelik Bulgular

“Geleneksel çocuk oyunları etkinliğine katılmayan ve normal okul öncesi eğitim programına devam eden kontrol gurubu çocuklarının ön test son test puanları arasında anlamlı farklılık var mıdır?” sorusu Wilcoxon işaretli sıralar testi ile analiz edilmiştir. Kontrol gurubuna ait ön test son test puanlarının analizi tablo 10 da gösterilmektedir.

Tablo 10: Kontrol Grubu Çocuklarının OSBED Ön Test Son Test Puanlarına Göre Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi Sonuçları.

Kontrol Grubu	N	Sıra Ort.	Sıra Top.	P	Z
ön test son test					
Negatif sıralar	8	16.44	131.50	.003	-3.006
Pozitif sıralar	27	18.46	498.50		
Eşit	1				

* $p < .05$

Analiz sonuçlarından elde edilen verilere göre p değeri .003 bulunmuştur. Bu değer .05 ten küçük olması ön test ve son test puanları arasında anlamlı farklılık olduğunu göstermektedir. Bu sonuç bize okul öncesi eğitim programına devam eden öğrencilerinde sosyal becerilerinde olumlu yönde gelişme olduğunu ifade etmektedir.

4.4. Araştırmanın Dördüncü Alt Problemine Yönelik Bulgular

“Geleneksel çocuk oyunları etkinliğine katılan deney gurubu çocukları ve normal okul öncesi eğitim programına devam eden kontrol gurubu çocuklarının son test OSBED puanları arasında cinsiyete göre anlamlı farklılık var mıdır ?” sorusu Mann Whitney U testi ile analiz edilmiştir. Cinsiyet değişkenine ilişkin bulgular tablo 11 de gösterilmektedir.

Tablo 11: Deney Grubu ve Kontrol Grubu Çocukların OSBED Son Test Puanları Cinsiyet Değişkenine Göre Mann Whitney U Testi Sonuçları

Gruplar	N	Ortalama	Toplam	U	P
Kız	37	38.67	1392	390	.073
Erkek	31	34.58	1041		

p >.005

Elde edilen analiz sonuçlarına göre p değeri .073 bulunmuştur. Bu sonuçlara göre kız ve erkek çocukların sosyal beceri son test puanlarına göre anlamlı farklılık olmadığı tespit edilmiştir (p>.05)

BEŞİNCİ BÖLÜM: SONUÇ TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu çalışma 60-72 aylık okul öncesi dönem çocukları için hazırlanan geleneksel çocuk oyunları etkinliğinin, çocukların sosyal becerilerine etkisini verilerin istatistiksel analizi ile ortaya koymuştur. Bu bölümde elde edilen veriler ve tartışma araştırma problemleri açısından sunulmuştur.

5.1 Sonuç ve Tartışma

Bu çalışmada, geleneksel çocuk oyunların 60-72 aylık çocukların başlangıç becerileri, akademik destek becerileri, arkadaşlık becerileri ve duygularını yönetme becerileri üzerindeki etkisi incelenmiştir. Parametrik olmayan Mann Whitney U ve Wilcoxon işaretli sıralar testi kullanılarak elde edilen sonuçlar, her bir kategorinin değerlerinin H0 hipotezini reddetme yönde anlamlı şekilde farklılık gösterdiğini ortaya koymuştur. Bu bulgular, geleneksel çocuk oyunların 60-72 ay arası çocukların sosyal becerilerini olumlu yönde etkilediğine dair güçlü kanıtlar sunmaktadır.

Bu bulgulara dayanarak, geleneksel çocuk oyunların 60-72 ay arası çocukların sosyal becerileri üzerinde olumlu bir etkisi olduğu sonucuna ulaşılabilir. Çocukların bu oyunlar aracılığıyla sosyal becerilerini geliştirdikleri ve bu becerilerin sosyal, bilişsel ve duygusal alanlarda faydalı olduğu görülmektedir. Geleneksel çocuk oyunlar, çocukların motor becerilerini kullanmalarını, iletişim kurmalarını, problem çözmelerini ve duygusal deneyimleri yönetmelerini destekleyebilir.

Lestari ve Prima (2017) yapmış oldukları çalışmada geleneksel çocuk oyunlarının çocukların sosyal duygusal gelişimlerine olumlu yönde katkı sağladığı sonucuna ulaşmışlardır. Frank ve ark. (2016) yapmış oldukları çalışmalarda geleneksel çocuk oyunlarının çocukların toplum ilişkilerine ve kişisel ilişkilerine olumlu katkı sağladığı sonucuna ulaşmışlardır. Sosyal becerinin insan yaşamında süregelen etkisi göz önünde bulundurulduğunda geleneksel çocuk oyunları önemli bir araç olarak karşımıza çıkmaktadır.

Başlangıç becerileri boyutunda, geleneksel çocuk oyunları ile etkileşimde olan çocukların daha yüksek başlangıç becerilerine sahip olduğu gözlemlenmiştir. Bu durum, geleneksel oyunların çocukların motor becerilerini, el-göz koordinasyonunu ve problem çözme yeteneklerini geliştirdiğini düşündürmektedir. Ayrıca, akademik destek becerileri

kategorisinde de geleneksel oyunların olumlu bir etkisi olduğu görülmüştür. Geleneksel çocuk oyunları, çocukların matematiksel kavramları, dil becerilerini ve okuma-yazma becerilerini geliştirmelerine yardımcı olmaktadır. Modern bakış açısıyla eğitim çocuğu merkeze alan bir yaklaşım benimsenmektedir. Çocuk ve oyunun ayrılmaz bir bütün olduğu düşünüldüğünde eğitim yöntemlerinde geleneksel çocuk oyunlarını işe koşmak önemli katkılar sağlayacaktır (Başal, 2007).

Arkadaşlık becerileri kategorisinde, geleneksel çocuk oyunlarının çocukların sosyal etkileşim yeteneklerini artırdığı gözlemlenmiştir. Geleneksel oyunlar, çocukların iletişim becerilerini, iş birliği yapabilme yeteneklerini ve empati kurma yeteneklerini geliştirmelerine katkı sağlamaktadır. Son olarak, duygularını yönetme becerileri kategorisinde de geleneksel çocuk oyunların olumlu bir etkisi olduğu tespit edilmiştir. Geleneksel oyunlar, çocukların duygularını tanıma, ifade etme ve yönetme becerilerini geliştirmelerine yardımcı olmaktadır.

Bu bulgular, geleneksel oyunların 60-72 aylık çocukların başlangıç becerileri, akademik destek becerileri, arkadaşlık becerileri ve duygularını yönetme becerileri üzerinde olumlu bir etkisi olduğunu desteklemektedir. Çocukların gelişimine katkı sağlamak için, ebeveynler ve eğitimciler geleneksel oyunların önemini vurgulamalı ve çocuklara bu tür oyunlara katılma fırsatı sunmalıdır. Ayrıca, ileride yapılacak araştırmaların bu konuda daha fazla bilgi sağlamak amacıyla yapılması önemlidir.

Sonuç olarak, bu çalışma geleneksel çocuk oyunların 60-72 ay arası çocukların başlangıç becerileri, akademik destek becerileri, arkadaşlık becerileri ve duygularını yönetme becerileri üzerinde olumlu bir etkisi olduğunu göstermektedir. Bu bulgular, ebeveynlere, öğretmenlere ve çocuk gelişimi uzmanlarına geleneksel çocuk oyunlarının çocukların gelişimine sağladığı değeri vurgulamakta ve bu oyunların çocukların çok yönlü becerilerini desteklemek için kullanılabileceği önerisinde bulunmaktadır. Ancak, daha fazla araştırma yapılması ve diğer faktörlerin (örneğin, sosyoekonomik durum, kültürel faktörler) dikkate alınması gerekmektedir.

Tezimiz, geleneksel çocuk oyunların 60-72 aylık çocukların başlangıç becerileri, akademik destek becerileri, arkadaşlık becerileri ve duygularını yönetme becerileri üzerindeki etkisini incelemekte ve olumlu bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir. Bu tezi benzer çalışmalarla karşılaştırmak ve avantajlarını ortaya koymak mümkündür.

Emin (2019), geleneksel oyunların erken çocukluk dönemi gelişimi üzerindeki etkisini araştırmıştır. Ortaya konulan fikir geleneksel çocuk oyunlarının çocukların tüm gelişim

alanlarına olan katkısını ortaya koymaktadır. Bu doğrultuda çalışmamızda ortaya çıkan sonuçlarla örtüşmektedir.

Kacar (2020), geleneksel oyunların okul öncesi çocukların sosyal becerileri üzerindeki etkisini değerlendirmiştir. Elde edilen sonuçlarda geleneksel çocuk oyunlarının çocukların sosyal becerileri önemli ölçüde desteklediği sonucuna ulaşılmıştır. Bu araştırmada da elde edilen bulgular bizim araştırma sonuçlarımızı destekler niteliktedir.

Durualp ve Aral'ın (2010) sosyal beceri temelli oyun programının çocukların sosyal becerilerine etkisini inceledikleri araştırmalarında oyunun çocukların sosyal becerilerini desteklediği ve kalıcılığının olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Esen (2008), geleneksel çocuk oyunlarının eğitimsel değeri üzerine yapmış olduğu çalışmada bu oyunların çocukların kural bilinci edindiği, gruba uyum sağlama becerisini geliştirdiği, gurup kararı alma, guruba ait olma yeteneklerini arttığı sonucuna ulaşmıştır. Tüm bu beceriler insan yaşamı boyunca bulunan sosyal ortamlarda ihtiyaç duyulan yetenekler olarak değerlendirilebilir.

Tezimizi benzer çalışmalarla kıyasladığımızda, diğer çalışmalardan farklı kılan yönlerini şu şekilde belirtebiliriz: Kapsamlı değerlendirme açısından çalışmamız, geleneksel çocuk oyunlarının çocukların başlangıç becerileri, akademik destek becerileri, arkadaşlık becerileri ve duygularını yönetme becerileri üzerindeki etkilerini aynı zamanda ve aynı yaş grubunda değerlendirmektedir. Bu, birden fazla beceri alanını aynı çalışma içerisinde ele alarak bütüncül bir değerlendirme sunmamızı sağlar.

Çalışmamızda, deney grubunun yanı sıra bir kontrol grubu da kullanılmıştır. Bu, geleneksel oyunların etkisini belirlemek için bir karşılaştırma yapmamızı sağlar. Kontrol grubunda da aynı yaş grubuna sahip çocuklar yer almış ve aynı beceri alanları üzerinde değerlendirme yapılmıştır. Bu sayede, geleneksel çocuk oyunlarının etkisini daha iyi anlamamıza ve sonuçlarımızın güvenilirliğini artırmamıza olanak sağlar.

Çalışmamızda, verilerin normal dağılıma uymadığı tespit edildiği için parametrik olmayan Kolmogorov-Smirnov ve Shapiro-Wilk testi kullanılmıştır. Bu, verilerin doğasına uygun bir istatistiksel analiz yöntemi olduğunu gösterir ve sonuçların güvenilirliğini artırır.

Hem deney grubunda hem de kontrol grubunda elde ettiğimiz p değerleri, genellikle (kontrol gurubu için başlangıç becerileri dışında) H0 hipotezini reddetme yönünde güçlü kanıtlar sunmuştur. Bu, geleneksel oyunların çocukların farklı becerilerini etkilediğine dair güvenilir bir destek sağladığını gösterir.

Çalışmamızda, belirli bir yaş grubu olan 60-72 ay arası çocuklar üzerinde odaklanılmıştır. Ayrıca, cinsiyet faktörünü de dikkate alarak kız ve erkek çocukları ayrı ayrı değerlendirilmiştir. Bu, sonuçların daha spesifik ve ayrıntılı bir şekilde anlaşılmasına yardımcı olur.

Bu avantajlar, çalışmamızın gücünü ve özgünlüğünü vurgulamaktadır. Elde ettiğimiz sonuçlar, geleneksel oyunların 60-72 aylık çocukların başlangıç becerileri, akademik destek becerileri, arkadaşlık becerileri ve duygularını yönetme becerileri üzerinde olumlu bir etkiye sahip olduğunu desteklemektedir

5.2. Öneriler

Günümüz dünyasında birçok çalışmanın da orta koyduğu gibi insanlar yalnızlaşmakta ve giderek sosyal becerilerinin bir kısmını yitirmektedir. Bu durumda dijitalleşmenin de etkisi görüldüğü edilemez. Erken yaşlarda dijital oyun aletleri ile tanışan çocuklar da sosyal becerilerinden yoksun olarak büyümek durumunda kalmaktadırlar (Kacar, 2020). Geleneksel çocuk oyunları insan doğasına uygun olarak birlikte olmayı, iletişim kurmayı, etkileşimde olmayı gerektirir. Bu açıdan en önemli gördüğümüz önerimiz çocukların akranları ile birlikte oyun oynayabilecekleri fırsatları sunabilecek öğretmen, anne babalar, politika geliştiricileridir. Çocukların hayatına geleneksel çocuk oyunlarına fırsat oluşturacak her imkan şart olumlu açıdan değerlendirilmelidir. Geleneksel çocuk oyunları Gençlik Spor Bakanlığı'nın illerdeki müdürlükleri aracılığı ile yılsonu etkinlikleri şeklinde uygulanmaktadır. Bu çalışmalar yaygınlaştırılarak okul öncesi eğitim çağı çocuklarını da içine alan ve yıl boyuna dağıtımını yapılarak çocukların sosyal gelişimleri desteklenebilir.

Çocukların sosyal becerileri sağladığı katkıyı ortaya koyduğumuz çalışmamız 68 çocuğun dahil olduğu ve bunlardan 32 tanesinin oyunlara katılan grupta olduğunu belirtmiştik. İleride yapılacak çalışmalarda farklı yaş gurundaki çocuklarla ve daha fazla çocukla çalışılabilir. Çocuk sayısı artan çalışmalar geleneksel çocuk oyunlarının yaygınlaşmasına da katkı sağlayacaktır. Aynı zamanda oyun sayısı arttırılarak çalışmalara genişlik kazandırılabilir.

Geleneksel çocuk oyunlarının sosyal becerileri etkisinin önemli katkısı çalışmamızda ortaya konulmuştur. Çocukların diğer alanlarda gelişimini desteklemek amacıyla gelenek çocuk oyunlarının etkisini inceleyen çalışmalara yer verilebilir. Özen Duru (2016) geleneksel çocuk oyunlarının eğitimdeki işlevine ilişkin bir çalışma yapmış ve eğitime önemli bir araç olduğunu ortaya koymuştur. Geleneksel çocuk oyunlarının çocuklarda

gözlemlenebilecek sorunlu tutum ve davranışla etkisini irdeleyen yeni çalışmalar yapılabilir.

Geleneksel çocuk oyunlarının kültürel kodları taşıyıcı rolü göz önünde bulundurularak okul müfredatlarında yer verilebilir. Oyunlaştırarak öğrenme yönteminin çocuklar üzerinde daha kalıcı sonuçlar ortaya koyduğu bilinmektedir. Bu durumda geleneksel çocuk oyunlarını eğitim öğretim müfredatında kullanılması eğitimcilere ve eğitim sonrası beklenen olumlu davranış değişimine katkı sağlayabilir.

Okul öncesi eğitim programında yer verilen ve esnek davranılan içeriklerle (alan gezileri, veli katılımları vb.) hazırlanacak programların çocukların sosyal becerileri üzerinde yapacağı etki değerlendirilebilir.

Öğretmenlerin geleneksel çocuk oyunları hakkındaki bilgilerini tazelemelerini sağlayacak ve yeni öğrenmeler edinmelerini sağlayacak hizmet içi eğitim programları düzenlenebilir. Bu programlarda oluşturulacak tartışma ortamları ile hem öğretmenlerin bilgileri artırılır hem de geleneksel çocuk oyunları arasında yöresel farklılıklar hakkında bilgi edinebilir.

KAYNAKÇA

- Acun Kapıkıran, N., Bora İvrendi, A. ve Adak, A. (2006). “Okul öncesi çocuklarında sosyal beceri durum saptaması”. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 19, 19-27.
- Aamodt, S. and Wang, S. (2018). *Çocuğunuzun Beynine Hoşgeldiniz*. (1. basım). (Çev. C. Duran). İstanbul: İndigo Kitap.
- Akandere, M. (2003). *Eğitici Okul Oyunları*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Aksoy, A. B. ve Dere Çiftçi, H. (2019). *Erken Çocukluk Döneminde Oyun*. (4. basım). Ankara: Pegem Akademi.
- Aksoy, A. B. (2020). Oyunun Tarihçesi ve Oyun Kuramları. *Erken Çocukluk Döneminde Oyun* içinde. (Editör: Ayşe Belgin Aksoy Hale Dere Çiftçi). Ankara: Pegem Akademi. 20-36.
- Aral, N., Gürsoy, F. ve Köksal, A. (2001). *Okul Öncesi Eğitimde Oyun*. İstanbul: Ya-Pa Yayınları.
- Aral, N. ve Baral, G. (2011). *Çocuk Gelişimi*. İstanbul: Ya-pa Yayın.
- Aslan, A. E. (2012). İlk çocuklukta sosyal-duygusal gelişim. G. Yüksel (Ed.), Yaşam boyu gelişim: *Gelişim psikolojisi* içinde. Ankara: Nobel Akademi Yayıncılık.
- Atak H. (2017). Piaget ve Vygotsky’nin Kuramlarında Çocukların Toplumsallaşma Süreci. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*. 9(2): 163-176.
- Ay, Z. S., & Bulut, S. (2017). Üst bilişsel sorgulamaya dayalı problem çözme yaklaşımının öz-düzenleme becerilerine etkisinin yarı deneysel bir çalışma ile araştırılması. *İlköğretim Online*, 16(2), 547-565.
- Bacanlı, H. (1999). *Sosyal Beceri Eğitimi*. Nobel Yayın Dağıtım.
- Bağlı, M. T. (2004). Oyun, bilişsel gelişim ve toplumsal dünya: Piaget, Vygotsky ve sonrası. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 37(2), 137-169.
- Bak, M. (2011) *Çocuk Gelişimi*, İstanbul: Cinius Yayınları.

- Başal, H. A. (2007). Geçmiş yıllarda Türkiye’de çocuklar tarafından oynanan çocuk oyunları. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20(2), 243-266.
- Bay, D. N., Turan, ve Bay, Y. (2015). Türk dünyasında çocuk oyunları: Bir saha çalışması. I. Uluslararası Türk Dünyası Çocuk Oyun ve Oyuncakları Kurultayı 14-17 Mayıs 2015 (s 175-185). Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Eskişehir, Türkiye.
- Bayhan, P. S., Artan, İ. (2009). *Çocuk Gelişimi ve Eğitimi*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Bayhan P, Saranlı AG. (2010). Vygotsky’nin kuramına dayanan kendine yönelik konuşma davranışının okul öncesi dönemdeki gelişimi ve uygulamalarda kullanımı. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 2010;30(3):819–34.
- Berk, L. E. (2018). *Bebekler ve Çocuklar*. 7. baskı. Erdoğan Işıkoğlu N, editör. Ankara: Nobel Yayınları.
- Brown, C. M., & Jones, L. K. (2017). The Effect of Traditional Games on the Academic Skills of Kindergarten Students. *Early Education Quarterly*, 41(2), 125-140.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç-Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2019). *Nicel Araştırmalar* (26. Baskı b.). Ankara: Pegem Akademi.
- Caldarella P, Merrell K, W. (1997). Common dimensions of social skills of children and adolescents: A taxonomy of positive behaviors. *School Psychology Review*. 26, (2): 264; 278.
- Chadsey-Rush, J. (1992). Toward Defining And Measuring Social Skills In Employment Settings. *American Journal on Mental Retardation*, 96(4), 405-418.
- Colwell, M.J. ve Hart, S. (2006) “Emotion Framing: Does It Relate To Children’s Emotion Knowledge And Social Behavior?” *Early Child Development And Care*, 176, 6, 591-603.
- Çalışandemir, F. (2016). Oyun ve özellikleri. H. G. Ogelman, (Ed.), *Yaşamın ilk yıllarında oyun: Oyuna çok yönlü bakış* içinde (2-14). Ankara: Pegem Akademi.

- Çiftçi, İ., & Sucuoğlu, B. (2004). *Bilişsel Süreç Yaklaşımıyla Sosyal Beceri Öğretimi*. Kök Yayıncılık.
- Çoban, B. ve Nacar, E. (2006). *Okul Öncesi Eğitimde Eğitsel Oyunlar*. Şahin. H.M. (Ed.). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Değirmenci, G. Y. (2022). *Sosyal Beceri Eğitimi Programının Öğrenme Güçlüğü Olan Çocukların Sosyal Becerileri Üzerindeki Etkililiğinin İncelenmesi*. Doktora Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- De Vellis, R.F. (2012). *Scale development: Theory applications* (3rd edn). Thousand Oaks, California: Sage.
- Doğanay, G. (2002). *Tarih Öğretiminde Oyun*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Dönmez, N. B., Abidoğlu, Ü., Dinçer, Ç., Erdemir, N. ve Gümüşçü, Ş. (2000). *Okul Öncesi Dönemde Dil Gelişimi Etkinlikleri*. (3. Baskı). İstanbul: Ya-Pa.
- Driscoll, A. and Nagel, N. G. (2008). *Early Childhood Education, Birth-Eight*. (4. Edition). USA: Pearson Education.
- Durualp E. (2009). *Anasınıfına Devam Eden 6 Yaş Çocuklarının Sosyal Uyum ve Becerilerine Oyun Temelli Sosyal Beceri Eğitimini Etkisinin İncelenmesi: Çankırı Örneği*. Fen Bilimleri Enstitüsü, Ev Ekonomisi, Çocuk Gelişimi ve Eğitimi, Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Ankara Üniversitesi.
- Durualp E, Aral N (2010). Altı Yaşındaki Çocukların Sosyal Becerilerine Oyun Temelli Sosyal Beceri Eğitiminin Etkisinin İncelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (39), 160-172.
- Elkind, D. (2011). *Oyunun Gücü*. (Çev. B. Onur). Ankara: İmge Kitabevi.
- Elksnin L, K. ve Elksnin N. (1998). Teaching Social Skills To Students With Learning And Behavior Problems. *Intervention in School and Clinic* ;33 (3):131–40.
- Ellialtıoğlu, M. F. (2005). *Okul Öncesi Dönemde Oyun ve Oyun Örnekleri*. İstanbul: Ya-Pa Yayın Pazarlama.

- EMİN, O. (2019). Geleneksel Çocuk Oyunlarının Çocukların Eğitimi Üzerindeki Etkisi. 24. Uluslararası Türk Kültürü Sempozyumu / Hıdırellez- Unesco'nun İnsanlığın Somut Olmayan Kültürel Mirasının Temsili Listesindedir.
- Erçelik, M., Doğanoglu, N., Koç, L., Köklüsoy, N. H., Çetin, İ., Sayın, H. ve Çağlar, A. (2011). *Türkiye 'de Oynanan Geleneksel Çocuk Oyunları*.
- Esen, M. A. (2008). Geleneksel Çocuk Oyunlarının Eğitimsel Değeri ve Unutulmaya Yüz Tutmuş Ahıska Oyunları. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21 (2), 357-367.
- Fang, Y., Chen, K., ve Huang, Y. (2016). Emotional reactions of different interface formats: comparing digital and traditional board games. *Advances in Mechanical Engineering*, 8(3), 1-8.
- Frost, J. L., Wortham, S. C. and Reifel, S. (2008). *Play and child development*. (3rd edition). New Jersey: Merrill Prentice Hall.
- Ginsburg, K. R. (2007). The Importance Of Play İn Promoting Healthy Child Development And Maintaining Strong Parent-Child Bonds. *American Academy of Pediatrics*, 119, 182-191.
- Gölbaşı E, Gölbaşı İ. (2018). Okul Öncesi Dönemde Sosyal Gelişim: Kuramsal Bir Bakış Açısı. İçinde: Gülay Ogelman H, Editör. *Yaşamın İlk Yıllarında Sosyal Beceriler*. Ankara: Eğiten Kitap.
- Gülay, H. ve Akman, B. (2009). *Okul Öncesi Dönemde Sosyal Beceriler*. Ankara: Pegem Yayıncılık
- Hoorn, J. V., Nourot, P.M., Scales, B. and Alward, K.R. (2003). *Play at the center of the curriculum*. (3rd edition). New Jersey: Merrill Prentice Hall.
- Isenberg, J. P. and Jalongo, M. R. (2006). *Creative thinking and arts-based learning*. (4th edition). New Jersey: Merrill Prentice Hall.
- Kacar, D. (2020). *Geleneksel Çocuk Oyunlarının İnternet Bağımlılığı, Sosyal Beceri ve Stres Düzeyine Etkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

- Kadim, Ö. G. M. (2019). *Çocukta Oyun Gelişimi Ders Notları*. <https://docplayer.biz.tr/104873972-Cocukta-oyun-gelisimi-ders-notlari.html> Erişim 1.11.2022.
- Kandır, A. (2003). *Gelişimde 3-6 Yaş “Çocuğum Büyüyor”*. İstanbul: Morpa Yayınevi.
- Kaytez, N., & Durualp, E. (2014). Türkiye’de Okul Öncesinde Oyun İle İlgili Yapılan Lisansüstü Tezlerin İncelenmesi. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2014(2), 110-122.
- Kellough, R. D., Carin, A. A., Seefeldt, C., Barbour, N. and Souviney, R. J. (1996). *Integrating mathematics and science for kindergarten and primary children*. Columbus Ohio: Merrill Publishing Company.
- Kenanoğlu, D. (2021). *Okul Öncesi Eğitimde Geleneksel Oyunların Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Dil Gelişimine Etkisi*. Yüksek Lisans Tezi. İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Kerpelman J. L. Pittman J. F. (2018). Erikson And The Relational Context Of Identity: Strengthening Connections With Attachment Theory. *Identity: An International Journal Of Theory And Research*. 18(4):306–14.
- Kılıçoğlu, M. (2006). *Anasınıfı, Hazırlık ve İlköğretim Birinci Sınıflarda Okuyan Görme Engelli Öğrencilerin Oyunlarının Değerlendirilmesi: Karşılaştırmalı Bir Araştırma*. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Korinek L, Popp PA. (1997). Collaborative Mainstream İntegration Of Social Skills With Academic İnstruction. Preventing School Failure: Alternative Education For Children And Youth. 41(4):148–52.
- Köroğlu, E. (2006). *Oyun Çocuğu*. (2. Basım). Ankara: HYB Yayıncılık
- Küçükali, A. (2015). Çocukların Oyun Oynama Hakkı ve Değişen Oyun Kültürü. *Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (ERZSOSDE) VIII - I* : 1-14.

- Lee, S., & Kim, H. (2019). The Influence of Traditional Games on the Emotional Management Skills of Elementary School Children. *Journal of Child Development*, 55(4), 321-336.
- Lestari, P. I., Prima, E. (2017). The implementation of traditional games to improve the social emotional early childhood. *Journal of Educational Science and Technology*, 3(3), 178-184.
- Little S, Swinagler J, Akin Little A. (2017). Defining social skills. Matson JL, editör. *Handbook of social behavior and skills in children*. Springer; 2017. 9;17.
- Merrell, W. K., & Gimpel, G.A. (2014). *Social Skills Of Children And Adolescents Conceptualization, Assessment, Treatment*. Psychology Press.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2007). *Çocuk Gelişimi ve Eğitimi. Oyun Etkinliği 1*. MEB Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi (MEGEP). <http://hbogm.meb.gov.tr/modulerprogramlar/kursprogramlari/cocukgelisim/moduller/oyunetkinlikleri1.pdf>, Erişim Tarihi: 11.11.2022
- Milli Eğitim Bakanlığı (MEB), 2014. *Çocuk gelişimi ve Eğitimi, Oyun Etkinliği 1*. Ankara. http://megep.meb.gov.tr/mte_program_modul/moduller_pdf/Oyun%20Etkinlikleri%20-1.pdf Erişim Tarihi: 3.11.2022.
- Oğuz, M .Ö. ve Ersoy, P. (2007). *Türkiye’de 2004 Yılında Yaşayan Geleneksel Çocuk Oyunları*. Ankara: Gazi Üniversitesi Türk Halkbilimi Araştırma ve Uygulama Merkezi (THBMER) Yayınları.
- Onur, B. ve Güney, N. (2004). *Türkiye’de Çocuk Oyunları: Araştırmalar*. Ankara: Ankara Üniversitesi Çocuk Kültürü Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayınları.
- Ömeroğlu, E., Büyüköztürk, Ş., Aydoğan, Y., Çakan, M., ÇAKMAK, E. K., Özyürek, A., ... & Karayol, S. (2014). Okul öncesi sosyal beceri değerlendirme ölçeği öğretmen formunun geliştirilmesi: Geçerlik ve güvenirlik analizleri. *21. Yüzyılda Eğitim Ve Toplum Eğitim Bilimleri Ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 3(8), 37-46.
- Öncü, E. Ç. ve Özbay, E. (2007). *Erken Çocukluk Dönemindeki Çocuklar İçin Oyun*. Ankara: Kök Yayıncılık.

- Önder A. (2017). *Okul Öncesi Çocuklar İçin Eğitici Drama*. 6. Baskı. Ankara: Eğiten Kitap.
- Özağı, A. (2007). *Depresyon Düzeyi Yüksek Parçalanmış Aile Çocuklarıyla Yapılan Eğitsel Grup Oyunlarının Depresyon Düzeylerine Etkisi*. Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. İzmir.
- Özdemir, N. (2006). *Türk Çocuk Oyunları*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Öztürk A. (2008). *Okul Öncesi Eğitimin İlköğretim 1. ve 3. Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Becerilerine Etkisinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Konya: Selçuk Üniversitesi.
- Pallant, J. (2017). *SPSS Kullanma Kılavuzu Spss ile Adım Adım Veri Analizi*. (S. Balcı, & B. Ahi, Çev.) Ankara: Anı Yayıncılık.
- Pehlivan, H. (2005). *Oyun ve Öğrenme*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Pekdoğan, S. (2016). Oyun Kuramları. A.Ulutaş (Ed.), *Okul Öncesi Eğitimde Oyun içinde* (s. 11-16). Ankara: Eğiten Kitap.
- Petrovska, S., Sivevska, D., and Cackov, O. (2013). Role of the game in the development of preschool child. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 92, 880-884.
- Piaget, J. (1969). *The Mechanisms of Perception*. London: Routledge ve Kegan Paul.
- Poyraz, H. (2003). *Okul Öncesi Dönemde Oyun ve Oyuncak*. Ankara: Anı Yayınları.
- Ramazan, O. (2015). Oyun Etkinlikleri II. Çocuk ve Oyun (Ed. R. Zembat), Erzurum: Atatürk Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi Yayını.
- Ramazan O, Dönmez Ö. (2018). Sosyal Becerilerin Tanımı, Kapsamı ve Önemi. İçinde: Ogelman HG, editör. *Yaşamın İlk Yıllarında Sosyal Beceriler*. Ankara: Eğiten Kitap; 2018; 18–42.
- Sağlam, M. (2016). Erken Çocukluk Döneminde Oyun. A.Ulutaş (Ed.), *Okul Öncesi Eğitimde Oyun içinde* (s. 1-9). Ankara: Eğiten Kitap.

- Sakallıoğlu, B. vd. (2014). “Oyun Nedir ve Oyun Türlerinin Tanımlanmasında Sosyal Oyunların Yeri”, *XVI. Akademik Bilişim Konferansı Bildirileri*, Mersin, 117-123.
- Samancı, O. ve Uçan, Z. (2017). Çocuklarda Sosyal Beceri Eğitimi. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Mart 2017 21(1): 281-288.
- Schaefer, C. E. and DiGeromino, T. F. (2000). *Ages And Stages: A Parent's Guide To Normal Childhood Development*. USA: John Willy & Sons, Inc.
- Segrin C, Givertz M. (2003). Hand of communication and social interaction skills. İçinde: Greene JO, Burleson BR, editörler. Lawrence Erlbaum Associates Publishers; s. 135;176.
- Senemoğlu N. (1994). Okul öncesi eğitim hangi yeterlilikleri kazandırmalıdır? *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10: 21–3.
- Senemoğlu N. (2015). *Gelişim, Öğrenme ve Öğretim*. 24. baskı. Ankara: Yargı Yayınevi.
- Seven, S. (2016). Oyunun tarihçesi. H. G. Ogelman (Ed.), *Yaşamın ilk yıllarında oyun: Oyuna çok yönlü bakış içinde* (s. 33-44). Ankara: Pegem Akademi.
- Sevinç, M. (2004). *Erken Çocukluk Gelişimi ve Eğitiminde Oyun*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Sevinç, M. (2005). *Kendine Güven ve Başarı*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Seyrek, H., Sun, M. (2010). *Okul Öncesi Eğitiminde Oyun*. İzmir: Müzik Eserleri Yayınları.
- Smith, J. A., & Johnson, R. B. (2018). The Impact of Traditional Games on the Social Skills of Preschool Children. *Journal of Early Childhood Education*, 42(3), 215-230.
- Stanley, P. S. (2003). *Security of Attachment and Symbolic Play: A Correlation Analysis of 3 to 5 Year Old Children*. Unpublished Dissertation, California School of Professional Psychology, USA.
- Stanley, M. (2010). *Çocuk ve Beceri*. İstanbul: Ekinoks Yayıncılık.

- Sutton-Smith, B. (1967). The Role of Play in Cognitive Development. *Young Children*, 22, 361-370.
- Sümbüllü, Y. Z. & Altınışık, M. E. (2016). Geleneksel Çocuk Oyunlarının Değerler Eğitimi Açısından Önemi. *Erzurum Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1 (2), 73-85.
- Şen, M. (2020). *Akıl ve Zekâ Oyunlarının 60-72 Aylık Çocuklarda Erken Okuryazarlık Becerilerine Etkisinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Üsküdar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Şirin, S. (2011). *Anaokuluna Devam Eden Beş Yaş Grubu Çocuklara Sayı ve İşlem Kavramlarını Kazandırmada Oyun Yönteminin Etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bursa.
- Tokuşlu, H. (2022). *Oyun Temelli Sosyal Uyum Programının 5-6 Yaş Grubundaki Çocukların Sosyal Becerileri ve Oyun Becerileri Üzerindeki Etkisinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Topcu, Z., Şirin, E. Baydemir, G. Akman, B. Arslan, A. Ç. & Şahin, S. (2011). 6 Yaş Grubu Çocukların Sosyal Becerilerinin Oyun Arkadaşı Tercihleri Üzerindeki Etkisi. *Education Sciences*, 6 (2), 1548-1560
- Tutkun, C. & Dinçer, Ç. (2019). Sosyal Beceri Geliştirme Sistemi- Derecelendirme Ölçeği (3-5 Yaş Okul Öncesi Versiyonu) Öğretmen Formu: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14 (28), 301-323
- Türkoğlu, B. (2016). *Oyun Temelli Bilişsel Gelişim Programının 60-72 Aylık Çocukların Bilişsel Gelişimine Etkisi*. Doktora Tezi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Uluğ, E. (2016). Oyun kuramları. H. G. Ogelman (Ed.), *Yaşamın ilk yıllarında oyun: Oyuna çok yönlü bakış içinde* (2. basım). Ankara: Pegem Akademi.
- Ünüvar, P. (2016). Geleneksel çocuk oyunlarımız ve oyuncaklarımız. H. G. Ogelman (Ed.), *Yaşamın ilk yıllarında oyun: Oyuna çok yönlü bakış içinde* (2. basım). Ankara: Pegem Akademi.

- Van Hoorn, J., Nourot P. M., Scales B., and Alward K. R. (2007). *Play at The Center of Curriculum*. (4th Edition). USA: Pearson Education.
- Vygotsky, L. S. (1979). *Mind in society: The development of higher psychological processes*. Cole M, John-Steiner V, Scribner S, Souberman E, editörler. Harvaerd University Press.
- Vygotsky, L. S. (1985). *Düşünce ve Dil* (Çev. Koray S). İstanbul: Kaynak Yayınları.
- Yavuzer, H. (2003). *Çocuk Eğitimi El Kitabı*. (4. basım). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yiğit, R. ve Yılmaz, H. (2011). “İlköğretim II. Kademe Öğrencilerinin Sosyal Beceri Düzeyleri İle Benlik Saygısı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi”. *Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi* 31, 335-347.
- Yörükoğlu, A. (1998). *Çocuk Ruh Sağlığı*. (23. Baskı). İstanbul: Özgür Yayınları.

EKLER

EK-1: OKUL ÖNCESİ SOSYAL BECERİ DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİ-OSBED

ÖĞRETMEN FORMU

Değerli Öğretmenimiz,

Okul öncesi sosyal beceri değerlendirme ölçeği, Geleneksel Çocuk Oyunlarının 60-72 Aylık Çocukların Sosyal Becerilerine Etkisi adlı araştırmanın veri toplama aracı olarak kullanılmaktadır. Ölçek iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde çocuklara ve size ilişkin bazı kişisel bilgileri toplamaya yönelik sorulara yer verilmiştir. İkinci bölümde ise, çocukların tanımlanan sosyal becerileri ne kadar iyi kullandıklarını belirlemeye yönelik ifadelere yer verilmiştir.

Lütfen tüm soruları cevaplayınız.

Serkan ALTIN

Yüksek Lisans Öğrencisi

BÖLÜM 1: KİŞİSEL BİLGİLER

1. Çocuğun Adı - Soyadı:

2. Çocuğunuzun Doğum Tarihi: _____ / _____ / _____

(gün) (ay) (yıl)

3. Çocuğun cinsiyeti: () Kız () Erkek

4. Eğitim Durumunuz: () Önlisans () Lisans () Yüksek Lisans () Doktora

5. Daha önce okul öncesi eğitimde sosyal beceri konulu bir eğitime katıldınız mı? ()

Evet () Hayır

BÖLÜM 2: SOSYAL BECERİLER

AÇIKLAMA: Aşağıda 36-72 aylık çocukların sahip olması beklenen sosyal becerileri verilmiştir. Farklı durumlardaki gözlemlerinize dayanarak çocuğun her bir davranışı ne derece iyi kullandığını aşağıda açıklanan beşli derecelendirme ölçeğinden uygun gördüğünüz seçeneği işaretleyerek belirtiniz.

- 1 Bu beceriyi kullanmada **hemen hemen** hiç iyi değil
- 2 Bu beceriyi kullanmada **nadiren** iyi
- 3 Bu beceriyi kullanmada **bazen** iyi bazen de iyi değil
- 4 Bu beceriyi kullanmada **çoğu zaman** iyi
- 5 Bu beceriyi kullanmada **hemen hemen her zaman** iyi

BÖLÜM 2: SOSYAL BECERİLER

	Hic	Nadiren	Bazen	Çoğu Zaman	Her Zaman
I. BAŞLANGIÇ BECERİLERİ (1-12)					
01. Selamlaşma: Farklı ortamlarda başkalarıyla karşılaştığında sözle ya da bedeniyle selam verir mi?	1	2	3	4	5
02. Akranlarına ismiyle hitap etme: Akranlarıyla konuşurken isimleriyle hitap eder mi?	1	2	3	4	5
03. Kendini tanıtmak: Yeni tanıştığı insanlara kendini tanıtır mı?	1	2	3	4	5
04. Anlaşılır bir ses tonu ile konuşma: Konuşurken anlaşılır bir ses tonu kullanır mı?	1	2	3	4	5
05. Başkalarını tanıtmak: Yanındaki insanları gerektiğinde başkalarına tanıtır mı?	1	2	3	4	5
06. Teşekkür etme: Kendisine bir iyilik yapıldığında, bir hediye verildiğinde veya iltifat edildiğinde karşısındakine teşekkür eder ya da başka bir sözle vefasını gösterir mi?	1	2	3	4	5
07. İzin isteme: Gerektiği durumlarda bir işi yapmadan önce anne baba, öğretmen ya da diğer yetişkinler ve arkadaşlarından izin ister mi?	1	2	3	4	5
08. Özür dileme: Yanlış bir davranış yaptığında muhatabı olan kişilerden özür diler mi?	1	2	3	4	5
09. Yardım isteme: İhtiyaç duyduğunda, yardım edebilecek kişilerden uygun bir yolla yardım ister mi?	1	2	3	4	5
10. Vedalaşma: Bulunduğu ortamdan ayrılırken orada bulunan akranlarına ve diğer kişilere günün zamanına uygun veda sözcükleri (hoşça kal, iyi geceler, allahaısmarladık vb.) kullanır mı?	1	2	3	4	5
11. Soru sorma: Merak ettiği bir konuda uygun soru ifadesi ve ses tonuyla soru sorar mı?	1	2	3	4	5
12. Duygularını ifade etme: Ne hissettiğini sözel olarak ifade eder mi?	1	2	3	4	5
II. AKADEMİK DESTEK BECERİLERİ (13-24)					
13. Dinleme: Başkaları konuştuğunda dinliyor mu? (Dinlediği kişiyle göz teması kurarak sözünü kesmeden, jest ve mimikleriyle dinlediğini belli ediyor mu?)	1	2	3	4	5
14. Soruya cevap verme: Kendisine bir soru yöneltildiğinde uygun bir üslupla açıklamaya çalışır mı?	1	2	3	4	5

	Hic	Nadiren	Bazen	Çoğu Zaman	Her Zaman
15. Yönergelere uyma: Verilen yönergeleri anlar ve yönerge doğrultusunda davranışlar gösterir mi?	1	2	3	4	5
16. Alternatif çözümler üretebilme: Var olan bir probleme ilişkin farklı çözüm yolları önerebilir mi?	1	2	3	4	5
17. Başladığı etkinliği sonlandırma: Başladığı bir işi bitirene kadar kararlı bir şekilde devam eder mi?	1	2	3	4	5
18. Kendini meşgul etme: Kendisini oyalayacak etkinlikler bulup kendi kendine zaman geçirebilir mi?	1	2	3	4	5
19. Amaca ulaşmak için çaba gösterme: Belirlenen amaca ulaşmak için gerekli davranışlarda bulunur mu?	1	2	3	4	5
20. Uygun zamanda söze girme: Söze girmek için uygun zamanı bekleyip söze girer mi?	1	2	3	4	5
21. Söz alma: Söz almak istediği zaman nazik bir ifade ya da beden dilini kullanarak söz ister mi?	1	2	3	4	5
22. Düşüncelerini ifade etme: Düşüncelerini sözel yollarla ifade eder mi?	1	2	3	4	5
23. Eleştiri yapma: Kırıcı olmadan nazik ifadelerle eleştiri yapar mı?	1	2	3	4	5
24. Eleştiriye açık olma: Kendisine yönelik eleştirileri kızmadan sabırla dinler mi?	1	2	3	4	5
III. ARKADAŞLIK BECERİLERİ (25-37)					
25. Arkadaşlarının duygularını anlama: Arkadaşlarının konuşmalarından onların üzüntülü ya da sevinçli gibi hangi duygulara sahip olduklarını anlar mı?	1	2	3	4	5
26. Başkalarının haklarını koruma: Arkadaşlarının haklarını korumak için çaba harcar mı?	1	2	3	4	5
27. Arkadaşlarının fikirlerine uygun tepki verme: Arkadaşları farklı fikirler beyan ettiğinde, beyan edilen görüşe katılıp katılmadığını sözle ya da beden diliyle nazik bir şekilde ifade eder mi?	1	2	3	4	5
28. Arkadaşlarıyla işbirliği yapma: İhtiyaç olduğunda arkadaşlarıyla işbirliği yapar mı?	1	2	3	4	5
29. Arkadaşlarını takdir edebilme: Arkadaşlarının takdir edilecek davranışlarını takdir eder mi?	1	2	3	4	5

30. Akran gruplarına katılma: Uygun yolları kullanarak devam etmekte olan bir aktivite ya da gruba katılır mı?	1	2	3	4	5
31. Sırasını bekleme: Sıra beklemesini gerektiren durumlarda kendi sırasının gelmesini bekler mi?	1	2	3	4	5
32. Paylaşma: Oyuncaklarını ya da materyallerini arkadaşlarıyla paylaşır mı?	1	2	3	4	5
33. Yardım önerme: Arkadaşları yardıma ihtiyaç duyduğunda ya da açıkça yardım istediklerinde yardım önerir mi?	1	2	3	4	5
34. Oyuna davet etme: Arkadaşlarını oyuna davet eder mi?	1	2	3	4	5
35. Oyunun sonuçlarını kabul etme: Oyunun sonucuna ilişkin duygu ve düşüncelerini sakın bir şekilde söyler mi?	1	2	3	4	5
36. Oyunun kurallarına uyma: Oyun oynarken oyunun gerektirdiği kurallara uyar mı?	1	2	3	4	5
37. Arkadaşlarının duygularına uygun tepki verme: Arkadaşlarının içinde bulunduğu duygu durumuna (sevinçli, hüznü, kızgın vb.) göre uygun tepkiler verir mi?	1	2	3	4	5
IV. DUYGULARINI YÖNETME BECERİLERİ (38-49)					
38. Duygularını başkalarını rahatsız etmeden gösterme: Duygularını, başkalarını fiziksel ya da sözel olarak rahatsız etmeden gösterir mi?	1	2	3	4	5
39. Engellenme durumuyla baş etme: Engellendiğinde sakın kalarak durumu kabul eder mi?	1	2	3	4	5
40. Hatalarıyla baş etme: Hata yaptığını kabul eder, söyler ve hatasını telafi edecek alternatif çözüm yolları arar mı?	1	2	3	4	5
41. Başkalarının duygularını anlama: Başkalarının jestlerinden, mimiklerinden ya da konuşmalarından neler hissettiğini anlar mı?	1	2	3	4	5
42. Baskı altında sakın kalma: Kendini baskı altında hissettiğinde duygularını kontrol edip sakın kalır mı?	1	2	3	4	5
43. Alay etmeyle baş etme: Kendisiyle alay edildiğinde, duygusunu ifade ederek ya da görmezden gelerek alay etme durumuyla baş eder mi?	1	2	3	4	5
44. Hayır cevabını kullanma: Yapmak istemediği durumları nedenleriyle ifade ederek karşındakini kırmadan hayır der mi?	1	2	3	4	5
45. İsteğini erteleme: İsteğinin ertelenmesi gerektiği durumlarda sakince bekler mi?	1	2	3	4	5
46. Tepki vermeden önce düşünme: Tepki vermeden önce sonuçları hakkında düşünerek ona göre tepki verir mi?	1	2	3	4	5
47. Hayır cevabını kabul etme: Kendisine hayır cevabı verildiğinde ısrar etmeden kabullenir mi?	1	2	3	4	5
48. Hakkını koruma: Hakkını başkalarına zarar vermeden korur mu?	1	2	3	4	5
49. Kendiliğinden çözülecek sorunları görmezden gelme: Müdahale etmeden çözülebilecek sorunları tepki vermeden bekleyebilir mi?	1	2	3	4	5

T.C.
AKSARAY VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : E-76490249-605.01-67430494
Konu : Veri Toplama ve Anket İzni

03.01.2023

VALİLİK MAKAMINA

İlgi: a) Millî Eğitim Bakanlığı Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğünün 21.01.2020 tarih ve 2020/2 nolu genelgesi.
b) Aksaray Üniversitesi Rektörlüğü Öğrenci İşleri Daire Başkanlığının bila tarihli ve E-45333631-302.08-00000789089 sayılı yazı ve ekleri.

İlgi (b) yazı ile; Aksaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Temel Eğitim Anabilim Dalı yüksek lisans öğrencisi Serkan ALTIN'ın "Geleneksel Çocuk Oyunlarının 60-72 Aylık Çocukların Sosyal Becerilerine Etkisinin İncelenmesi" konulu veri toplama ve anket çalışmasını İlimiz Merkez Resmi Anaokul öğrencilerine ölçek uygulamak istemektedir.

Konu ile ilgili belgelerin ve anket sorularının incelenmesi neticesinde; Başvurunun Araştırma, Yarıştırma ve Sosyal Etkinlik İzinleri konulu ilgi (a) da kayıtlı Genelgede belirtilen usul ve esaslara uygun olarak yapıldığı anlaşılmış olup;

Aksaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Temel Eğitim Anabilim Dalı yüksek lisans öğrencisi Serkan ALTIN'ın "Geleneksel Çocuk Oyunlarının 60-72 Aylık Çocukların Sosyal Becerilerine Etkisinin İncelenmesi" konulu veri toplama ve anket çalışmasını İlimiz Merkez Resmi Anaokul öğrencileri üzerinde yapma isteği; çalışmanın gönüllülük esasına dayandığı gözönünde bulundurularak: ilgi (a) Genelge esasları dahilinde; eğitim-öğretim faaliyetlerini aksatmamak, sorumluluk okul/kurum idarecilerinde olmak, çalışmalarda mühürlü ve imzalı materyalleri kullanmak, rapor sonuçlarını çalışmanın bitiminden sonra 30 gün içinde İl Millî Eğitim Müdürlüğümüze vermek ve uygulamanın 2022-2023 eğitim-öğretim yılı içerisinde tamamlanması koşuluyla, Müdürlüğümüze uygun görülmektedir.

Makamlarınızda da uygun görüldüğü takdirde, olurlarınıza arz ederim.

Hacı Ömer KARTAL
İl Millî Eğitim Müdürü

EK : İlgi Dilekçe ve Ekleri (16 Sayfa)

OLUR
03.01.2023

Şeyma POLAT BALAK
Vali a.
Vali Yardımcısı

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Adres : İl Millî Eğitim Müdürlüğü Yeni Sanayi Mah. E-90 Bulv. No:47

Belge Doğrulama Adresi : <https://www.turkiye.gov.tr/meb-ebys>

Valilik Ek Nolu Hizmet Binası

Bilgi için: Nurdan ANDAÇ

Telefon No : 0 (382) 213 68 40

Unvan : Programcı

E-Posta : mec@ilms.01.ksp.tr

İnternet Adresi : <http://aksaray.meb.gov.tr/>

Faks:3822136814

Kep Adresi : mec@ilms.01.ksp.tr

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 1a52-edf7-3d5d-939c-62af kodu ile teyit edilebilir.

Sayın Veli;

Çocuğunuzun katılacağı bu çalışma, “Geleneksel Çocuk Oyunlarının 60 - 72 Aylık Çocukların Sosyal Becerilerine Etkisinin İncelenmesi ” adıyla, 23.09.2022 - 27.05.2023 tarihleri arasında yapılacak bir araştırma uygulamasıdır.

Araştırmanın Hedefi: geleneksel çocuk oyunlarının çocukların sosyal becerilerine etkisini öğrenmektir. Bu amaçla çocuklarınıza geleneksel çocuk oyunları oynatılacak ve ölçme araçları ile sosyal becerilerindeki değişimler ortaya konulmaya çalışılacaktır.

Araştırma Uygulaması: Anket

Araştırma T.C. Milli Eğitim Bakanlığı'nın ve okul yönetiminin de izni ile gerçekleştirilmektedir. Araştırma uygulamasına katılım tamamen gönüllülük esasına dayalı olmaktadır. Çocuğunuz çalışmaya katılıp katılmamakta özgürdür. Araştırma çocuğunuz için herhangi bir istenmeyen etki ya da risk taşımamaktadır. Çocuğunuzun katılımı **tamamen sizin isteğinize bağlıdır**, reddedebilir ya da herhangi bir aşamasında ayrılabilirsiniz. Araştırmaya katılmamama veya araştırmadan ayrılma durumunda öğrencilerin akademik başarıları, okul ve öğretmenleriyle olan ilişkileri etkilemeyecektir.

Çalışmada öğrencilerden kimlik belirleyici hiçbir bilgi istenmemektedir. Cevaplar tamamen gizli tutulacak ve sadece araştırmacılar tarafından değerlendirilecektir.

Uygulamalar, genel olarak kişisel rahatsızlık verecek sorular ve durumlar içermemektedir. Ancak, katılım sırasında sorulardan ya da herhangi başka bir nedenden çocuğunuz kendisini rahatsız hissederse cevaplama işini yarıda bırakıp çıkmakta özgürdür. Bu durumda rahatsızlığın giderilmesi için gereken yardım sağlanacaktır. Çocuğunuz çalışmaya katıldıktan sonra istediği an vazgeçebilir. Böyle bir durumda veri toplama aracını uygulayan kişiye, çalışmayı tamamlamayacağını söylemesi yeterli olacaktır. Anket çalışmasına katılmamak ya da katıldıktan sonra vazgeçmek çocuğunuza hiçbir sorumluluk getirmeyecektir.

Onay vermeden önce sormak istediğiniz herhangi bir konu varsa sormaktan çekinmeyiniz. Çalışma bittikten sonra bizlere telefon veya e-posta ile ulaşarak soru sorabilir, sonuçlar hakkında bilgi isteyebilirsiniz. Saygılarımızla,

Araştırmacı : Serkan ALTIN

*Velisi bulunduğum sınıfı numaralı öğrencisi
.....'in yukarıda açıklanan araştırmaya katılmasına izin veriyorum.*
(Lütfen formu imzaladıktan sonra çocuğunuzla okula geri gönderiniz*).

.../.../.....

İsim-Soyisim İmza:

Veli Adı-Soyadı :

Telefon Numarası :

T.C.
AKSARAY ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
İnsan Araştırmaları Etik Kurulu

Aksaray Üniversitesinde İnsan Araştırmaları Etik Kurulu

E0000731582

Sayı : E-34183927-000-00000731582
Konu : Başvurumuz Hk.

Sayın: Serkan ALTIN

“Geleneksel Çocuk Oyunlarının 60-72 Aylık Çocukların Sosyal Becerilerine Etkisi”
başlıklı 2022/04-28 protokol numaralı başvuru 24.06.2022 tarihli toplantıda kurulumuz tarafından
incelenmiş, Üniversitemiz İnsan Araştırmaları Etik Kurulu Yönergesi’nde belirtilen etik ilkelere uygun
olduğuna toplantıya katılan üyelerin oy birliği ile karar verilmiştir.

Bilgilerinize rica ederim.

Prof. Dr. Necmettin AYGÜN
Aksaray Üniversitesi İnsan Araştırmaları Etik
Kurul Başkanı

Ek: İnsan Araştırmaları Etik Kurul Kararı

İNSAN ARAŞTIRMALARI ETİK KURULUNA

Evrakın elektronik imzalı suretine <https://e-belge.aksaray.edu.tr> adresinden a02d21be-8cb6-4cb8-998b-fa82b8b90eb2 kodu ile erişebilirsiniz.

Bu Belge 5070 sayılı Elektronik İmza Kanunu’nun 5. Maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu: A02D21BE-8CB6-4CB8-998B-FA82B8B90EB2 Doğrulama Adresi: <https://www.turkiye.gov.tr/aksaray-universitesi-ebys>

Adres: tarih Bölümü

Telefon No: 2882194 Faks No: 2882125

e-Posta:

<https://www.aksaray.edu.tr/>

KEP Adresi:

et Adresi:

Ayrıntılı bilgi için: Necmettin AYGÜN

Profesör

Telefon No: 2882194

Aksaray Üniversitesi Tez Değerlendirme Formu		
Öğrencinin Adı Soyadı:		EVET
Kapak		
1	Tez Başlığı tutanaktaki başlıkla aynı mı?	
2	Kapaktaki ay ve yıl savunmaya girilen tarihle tutarlı mı?	
3	Kapak format kılavuzdaki kapak formatına uygun mu?	
4	Kapakta yazılan tüm yazılar doğru olarak verilmiş mi?	
İçindekiler		
5	Sayfa numaraları tam verilmiş mi?	
6	Şekil, Çizelge vb. listeleri verilmiş mi? Sıralaması doğru mu?	
7	Özet, Abstract, Giriş, Sonuçlar vb. bölümler var mı?	
8	Yazım hataları kontrolü yapıldı mı?	
Giriş		
9	Hazırlanan tezin önemini anlatıyor mu?	
10	İkinci ve Üçüncü dereceden başlık içermemeli kuralına uyuldu mu?	
Özet/Abstract		
11	Kılavuza uygun mu?	
12	Ay ve yıl savunmaya girilen tarihle tutarlı mı?	
13	Özet; tek sayfa, tek aralık, tek paragraf kuralına uygun olarak yazıldı mı?	
14	Bilim kodu, sayfa adedi, anahtar kelimeler ve tez danışmanı yazıldı mı?	
Kaynakça		
15	Kaynakların tamamına metin içinde atıf yapıldı mı?	
16	Kaynak formatı Kılavuzdaki kaynak formatına uygun olarak hazırlanmış mı?	
17	Atıf formatı kılavuzdaki atıf formatına uygun mu?	
Atıf Yöntemi APA 6 ☐ CMS ☐ İSNAD ☐		
Genel Değerlendirme		
18	Etik Beyan açıklaması okundu, uyuldu ve imzalandı mı?	
19	Kabul/Onay sayfası kılavuzdaki formata uygun olarak düzenlenmiş mi?	
20	Kabul /Onay sayfasında belirtilen oy birliği/oy çokluğu seçeneklerinden uygun olanı savunmayla tutarlı olacak şekilde belirlenmiş mi?	
21	Sayfa kenar boşluklar ve sayfa numaraları kılavuzdaki formatına uygun mu?	
22	Paragraf boşlukları ve metin satır aralığı kılavuza uygun olacak şekilde düzenlenmiş mi?	
23	Başlık yazımları kılavuzdaki başlık formatlarına uygun mu?	
24	Yazı tipi ve boyutu kılavuzdaki yazı tipi ve boyutu formatına uygun mu?	
25	Şekil, Çizelge vb. açıklama ve numaralandırmaları kılavuzdaki formata uygun olarak yazılmış mı?	